

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Bc. Tereza Žižková

**Belgický stranický systém
a euroskepticismus**

Diplomová práce

Praha 2017

Autor práce: **Bc. Tereza Žižková**

Vedoucí práce: **Prof. PhDr. Blanka Říhová, CSc. dr. h. c.**

Rok obhajoby: 2017

Bibliografický záznam

ŽIŽKOVÁ, Tereza. *Belgický stranický systém a euroskepticismus*. Praha, 2017. 112 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí diplomové práce Prof. PhDr. Blanka Říchová, CSc., dr. h. c.

Abstrakt

Diplomová práce zkoumá stanoviska vybraných politických stran k evropské integraci na základě obsahové analýzy programů ve federálních volbách v roce 2007, 2010 a 2014 především v oblasti hospodářské politiky, společné zahraniční a bezpečnostní politiky, rozšiřování, migrační politiky a politiky životního prostředí. Postoje těchto stran jsou kategorizovány do typologie Nicolý Contiho a následně jsou zpracovány nejen z hlediska vývoje vybraných stran, ale i v rámci komparace valonského a vlámského regionu.

Belgické království je vnímáno jako jedna z nejvíce proevropských zemí, podporující projekt Evropské unie i obecně evropskou integraci. Belgie, jako jeden ze zakládajících států Evropského hospodářského společenství a člen dlouhodobě prosperujícího projektu Beneluxu, byla ukázkovým příkladem pozitivních dopadů, jaké může přinést členství v EU. V roce 1993 došlo k federalizaci Belgie a je evidentní, že strany většinu prostoru věnovaly spíše otázce nacionalismu a autonomii regionů, zejména pak vlámské politické strany, a tématu evropské integrace nebylo věnováno v tamní politice tolik pozornosti. Změna přišla v momentu, kdy po celé Evropě se začaly rozmáhat euroskeptické strany, krize zasáhla Evropu, a dokonce i belgická veřejnost a některé silně proevropské strany začaly mít výhrady vůči evropskému projektu v té době v podobě Evropské ústavní smlouvy.

Abstract

This thesis examines statements of chosen political parties towards the European Integration, based on the Content Analysis of Programs in the federal elections of the

years 2007, 2010 and 2014, especially in the economic policy, common foreign and security policy, enlargement, migration policy and environmental policy. The position of these parties is categorized into the typology of Nicola Conti and are processed not only from the view of development of chosen parties, but within comparison of the Flemish and the Wallonia regime.

The Belgian Kingdom is perceived as one of the most pro-Europe states that supports the project of the European Union and the European Integration in general. Belgium, one of the founding states of the European Economic Community and a member of the long-term prospering project of Benelux, was the perfect example of positive repercussion that the membership in the EU might bring. In 1993, the federalization of Belgium occurred and it is evident that the parties dedicated most of the attention to the question of nationality and to the autonomy of (the?) regions, especially then, the Flemish political party didn't consider the topic of the European Integration that much in local politics. A change occurred, when Eurosceptic parties started stretching out throughout Europe, a crisis hit Europe and even the Belgian public and some strong pro-Europe parties started having reservations against the European project at that time in the form of the European Constitution.

Klíčová slova

Belgie, stranický systém Belgie, euroskepticismus, stranicky založený euroskepticismus, evropská integrace, Evropská unie, volby, volební programy, typologie Nicolò Contiho, federalizace

Keywords

Belgium, party system of Belgium, euroscepticism, party-based euroscepticism, European integration, European Union, elections, party programs, Nicolò Conti typology, federalization

Rozsah práce: 163 794 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31. 7. 2017

Tereza Žižková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí práce paní Prof. PhDr. Blance Říchové, CSc. dr. h. c. za cenné rady, trefné připomínky a neskutečnou trpělivost a pochopení při psaní této diplomové práce.

Dále bych chtěla poděkovat svým rodičům, kteří při mně stáli po celou dobu studia a vlastně během celého mého života. Prožívali se mnou nejen chvíle úspěchu, ale momenty nerozhodnosti a nezdaru, po kterých mě vždy motivovali se znovu postavit na nohy a bojovat dál.

V neposlední řadě patří velký dík i všem mým skvělým přátelům, kteří mě podporovali a svoji neskonalou trpělivostí zvládali mé chvíle napětí. A jedno obrovské poděkování patří mé skvělé spolubydlící, kolegyni a kamarádce, která mi pomohla najít sílu k dopsání této práce.

Institut politologických studií

Teze diplomové práce

Zdůvodnění výběru práce (max 2000 znaků):

Problematika euroskepticismu je ústředním tématem studií a politických výzkumů současnosti. V našem případě bude rozhodující oblastí problematika belgických politických stran a jejich postoje k EU, respektive problematika možného euroskeptického postoje těchto stran v období po volbách 2014, resp. v souvislosti s volbami 2014.

Závažnost tématu vede k tomu, že v posledních letech vzniklo mnoho prací věnujících se tématu euroskepticismu, avšak k problematice belgických politických stran je této literatury zatím velmi málo. Proto se práce zaměřuje přednostně na belgickou politickou scénu a její aktuální stav. Většina dostupné literatury byla publikována v minulém desetiletí (Delwit 2005, Habáň 2005, Weger 2004 a další) a téma Evropské unie je bráno pouze z pozice euroskepticismu. Dalším aspektem důvodu ke zkoumání je poznání použití politického marketingu vybraných stran, což je rovněž problematika, která zatím nebyla v souvislosti s volbami 2014 zpracována.

Předpokládaný cíl (max 1000 znaků):

Zaměření práce bude vycházet z typologie euroskepticismu a pokusí se klasifikovat politické strany Belgie s cílem zhodnotit vhodnost těchto typologií do jím představených kategorií popisujících přístup stran k evropské integraci.

Práce se rovněž zaměří na přístupy jednotlivých stran k tématu Evropské Unie jako takové, jak s tímto tématem pracují a jak jej komunikují s voliči na základě volebních programů.

Základní výzkumné otázky budou tedy přibližně definovány takto:

1. Do jaké kategorie v rámci typologie přístupu politických stran k evropské integraci lze zařadit vybrané belgické politické strany?
2. Do jaké míry je téma Evropské Unie používáno jako téma v programatice stran?
3. Existují značné rozdíly mezi stranickými rodinami vlámského a valonského regionu?

Metodologie práce (max 1500 znaků):

Existují značné rozdíly mezi stranickými rodinami vlámského a valonského regionu?

Práce bude případová studie, jež bude především využívat metodu obsahové analýzy programů vybraných politických stran. Pomocí obsahové analýzy, která vychází z jednotlivých volebních programů a výstupů, bude identifikována přítomnost konkrétních prvků, jež představují zásadní kritéria pro klasifikaci daných stran na základě typologie euroskepticismu. Díky provedení obsahové analýzy poté bude možno kategorizovat jednotlivé politické strany do klasifikací dané typologie.

V práci bude poté využita také metoda komparativní analýzy, která je zaměřená na komparaci výsledků zjištěných u politických stran v rámci předem vybraných národních voleb. Díky aplikaci této metody bude možno zachytit rozdíly, jež se během sledovaného období vyskytly, a následně demonstrovat případný posun jednotlivých politických stran v rámci dané typologie. Časově bude práce zasažena do posledních federálních voleb v roce 2014, jelikož jde o ty nejaktuálnější.

Základní charakteristika tématu (max 1500 znaků):

V současné době je stále pravděpodobnější setkávat se s politickými stranami, které zaujmají negativní postoj k Evropské Unii, ať již požadují jen pozměnit některé její politiky či přímo vystoupit. Existuje mnoho prací, které se touto tematikou zabývají, zejména pak v zemích západní Evropy (Velká Británie a její nejistý postoj k EU, stále sílící euroskeptická Národní Fronta ve Francii a mnoho dalších). Koncept evropeizace, jenž obecně popisuje proces změny vyplývající z vlivu evropské integrace na národní státy, se v mnoha případech dotkl samotné programatiky či struktury politických stran, nebo i modifikoval dosavadní stranickou soutěž. Stranicky zakotvený euroskepticismus se postupem času začal objevovat v mnoha zemích EU, pouze v některých členských státech se ovšem etabloval do výrazné pozice ovlivňující nejen ideologii či strukturu konkrétní strany, ale také celkovou místní mezistranickou soutěž.

Belgické království, které je zakládajícím členem Evropské Unie, se stalo zároveň centrem této organizace. Stranický systém Belgie se vyvíjel výjimečným způsobem, který byl mimo jiné zapříčiněn federalizací země. Původně tři stranické rodiny (konzervativci, sociální demokraté a křesťanští demokraté) se po federalizaci rozdělily na šest stran, kdy tři jsou valonské (francouzské) a tři vlámské. Postupně se stranické spektrum začalo rozšiřovat o další stranické subjekty napříč celým politickým spektrem.

Předpokládaná struktura práce (max 1400 znaků):

Práce bude obecně rozdělena na dvě základní části. První, teoretická část je věnována především vymezení a podstatě stranicky založeného euroskepticismu. V této části budou pak také

představeny typologie zabývající se euroskeptismem (N. Contiho, P. Taagarta, R. Langrena apod.) včetně popisu jejich znaků, ze které pak dále vychází analýza manifestů vybraných politických stran. Podle získaných možností bude typologie blíže specifikovaná v samotné diplomové práci. Dále bude vymezena teorie politické komunikace, přesněji jak strany pracují s tématem evropské integrace zejména pak v rámci programatiky. Celý tento úsek bude zaštitěn historickým vývojem stranického systému Belgie a krátkým představením vztahu Belgie a počátků Evropské Unie.

Druhou stěžejní část této práce pak bude tvořit zpracované programy stran posledních federálních voleb v roce 2014, což bude upřesněno podle možností získat odpovídající materiály pro analýzu. Poté bude následovat samotná analýza volebních manifestů vybraných národních politických stran Belgie, na jejichž základě budou jednotlivé strany zařazeny a srovnány do konkrétních kategorií typologií a budou zhodnoceny výsledky výzkumu.

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

- ALMEIDA, D. (2012) *The Impact of European Integration on Political Parties: Beyond the Permissive Consensus*; Taylor & Francis.
- CONTI, N. (2003) *Party Attitudes to European Integration: A Longitudinal Analysis of the Italian Case*
- CRESPI, A. (2010) *Les mobilisations sociales contre la directive Bolkestein en Allemagne et en Belgique: européaniser la contestation*, in Amandine Crespy and Mathieu Petithomme (eds) *L'Europe sous tensions*
- HABÁŇ, M. (2005) *Belgické politické strany a jejich postoje k evropskému integračnímu procesu*, *Středoevropské politické studie*, číslo 2-3, ročník VII
- HLOUŠEK Vít – PŠEJA, Pavel (2011): *Europeanization of political parties and party system in the Czech Republic*. In: Houghton, Tim (ed.): *Party politics in Central and Eastern Europe: Does EU membership matter?* Oxon – New York: Routledge.
- KOPECKÝ, P. a MUDDE, C. (2002) „The Two Sides of Euroscepticism”, *Party Positions on European Integration in East Central Europe*. *European Union Politics*.
- LADRECH, R. (2002) *Special Issue: The Europeanization of Party Politics*. *Party Politics*. Vol 8 No 4. July 2002.
- STRMISKA a kol. (2005) *Politické strany moderní Evropy*, Portál
- TAGGART, P. (1998) *A touch stone of dissent: Euroscepticism in contemporary Western European party systems*, *European Journal of Political Research*.

- WEGER, K. Belgie. In MĚŠŤÁNKOVÁ, P., ŠŮSTKOVÁ, M. a kol. (2011) Prosazování národních zájmů členských zemí EU: Francie, Německo, Nizozemsko, Belgie, Lucembursko, Itálie. Olomouc: Univerzita Palackého

Obsah

ÚVOD	2
STAV DOSAVADNÍHO VÝZKUMU	4
1. METODOLOGIE A CÍLE PRÁCE	7
1.1 KVALITATIVNÍ OBSAHOVÁ ANALÝZA	7
1.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	9
1.3 LIMITY VÝZKUMU	9
2. EUROSKEPTICISMUS	11
2.1 VYMEZENÍ POJMU.....	11
2.2 IDEOVÉ ZDROJE	13
2.3 STRANICKY ZALOŽENÝ EUROSKEPTICISMUS.....	14
2.3.1 Paul Taggart a Aleks Szczepiak	14
2.3.2 Peter Kopecký a Cass Mudde	15
2.3.3 Chris Flood	16
2.3.4 Nicolò Conti a Lucy Verzichelli	16
2.3.5 Taggartova a Szczerbiakova druhá typologie.....	19
2.3.6 Søren Riishøj.....	19
2.3.7 Jan Rovný.....	20
3. STRANICKÝ SYSTÉM BELGICKÉHO KRÁLOVSTVÍ	22
4. FEDERALIZACE BELGICKÉHO KRÁLOVSTVÍ	27
5. BELGICKÉ KRÁLOVSTVÍ A EVROPSKÁ INTEGRACE	29
5.1 POSTOJE POLITICKÝCH STRAN PŘI RATIFIKACI INTEGRAČNÍCH SMLUV	30
5.1.1 Maastrichtská smlouva.....	30
5.1.2 Amsterdamská smlouva.....	31
5.1.3 Smlouva z Nice	32
5.1.4 Evropská ústavní smlouva	33
5.1.5 Lisabonská smlouva	35
5.2 BELGICKÉ FEDERÁLNÍ VOLBY V ROCE 2007	37
5.2.1 Vlámské politické strany a jejich postoje k evropské integraci.....	38
5.2.2 Valonské politické strany a jejich postoje k evropské integraci.....	45
5.3 BELGICKÉ FEDERÁLNÍ VOLBY V ROCE 2010	49
5.3.1 Vlámské politické strany a jejich postoje k evropské integraci.....	50
5.3.2 Valonské politické strany a jejich postoje k evropské integraci.....	57
5.4 BELGICKÉ FEDERÁLNÍ VOLBY V ROCE 2014	62
5.4.1 Vlámské politické strany a jejich postoje k evropské integraci.....	64
5.4.2 Valonské politické strany a jejich postoje k evropské integraci.....	73
6. ZÁVĚREČNÁ ANALÝZA A VÝSLEDNÁ KOMPARACE	79
ZÁVĚR	85
SUMMARY	87
SEZNAM PŘÍLOH	98
PŘÍLOHY	99

Úvod

Belgické království se dostalo do všeobecného povědomí jako jeden z největších podporovatelů projektu Evropské unie. Od roku 1974 pořádá Evropská komise pravidelně výzkumy veřejného mínění Eurobarometr v členských státech a Belgičané si v nich dlouhodobě udržovali pozici silně proevropskou. Belgičtí občané již od počátku silně spolupracovali v rámci zemích Beneluxu a podporovali i vznik společné evropské spolupráce. Je zajímavé, že debata ve veřejném prostoru Belgie byla téměř nulová, ale téma evropské integrace se začalo s celosvětovou krizí, nárůstem extremistických stran, migrační krizí apod. stále více objevovat a projednávat.¹

Evropská integrace je v současné době stále fenomén, který hýbe nejen evropskou politickou scénou, ale i samotnými zeměmi. Nedávné události ve Spojeném království, stále zvyšující se popularita populistických stran (francouzská Národní Fronta), jejichž hlavním cílem je vystoupení z Evropské unie a celkové radikalizování společnosti, vede k otázce, jaká je situace v Belgickém království, jehož hlavní město je centrem Evropské Unie. Podle několika studií z minulého desetiletí (Weger 2004, Deschouwer 2008) je to právě Belgie, která je považována za zemi bez relevantní euroskeptické strany.

Původní koncept fungování a nastavení evropské integrace se v průběhu integračního procesu nepochybně značně změnil. Větší pravomoci, rozsáhlejší působnost, vyšší míra koherence či obsáhlejší agenda Unie jako celku – tyto faktory a mnohé další zapříčinily skutečnost, že národní politické strany členských států právě v reakci na měnící se podmínky začaly utvářet své postoje k evropské integraci, a s tím i artikulovat své požadavky. Evropeizace *politics* se proto s hlubším vývojem Evropské unie stala čím dál častěji ústředním tématem různých výzkumů v oblasti evropských studií.

Evropský projekt, který se stal jedním z dominantních trendů definujících a výrazně ovlivňujících národní politiky mnoha evropských států, měl značný dopad

¹ European Commission, Public Opinion. Dostupné z [www.<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/search/belgium/surveyKy/2040>](http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/search/belgium/surveyKy/2040)

i na jednotlivé národní politické strany a stranické systémy. Koncept evropeizace, jež obecně popisuje proces změny vyplývající z vlivu evropské integrace na národní státy, se v mnoha případech dotkl samotné programatiky či struktury politických stran, nebo modifikoval dosavadní schéma národní stranické soutěže. I kdyby se celková pozice politických stran v rámci procesu evropské integrace dala označit do určité míry jako limitovaná, je třeba zdůraznit, že jednotlivé stranické subjekty stále působí jako relevantní aktéři při tvorbě unijní politiky (Almeida 2012).

Jedna z prvních snah, jež se snažila poskytnout konceptuální rámec pro studium reakcí politických stran na proces evropské integrace, se opírá o tzv. stranicko-založený euroskepticismus (Almeida 2012). Právě tento fenomén stranicky založeného euroskepticismu představuje prvek, který se v posledních letech stále viditelněji projevuje ve členských státech Unie, a který je mimo jiné často chápán jako potenciální hrozba budoucnosti celého evropského projektu. Stranicky zakotvený euroskepticismus se postupem času začal objevovat v mnoha zemích EU, pouze v některých členských státech se ovšem etabloval do výrazné pozice ovlivňující nejen ideologii či strukturu konkrétní strany, ale také celkovou místní mezistranickou soutěž.

Na závěr je potřeba zmínit několik odchylek od projektu diplomové práce. Za prvé časové vymezení tématu je rozšířeno o dvoje federální volby 2007 a 2010 (viz níže). Takže práce se nezabývá pouze s volbami do Sněmovny reprezentantů, ale i dalšími za účelem zpřesnit celý výzkum. Problematice po volbách 2014 do současnosti není věnován prostor, jelikož je práce zaměřena čistě na programy politických stran. Druhý odklon od tezí je nezpracování politického marketingu stran, který v rámci výzkumných otázek není relevantní. Třetí odlišnost je, že byla vybrána pouze jedna typologie, která poté byla aplikována na vybrané strany. V tezích je myšlenka o opačném postupu, že by typologie byly ústředním tématem práce a na případové studii politických stran by se dokazovala jejich správnost a vhodnost. Tento postup není přiměřený, jelikož cílem práce je zkoumat stranický systém Belgie a euroskepticismus stran, nikoliv vhodnost typologií euroskepticismu na případové studii belgických politických stran.

Stav dosavadního výzkumu

V současné době existuje velké množství publikací, článků, teorií i typologií, zabývající se oblastí euroskepticismu. Ve snaze rozšířit a doplnit pochopení vývoje stranické politiky se mnozí teoretici zabývají tématem evropské integrace a jejím vlivem na stranický systém v jednotlivých státech Evropské unie (Gaffney 1996, Ray 1999, Ladrech 2002, Church 2003, Quaglia 2003, Weber 2004, Almeida 2012, Topaloff 2012), tak srovnávací studie zahrnující více států (Taggart a Szczerbiak 2004, Riishøj 2007, Vasipolou 2009). Je možné nalézt mnoho publikací, věnující se euroskeptickým stranám, popřípadě vysvětlením či uchopením dané problematiky i v Belgickém království. Většina prací jsou však z minulého desetiletí a dosavadní stav poznání se pohybuje pouze kolem obecného pojetí.

V následující podkapitole se pokusím představit čtyři konkrétní relevantní přístupy týkající se belgických politických stran a jejich postojů k evropské integraci. V rámci českého prostředí jistě stojí za zmínku práce Kláry Weger *Belgický stranický systém: Zlom v europeizaci? (The Belgian Party System: A Break on Europeanization)*, jenž vyšla v roce 2004 a věnuje se problematice vztahu belgických tradičních politických stran v kontextu evropské integrace. Práce paní doktorky Weger je koncipovaná jako přehled politických stran a jejich zasazení do teorie europeizace Roberta Ladrecha.

Po důkladné analýze autorka představuje tři zlomové momenty v belgickém stranickém systému. Za prvé z hlediska programatické změny prakticky všechny zkoumané strany přijaly pragmatickou změnu a zasadily do svého programu otázku Evropské unie a evropské integrace. Druhým důkazem europeizace stran je obrat v organizaci, kdy strany měnily názvy a podporovaly své delegáty v Evropském parlamentu. Třetím aspektem jsou vzory stranické soutěže, kde Ladrech uvádí, že tradiční belgické strany vždy držely tichou dohodu o integraci do Evropské unie. Jako čtvrtá kategorie byl zkoumán vztah mezi stranami a vládou, kde je belgický systém charakterizován spíše volněji a pružněji. Posledním hlediskem jsou vztahy za hranicemi národních stranických systémů, kde Ladrech odkazuje na spolupráci stran jedné země s dalšími evropskými stranami. Avšak v Belgii strany stále uvažují na prvním místě nad zájmy na národní úrovni, stejně jako ideologii a program, až poté berou sami sebe jako člena nadnárodní asociace (Weger 2004)

Klára Weger tvrdí, že přestože jsou zde nějaké formální spojnice mezi belgickými stranami a Evropskou unií a integrací, nelze tvrdit, že by proces evropeizace dosáhl podstatného bodu.

Shodou okolností Klára Weger napsala v roce 2011 kapitolu do knihy *Prosazování národních zájmů členských zemí EU: Francie, Německo, Nizozemsko, Belgie, Lucembursko, Itálie*, kde se tématu evropeizace a belgickému stranickému systému znovu věnuje. Zde je možno vidět jednu zásadní změnu, a to: „*Belgie je jedním z motorů a největších zastánců evropské integrace a evropské federalizace. Belgie se řadí k zemím, kde je podpora evropské integraci jedna z nejvyšších z členských zemí EU. To samé platí i o důvěře v evropské instituce, která je velmi stabilní.*“ (Weger 2011: 291).

Kris Deschouwer² and Martine Van Assche zkoumali euroskepticismus belgických stran z politických a veřejných debat a následné volební chování zejména ohledně přijímání jednotlivých smluv EU (Maastricht, Amsterdam a Nice).

Euroskepticismus je složité v Belgii najít, a to zejména z důvodu nedostatečného prostoru k veřejné či politické debatě ohledně evropské integrace. V celonárodních volbách se téma evropské integrace nepoužívá a v druhořadých volbách, zejména do Evropského parlamentu, jde spíše o to, kdo je větším zastáncem EU jako takové. Autoři kladli důraz na debaty (které nebyly velmi příhodně zmiňovány v médiích) a na volební chování v parlamentu. Tyto politické debaty odhalily celkem silný euroskepticismus. Všechny parlamentní strany nesouhlasí se současnou politikou EU, zejména co se týče evropské integrace a dalších několika politik EU. Jejich názor je, že proces integrace probíhá příliš pomalu a členským státům stále náleží příliš mnoho suverenity. To znamená, že hlavní vysvětlení pro volební chování není tolik odvislé od míry euroskepticismu, ale spíše od dělící linie mezi tradičními stranami a stranami, které jsou v parlamentu pouze dočasně a podporují Smlouvy EU, či netradičními stranami, které smlouvy nepodporují. Podle autorů je relevance euroskepticismu jako

² Kris Deschouwer je jedním z předních specialistů v oblasti belgického stranického systému a euroskepticismu. Napsal kapitolu v Taggartově a Szczerbiakově knize *Opposing Europe*,

issue stran velmi nízká. S tímto tvrzením začali svůj výzkum (Deschouwer, van Assche, 2008: 75-92).

Další autorkou, zabývající se belgickým stranickým systémem a euroskepticismem, je Amandine Crespy, která ve svém článku *Europe and Euroscepticism: "Non-issues" in Belgian Politics* zkoumá euroskepticismus belgických stran ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2009. Problém s těmito volbami spočíval v tom, že probíhaly současně s regionálními volbami, které jsou v Belgii preferovanější. Strany se tedy věnovaly tradičním oblastem zájmu jako jsou vzdělání, transparentnost, etika v politice, budoucí sestavování regionálních vlád a podobně. Tématům ohledně evropské integrace strany nevěnovaly přílišnou pozornost a občané se zajímaly spíše právě o ty oblasti, které úzce souvisely s jejich životem (Crespy 2011: 17).

Belgické království je definováno jako jedna z nejvíce eurofilních zemí v Evropě. Podle odbornice na belgický stranický systém Crespy existuje pouze jediná relevantní strana, která je v omezené míře euroskeptická. Z pravicové části spektra jde jednak o populistickou pravicovou stranu Vlámský zájem, jenž není zcela proti Evropské Unii jako takové, ale spíše proti „Euro-Bruselu“. A jednak stranu *Volksunie*, která jako jediný stranický aktér odmítla Maastrichtskou smlouvu, která však již zanikla. V levicové části spektra taktéž existuje kritika EU, zvláště pak kvůli nedostatečné sociální politice. Mluvíme hlavně o drobnějších regionálních stranách, jako jsou *Parti des travailleurs belges*, *Ligue communiste révolutionnaire*, ale i o celonárodní Komunistické straně. Žádná z výše jmenovaných stran není zastoupena v parlamentu (Crespy 2011:16-30).

Z části o dosavadním výzkumu lze vyvodit několik závěrů. Každopádně i tradiční strany přijaly kritiku EU za svou, ale vždy pouze některou část jedné politiky či evropské integrace. Jestliže politická strana věnuje část programu problematice evropské integrace, pak pouze ve smyslu reforem některých politik Evropské Unie. Belgie si stále drží svůj postoj eurofilní země. Závěrem není tedy možné hovořit o silném euroskepticismu belgických stran.

1. Metodologie a cíle práce

Cílem této kapitoly je poskytnout deskripci metodologického rámce, který byl vybrán na základě zamýšlené analýzy. Záměrem není představit primární kauzální vysvětlení dané problematiky, ale hlubší porozumění vybrané tematiky.

Diplomová práce je obecně rozdělena na dvě základní části. První, teoretická část, je věnována především vymezení a podstatě stranicky založeného euroskepticismu. V této části jsou představeny jednotlivé typologie několika autorů včetně popisu jejich znaků. Dále je zde krátce představen politický a stranický systém s důrazem na federalizaci Belgie a její vliv na stranický systém. Druhá analytická část práce je taktéž rozdělena na dvě stěžejní kapitoly. Jedna část analyzuje postoje belgických politických stran k přijímání integračních smluv. Druhá tvoří samotná analýza volebních programů vybraných národních politických stran Belgického království, na jejichž základě jsou jednotlivé strany přiřazeny ke konkrétním kategoriím vybrané typologie. Programy jsou zkoumány především v oblasti hospodářské politiky, společné zahraniční a bezpečnostní politiky, rozšiřování, migrační politiky a politiky životního prostředí, jelikož se jedná o nejčastěji diskutovaná témata v kontextu Evropské unie. Na konci práce je kapitola závěrečné analýzy a výzkumné komparace, kde jsou vysvětleny závěry a zodpovězeny výzkumné otázky.

1.1 Kvalitativní obsahová analýza

Z metodologického hlediska je práce zpracována na základě kvalitativního výzkumu a využívá metodu obsahové analýzy. Tato metoda se vyznačuje zejména analýzou primárních dokumentů, manifestů, konkrétních textů či zpráv. V této souvislosti tedy práce bude primárně vycházet z volebních programů jednotlivých politických stran vydaných k posledním třem národním belgickým volbám (2007, 2010, 2014), dále pak ze zápisů zasedání belgického federálního parlamentu.

Prostřednictvím obsahové analýzy, která vychází z jednotlivých volebních programů, bude identifikována přítomnost konkrétních prvků, jež představují zásadní kritéria pro klasifikaci daných stran. Na základě obsahové analýzy poté bude možno kategorizovat jednotlivé politické strany do klasifikací dané typologie. Kvalitativní obsahová analýza v podstatě spočívá ve vytvoření kategorií, které jsou aplikovatelné na

výzkumný vzorek. Těmito kategoriemi jsou v tomto případě témata, která jsou vyjádřena v primárních zdrojích, tedy v předvolebních programech, spotech a na sociálních médiích. Existují tři hlavní přístupy v rámci obsahové analýzy, a to konvenční obsahová analýza (*conventional content analysis*), kde zmíněné kategorie vyplývají ze samostatných dat. Za druhé řízený přístup (*directed content analysis*), který vychází z existující teorie a výzkumu. A třetím posledním typem je sumativní (*summative content analysis*), který slouží k identifikování a kvantifikování slov s cílem pochopit kontext, a poté jej použít k odhalení skrytých významů vedle těch zřejmých. Empirická část práce bude vycházet z obsahové analýzy konvenčním přístupem, která má za cíl zpracovat téma Evropské unie v předvolebních kampaních v rámci případové studie. (Shannon, Hsieh, 2005: 1278-1285).

V práci bude poté využita také metoda komparativní analýzy, která je zaměřená na komparaci výsledků zjištěných u politických stran v rámci dvou belgických regionů – Valonsko a Vlámsko. Tedy komparace bude použita zejména za účelem srovnat výsledky výzkumu v rámci jedné politické strany v průběhu zkoumaného období, ale i porovnat výsledky stran navzájem.

Časově je práce zakotvena do období přijímání Lisabonské smlouvy. V roce 2005 se v belgickém království (a i v celé EU) přijímala Evropská ústavní smlouva. Několik politických stran navrhovalo nechat rozhodnout o akceptování Ústavy v lidovém hlasování. Avšak tradiční strany s tímto stanoviskem nesouhlasily (nejspíše z obav, že by referendum nepotvrdilo přijetí), a návrh bojkotovaly. To je poprvé ve společné historii Belgie a Evropské unie, kdy občané začali pochybovat o funkčnosti a cílech EU. Evropská ústava nakonec prošla hlasováním v belgickém národním parlamentu a v regionálních parlamentech. Z hlediska této změny budou zkoumané volby od roku 2007, tedy první federální volby od hlasování o Evropské ústavní smlouvě. Dále pak se práce bude zabývat i volbami v roce 2010 a nakonec posledními v roce 2014. Jelikož se pokusím o ucelenou analýzu postojů belgických politických stran k Evropské Unii je celá práce dokreslena i přístupem vybraných stran vůči smlouvám, a to od Maastrichtské smlouvy, přes Amsterodamskou smlouvu, Smlouvu z Nice, již zmíněnou Evropskou ústavní smlouvu a Lisabonskou smlouvou.

Vybrané politické strany jsou čtyři valonské a šest vlámských. V potaz jsou brány pouze ty, které v celém zkoumaném období byly přítomny v parlamentu, přesněji ve Sněmovně reprezentantů. Jedná se o tři tradiční stranické rodiny, které se po federalizaci rozdělily, tedy liberálové (MR, Open VLD), socialisté (PS, SP. A) a lidovce (CDH, CD&V). Dále pak byly vybrány strany zelených (Ecolo, Groen), které jsou nejen koaličními partnery, ale ve stranickém systému jsou stabilními účastníky. Nacionalistická strana N-VA byla vybrána, jelikož se momentálně jedná o nejsilnější stranu v celobelgickém kontextu. Poslední zvolenou stranou je Vlámští zájem, jelikož splňuje podmínku relevantní strany a v národním parlamentu je stabilně přítomná. Další politické subjekty nejsou zkoumány, neboť v některých z vybraných voleb nezískaly potřebný počet hlasů a nezískaly jediný mandát (například valonská krajně pravicová strana *Front National* nebo komunistická strana).

1.2 Výzkumné otázky

Zaměření práce bude vycházet z typologie euroskepticismu a pokusí se klasifikovat politické strany Belgického království s cílem zhodnotit přístup stran k evropské integraci. Práce se rovněž zaměří na přístupy jednotlivých stran k tématu Evropské Unie jako takové, jak s tímto tématem pracují a jak jej komunikují s voliči v rámci volebních programů. Základní výzkumné otázky budou tedy definovány takto:

1. *Do jaké kategorie v rámci typologie přístupu politických stran k evropské integraci lze zařadit vybrané belgické politické strany?*
2. *Do jaké míry je téma Evropské Unie používáno jako téma v programatice stran?*
3. *Existují značné rozdíly mezi stranickými rodinami vlámské a valonské části a jejich přístupu k evropské integraci?*

1.3 Limity výzkumu

Předkládaná diplomová práce musela čelit i svým limitům, které jsou brány v potaz. Za prvé autorka má pouze elementární znalost nizozemského jazyka, ale proto

práce vychází pouze z programů, které jsou psány srozumitelně a spisovně. Je ale samozřejmě možné, že autorce mohly uniknout nějaké nuance.³

Určitou překážku představuje i problém s reálnými postoji, které se mohou lišit s těmi, co politické strany prosazují a prezentují ve svých programech. Dále každá strana je složená ze svých členů, takže i v rámci jednoho stranického subjektu může existovat více postojů, které se v programech neprojeví. Značným limitem se stalo zajišťování jednotlivých programů od všech stran pro vybrané volby. Většina nebyla k dispozici na webových stránkách a bylo nutné se stranami komunikovat přímo, což se ukázalo jako problém. Nakonec vzhledem k šíři zkoumaného časového i stranického úseku a omezenému rozsahu diplomové práce není prakticky možné obsáhnout zvolená období do detailů. Proto se práce zaměřuje pouze na parlamentní celonárodní volby a tím již nevznikl prostor pro zkoumání sociálních médií, současnou situaci či srovnání například s dalšími členy EU apod.

³ Proto se snažila výsledky svých zjištění komunikovat s rodilým mluvčím a v některých případech se informovat u samotných stran, které byly ochotné komunikovat.

2. Euroskepticismus

V této kapitole bude představen pojem euroskepticismus, stranicky založený euroskepticismus a různé přístupy a typologie několika vybraných autorů. Tato teoretická část je nutná pro dokreslení celé práce, v jejímž rámci bude vybrán teoretický koncept.

2.1 Vymezení pojmu

Termín euroskepticismu byl zaveden do politického života britskou premiérkou Margaret Thatcherovou, kdy právě její projev na summitu Evropského společenství v belgických Bruggách v roce 1988 je považován za první sofistický projev euroskepticismu.⁴ Označení „euroskepticismus“ se od té doby používá velice často v médiích, v politických diskuzích a ve vědě (Kaniok, 2006: 15). Poskytnout jakoukoliv ucelenou definici v sociálních vědách je prakticky nemožné. Existuje pouze několik všeobecně uznávaných a užitečných definic, jelikož většinou jsou pouze výjimečně přesné a natolik axiomatické, že je obtížné je operacionalizovat. Studium euroskepticismu je těžko uchopitelné, neboť se nejedná o politický fenomén, který by bylo snadné měřit, sledovat či klasifikovat (Topaloff, 2012: 17-19). Většina odborníků má tedy tendenci odkazovat k euroskepticismu spíše jako k určitému symptomu, vznikajícímu z určitých podnětů než jako ke konkrétnímu politickému jevu. Jako jeden z prvních se pokusil euroskepticismus definovat Paul Taggart ve své práci z roku 1998, jenž popsal euroskepticismus jako „*Myšlenku podmíněné či kvalifikované opozice, stejně tak jako ideu přímé a nekvalifikované opozice vůči evropské integraci*“ (Taggart, 1998: 366). Avšak i tato definice představuje ne příliš zřetelný pokus o vysvětlení tohoto pojmu. Konceptualizovat pojem euroskepticismus tak nadále zůstává výzvou i pro další odborníky (Topaloff, 2012: 20).

Pan docent Kaniok, přední český odborník na euroskepticismus, velmi opatrně nastínil definici euroskepticismu ve své disertační práci. Za prvé jde o konzistentní

⁴ Projev se konal 20. září 1988. Přepis projevu v Bruggách dostupný z [www:
<http://www.margaretthatcher.org/document/107332>](http://www.margaretthatcher.org/document/107332)

odpor vůči evropské integraci a s ní spojených plánů a programů. Druhým argumentem je teorie o ekonomické nevýhodnosti evropské integrace a centralismu, kdy politická centra Evropské unie jsou vzdálená a nedemokratická vůči občanům. Je tedy evidentní, že neexistuje obecná definice euroskepticismu či samotná ideologie euroskepticismu, a to zejména z důvodu různých motivací kritiky. Následně je nutno připustit, že euroskepticismus v sobě obsahuje několik rovin a v některých případech může inspirovat projevy, které však v závěru nejsou euroskeptické (Kaniok, 2006: 16). Například je možné tvrdit, že prakticky každá strana přijala do svého programu otázku životního prostředí, a nejsou brány jako environmentalistické (Strany zelených mají environmentalismus jako ideový systém).

Euroskepticismus lze definovat dvojím vymezením – negativním a pozitivním. Taggart a Szczerbiak vytvořili mimo jiné v rámci své typologie i definici *negativního vymezení*, která nastiňuje chybné použití pojmu euroskepticismus. Tento úvod zde bude velmi krátce představen, jelikož je nutné dokreslit celkovou problematiku euroskepticismu (Szczerbiak, Taggart 2003: 12-15).

Autoři vysvětlují negativní vymezení skrze čtyři ilustrativní příklady:

a) *Kritika EU za neschopnost reflektovat národní zájmy země*: Je strana, která kritizuje EU za neschopnost odrážet národní zájmy jednotlivých členských zemí, euroskeptická? Ve své podstatě nikoliv, jelikož EU vystupuje jako jednotný aktér a reprezentuje členské státy jako celek, nikoliv jednotlivé národní zájmy (Szczerbiak, Taggart 2003: 12).

b) *Kritika specifických politik EU*: v rámci EU existuje mnoho společných politik, kdy některé jsou vedlejší a některé nikoliv. Z tohoto důvodu je velmi obtížné stanovit nějaký stranický subjekt za euroskeptický jenom proto, že kritizuje jednu konkrétní politiku EU, například společná politika rybolovu. Autoři proto tvrdí, že strana musí být vyloženě proti klíčové politice, která prostupuje celým systémem a Evropou jako takovou, například Společná měnová unie nebo postoj stranického subjektu vůči Evropské ústavní smlouvě (Szczerbiak, Taggart 2003: 13-14).

c) *Kritika rozšiřování EU*: podle autorů je zdůvodňována zejména v mezích jednoho státu. Takže rámcově nejde o problém s geografickou expanzí EU, ale o snahu bránit národní zájmy a pracovní trh. Daná kritika byla motivována nacionalismem a

patriotstvím, ne však pokusem o uzavřenou rigidní evropskou společnost. Navíc některé euroskeptické strany mohou využívat politiku rozšiřování jako výhodu, jelikož by mohlo dojít k erozi EU a následnému rozpadu (Szczurbiak, Taggart 2003: 14)

d) *Kritika EU za nedostatečnou integraci a nedemokratičnost*: jelikož jde o silné přesvědčení o evropské integraci, lze jen těžko předpokládat, že se jedná o euroskeptické myšlení. Jsou to aktéři, kteří podporují rychlou a efektivní integraci v rámci celé Evropy, nejlépe naprostou federalizaci (Szczurbiak, Taggart 2003: 15).

Pozitivní vymezení euroskepticismu znamená, že existuje široká škála projevů euroskepticismu, které jsou používány skrze celé stranické spektrum – od extrémní levice a pravice, po zavedené tradiční strany. Pro některé tyto strany může euroskepticismus být ideové vymezení a jedno z hlavních „issue“ strany nebo pouze atraktivní postoj (Kaniok 2006: 18).

2.2 Ideové zdroje

Může být euroskepticismus označen za ideologii? Nebo se jedná, v rámci stranické roviny, pouze o výraz opozice vůči politickému systému? V podstatě můžeme euroskepticismus definovat jako „*projevy negativní kritické reakce na vytváření projektu politické unie se silnými nadnárodními institucemi.*“ Tato kritika má dva obsahové a jeden funkcionální zdroj. Prvním z nich je filozofická kritika, kdy je Evropská unie označována jako projekt politické zvěle, která znehodnocuje legitimitu, uzurpuje si moc a utiskuje politické svobody. Jedná se především o kritiku politologické a filozofické povahy, jež je velmi blízká konzervatismu. Dalším politicko-filozofickým zdrojem jsou levicové ideologie (Mair 2000, Taggart 1998).

Druhým podstatným zdrojem je kritika motivovaná ekonomicky. Navzdory první skupině argumentů vnáší důraz na ekonomický rozměr integrace. Evropská unie je z tohoto pohledu označována za socialisticky redistribuční systém, který potlačuje liberální tržní řád. Další varianta ekonomické kritiky je chápání Evropské unie jako nástroj na vykořisťování.

Poslední přístup vysvětlování euroskepticismu mu nedává žádnou hodnotovou dimenzi. Jedná se pouze o funkci jiného postoje, tedy opozice. V této souvislosti je euroskepticismus vysvětlován jako jev, který nemá žádné relevantní téma a ani neformuluje žádnou relevantní opozici či konflikt. Odpor vůči evropské integraci je vykládán jako projev politiky extrémistických a populistických stran, které vystupují proti všemu, co je spojeno s odmítaným politickým systémem (Kaniok 2006: 17).

2.3 Stranicky založený euroskepticismus

V současné době lze v mezi členskými státy EU nalézt mnoho stranických formací, které by se daly označit za euroskeptické. Zajímavostí na tomto příkladu je skutečnost, že tato skupina politických subjektů může být ve svém základě velmi rozdílná, a jediné pojítka mezi nimi tak může reprezentovat jen zdrženlivý nebo odměřený postoj k evropské integraci. Dále je třeba zmínit, že samotná podstata vzniku stranicko-založeného euroskepticismu se ve všech státech značně odlišuje (Leconte 2010). Na principu vysoké míry rozdílnosti mezi jednotlivými stranami, které začaly být prohlašovány za euroskeptické, postupem času vznikalo mnoho typologií, na jejichž základě by se dala určitá stranická uskupení zařadit do konkrétních kategorií euroskepticismu.

2.3.1 Paul Taggart a Aleks Szczerbiak

Jedna z prvních základních typologií zabývající se pouze euroskepticismem bez pozitivního nadhledu postoje stran k evropské integraci byla vytvořena autory Paulem Taggartem a Aleksem Szczerbiakem ke konci 90. let. Euroskepticismus rozdělili na tak zvaně *měkký euroskepticismus (soft euroscepticism)* a *tvrdý euroskepticismus (hard euroscepticism)*. Tvrdý euroskepticismus je autory chápán jako principiální nesouhlas s Evropskou unií a evropskou integrací, která ve finále směřuje k žádosti strany o vystoupení z Evropské unie. Co se týče samotné politiky strany, je přímo namířená proti projektu evropské integrace jako takovému (Taggart, Szczerbiak 2003:6).

Naproti tomu měkký euroskepticismus můžeme identifikovat, pokud se strana principiálně nevymezuje vůči Evropské unii a evropské integraci, a v jejím programu lze nalézt jednu nebo více výhrad, které vedou k projevu kvalifikované opozice proti Evropské unii (Taggart, Szczerbiak 2003: 6).

2.3.2 Peter Kopecký a Cass Mudde

Vzhledem k tomu, že typologie Taggarta a Szczerbiaka byla jedna z prvních, stala se u mnoha autorů terčem kritiky či základem pro nové. Jednou z těchto kritizujících typologií byla napsána autory Peterem Kopeckým a Cassem Muddem, kteří kritizovali jednak měkkou verzi euroskepticismu, jež se jim zdála inkluzivní, a tedy příliš široce definovaná. Dále pak tvrdili, že členství v EU nemá být klíčové pro určování měkkého a tvrdého euroskepticismu, ale spíše na princip odevzdání suverenity směrem od národního státi k nadnárodním strukturám a jako druhý faktor podporu/opozici dalšímu rozšíření suverenity EU (jako současná trajektorie evropské integrace) (Kopecký, Mudde, 2002: 300). Kopecký a Mudde vymysleli vlastní rozlišení euroskepticismu, kde identifikují dvě roviny postojů k integraci, a to rozptýlenou podporu (obecná podpora evropské integrace) a zvláštní podporu (podpora EU).

Tabulka 1 Typologie Petera Kopeckého a Cass Mudeho

<p><i>Euroentuziasté</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Podporuje evropskou integraci - Podporují současnou trajektorii EU 	<p><i>Europragmatici</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Odpůrci evropské integrace - Podporují současnou trajektorii EU
<p><i>Euroskeptikové</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Podporují evropskou integraci - Odmítají dnešní trajektorii EU 	<p><i>Euroodmítači</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Odmítají evropskou integraci - Odmítají dnešní trajektorii EU

Zdroj: Kopecký, Mudde 2002

Jak lze vidět, tak vznikají tři skupiny odpůrců a jedna kategorie podporovatelů. Nejsilnější skupinou jsou Euroodmítači, které jsou negativní v obou rovinách postojů k integraci a k EU.

Dalším poznatkem Kopeckého bylo, že ne všechny strany jsou euroskeptické vůči Evropské Unii či integraci samotné, avšak mohou mít výhrady k současnému vývoji EU. To znamená, že členství své země všeobecně podporují.

2.3.3 Chris Flood

Autor reagoval na typologii Kopeckého a Mudda, kterou rozšířil na šest kategorií s větším důrazem na eurofilní typy politických stran. Vezmeme-li první kategorii tzv. *euroodmítači*, mluvíme o těch stranách, které jsou proti jednotlivým politikám, a i samotnému členství své země EU, ale celkově jakékoliv další spolupráce. Druhým typem jsou tzv. *revizionisté*, tedy ti, kteří požadují návrat/ revizi do určitého stavu, například před ratifikací některé ze smluv EU či před přijetím nových členů apod. Třetím stupněm jsou tzv. *minimalisté*, kteří sice z jedné strany tolerují současný stav politik EU, ale odmítají jakékoliv další změny nebo prohlubování evropské integrace. Čtvrtá kategorie je definována tzv. *gradualisty*, jenž preferují evropskou integraci, ale pouze graduálně podle určitého jasného plánu. Pátou skupinu tvoří tzv. *reformisté*, kteří požadují aktivní zapojení do reform EU. Podle reformistů je potřeba přijmout nutné a naprosto nezbytné reformy. Posledním šestým typem jsou zastánci evropské integrace se vším okolo tzv. *maximalisté* (Flood, 2002a, 2002b).

2.3.4 Nicolò Conti a Lucy Verzichelli

Typologie Nicolò Contiho ve spolupráci s Lucy Verzichelliho pracuje s Taggartovou a Sczcerbiakovou typologií a rozšiřuje ji i o pozitivní přístup k evropské integraci.

První definovanou kategorií je *ztotožňující* neboli *identitární europeismus*, který prosazuje přesun více pravomocí na nadnárodní úroveň do kompetencí EU. Podporuje evropskou integraci a prohlubování integrace je jeden z hlavních cílů. Mezi další požadavky patří federalizace Evropy a evropské občanství. Jde tedy o principiální a bezpodmínečnou podporu EU a integrace. Hlavním znakem této kategorie je oslavující jazyk v programu i v projevech (Conti, 2003: 9).

Druhým typem je *funkční europeismus*, který je typický svým pragmatismem ve spojitosti s integrací a politikami EU. Podporuje evropskou integraci za předpokladu toho, že slouží domácím zájmům nebo nějakému strategickému cíli. Typ přístupu je kvalifikovaná podpora a konečným cílem e status quo, popřípadě rozvoj integrace sloužící k národním zájmům. Používaný jazyk je orientovaný na cíl (Conti, 2003:9).

Nevyhraněný neboli *neutrální* postoj je skupinou pro doplnění celkové typologie, není příliš relevantní (Kaniok, 2006: 44). Jedná se o strany, které nemají vyhraněný postoj k evropské integraci, a tedy není možné identifikovat jejich celkový postoj k EU (Conti, 2003: 8).

Dalším čtvrtým typem je stejně jako u Taggartovy a Sczcerbiakovy typologie *měkký euroskepticismus*, jenž není principiálně proti evropské integraci jako takové, ale je v opozici vůči EU v nějaké konkrétní oblasti, politice nebo čemukoliv, co se zdá v rozporu se zájmy národní politiky. Typem přístupu je zde kvalifikovaná opozice a cílem v programatice je reforma dosavadního fungování EU a mezivládní přístup (Conti, 2003: 8).

Poslední pátou kategorií je *tvrdý euroskepticismus*, který prosazuje vystoupení z EU nebo radikální změnu současného uspořádání a fungování Unie. Jedná se o principiální opozici s cílem vystoupit z EU a návrat kompetencí zpět členským státům. Rétorika strany je silně protestně založená (Conti, 2003: 7).

Tabulka 2 Kategorizace stranického přístupu k evropské integraci

<i>Stranický postoj</i>	<i>Stranický postoj k evropské integraci</i>
<i>Tvrký euroskepticismus</i>	Existuje zde principiální opozice k Evropské unii a evropské integraci. Tento přístup je zejména viditelný u stran, které chtějí, aby jejich země vystoupila z EU nebo která je v opozici vůči celému projektu EU. Neexistuje zde žádná snaha o reformu, ale pouze snaha radikálně změnit současnou trajektorii evropské integrace.
<i>Měkký euroskepticismus</i>	Neexistuje zde vyloženě principiální odmítání evropské integrace či členství v EU, ale spíše obava z jedné či více politik EU, vedoucí k pocitu kvalifikované opozice vůči EU. Nebo je zde pocit, že národní zájem je momentálně na hraně s ubírající se trajektorií EU. Strana je ochotná reformovat Evropu.
<i>Neutrální postoj</i>	U stran s neutrálním postojem není jasně viditelný přístup k evropské integraci. Přímě zaměřené preference na určité politiky EU mohou být vyjádřeny, ale celkově je nemožné definovat širší stranický přístup.

<i>Funkční europeismus</i>	Podporuje evropskou integraci, pokud slouží nějakému strategickému cíli nebo domácím zájmům. Dokud bude integrace sloužit národním zájmům, pak zde neexistuje žádný závazek k prohlubování integrace. V opačném případě obhajují národní zájmy a status quo.
<i>Identitární europeismus</i>	Existuje zde principiální podpora EU a evropské integraci. Prosazuje přesun dalších kompetencí z národní úrovně na nadnárodní., prohlubování integrace jako cíl federalizované Evropy a evropské občanství.

Zdroj: Conti, 2003: 23

Tabulka 3 Hlavní komponenty stranického přístupu k evropské integraci

<i>Stranický postoj</i>	<i>Typ přístupu</i>	<i>Konečný cíl</i>	<i>Způsob integrace</i>	<i>Jazyk</i>
<i>Tvrký euroskepticismus</i>	Principiální opozice	Radikální změna trajektorie EU nebo vystoupení země z EU	Navrácení moci zpět členskými státy	Protestně založený jazyk
<i>Měkký euroskepticismus</i>	Kvalifikovaná opozice	Reforma trajektorie EU	Mezivládní přístup	Orientovaný na cíl
<i>Neutrální postoj</i>	-	-	-	-
<i>Funkční europeismus</i>	Kvalifikovaná podpora	Zachování statusu quo nebo případně další prohlubování evropské integrace sloužící stranickým zájmům	Mezivládní přístup	Orientovaný na cíl
<i>Identitární europeismus</i>	Principiální podpora	Bezpodmínečné pokračování integrace	Nadnárodní přístup	Oslavný

Zdroj, Conti, 2003: 24

2.3.5 Taggartova a Szczerbiakova druhá typologie

Taggartova a Szczerbiakova druhá typologie, která vychází z původní z roku 1998, avšak snaží se reagovat na kritiky (některé výše zmíněné). Snažili se svoji typologii upravit tak, že nahradili důraz na podporu členství v EU a zaměnili ji za inkorporaci či opozice transferu politické moci směrem od národní úrovně na tu nadnárodní, tedy od jednotlivých států k centru EU. V praxi to znamená, že tvrdý euroskepticismus představuje principiální opozici vůči projektu EU a přesun moci na nadnárodní úroveň. Na druhé straně měkký euroskepticismus reprezentuje opozici vůči současným či plánovaným krokům EU spojených s nárůstem kompetencí EU nad národní úrovní. Co se principiální kritiky týče, ta zde chybí (Taggart, Szczerbiak, 2003:12).

2.3.6 Søren Riishøj

Dánský autor Riishøj přišel s novou typologií, kde je hlavním ukazatelem obsahový původ. První kategorií je ztotožňující euroskepticismus (*Identity-based euro-scepticism*), který je definován rozporem mezi národní a evropskou identitou. Strany se zde obávají, že budou pohlceny supranacionálními institucemi a ztratí svoji národní identitu (Riishøj, 2004: 508).

Druhý typ je euroskepticismus založený na štěpící linii (*cleavage-based euro-scepticism*), který vychází ze štěpných linií ve společnosti: město-venkov, pracující – kapitalisté apod. Nejtypičtějším je podle Riishøje město – venkov, kde euroskepticismus je nejvíce viditelný na venkově (Riishøj, 2004:508).

Třetí skupinou je funkční eurorealismus (*policy-based/ functional euro-realism*), kde jsou strany vysazené vůči jedné konkrétní politice Evropské unie, například vůči monetární unii, zemědělské politice. Někdy je možné hovořit o tzv. single issue skepticismu (Riishøj, 2004: 508).

Institucionální euroskepticismus (*Institutionally based euro-scepticism*) je čtvrtým typem Riishøjové typologie, jenž je založen na legitimitě národní versus evropské instituce. Nízká důvěra v národní instituce může zvyšovat podporu evropským institucím a naopak (Riishøj, 2004: 508).

Pátou kategorií je euroskepticismus národních zájmů (*national-based euro-scepticism*), jehož vznik vychází z rozporu mezi národními a evropskými cíli. V případě národního zájmu je hlavním cílem bránit národní zájmy i za předpokladu oslabení společného evropského projektu (Riishøj, 2004: 508).

Euroskepticismus zkušeností (*experience-based euroscepticism*) jakožto šestá třída je představována pocitem, že vyjednávání o členství v EU bylo nespravedlivé a asymetrické a konečné důsledky jsou znepokující (Riishøj, 2004: 509).

Sedmá skupina je stranický euroskepticismus (*party-based euroscepticism*), jenž je formován shora dolů, tedy jako iniciace politických stran a charismatických lídrů využívajících neoliberálních, tradiční a levicově populistické argumenty (Riishøj, 2004: 509).

Osmým typem je atlantický euroskepticismus (*practice-based euroscepticism*) je typický nejistým postojem vůči Spojeným státům americkým či Evropou. V praxi to znamená, že jsou proti momentálnímu nastavení společné evropské zahraniční a bezpečnostní politiky (Riishøj, 2004: 509).

A v rámci posledního typu tzv. praktický euroskepticismus (*practice-based Euro-scepticism*) je nemožné nalézt principiální odpor vůči evropské integraci či EU jako takové. Evropeizace je definována v národním duchu a odlišuje od požadavků Bruselu. Tento profil odpovídá Slovensku v období Mečiarovi vlády (Riishøj, 2004: 509).

2.3.7 Jan Rovný

Jan Rovný rozlišuje ve svém článku *Conceptualising Party-based Euroscepticism: Magnitude and Motivation* euroskepticismus do dvou os. První osa je takzvanou osou míry/ intenzity (*magnitude*), která je definována dvěma pozicemi, a to tvrdý a měkký euroskepticismus. Druhá osa je prezentována jako motivační osa (*motivation*), kterou autor definuje jako strategickým euroskepticismem a ideovým euroskepticismem. Strategický euroskepticismus používají politické subjekty zcela pragmaticky s cílem získat nové voliče. Za tímto účelem jsou ochotní přidat do svého volebního programu kritiku Evropské unie nebo alespoň některých jejích politik, i přestože to nekoresponduje s ideologií strany nebo to způsobí odliv části původního

elektorátu (musí to však být pro stranu výhodné, tedy počet nových voličů musí překonat počet ztracených). Ideově motivovaný euroskepticismus znamená, že hodnoty a cíle dané ideologií strany naráží na hodnoty a cíle evropského integračního projektu. Avšak strana není ochotná se vzdát svých původních hodnot a cílů či ohrozit zájmy svých voličů, aby se k EU dostala blíže (Rovný 2004: 32-40).

Z hlediska této práce je nejrelevantnější Contiho typologie, a to z několika důvodů. Jednak bere v úvahu i pozitivní přístup k Evropské unii a celkově k evropské integraci, a jednak je nejpřesnější v rámci vybrané zkoumané problematiky. Vzhledem k tomu, že z kapitoly dosavadního výzkumu je evidentní, že strany v Belgickém království jsou spíše proevropské, je rozhodně vhodnější použít typologii, která možnost pozitivního přístupu nabízí, a to zejména díky hlavním komponentům zkoumání.

3. Stranický systém Belgického království

Formování Belgického království započalo v roce 1815, kdy bylo vídeňským kongresem území Belgie a severního Nizozemí spojeno v jeden stát v čele s protestantským Vilémem I. Jeho absolutistická vláda na jižním území postupně vedla ke zformování aliance katolíků na jedné straně a liberálů na straně druhé. Celá tato situace vyústila v povstání v roce 1830 a vyhlášení samostatného království Belgie. Unitární stát vzniklý na tu dobu s velmi progresivní ústavou z roku 1831 byl homogenní z náboženského hlediska, avšak ne z hlediska teritoriálního. Na severu nově vzniklého státu (ve Flandrech) žila vlámská populace s oficiálním jazykem nizozemské vlámstiny a na jižním území (Valonsko) francouzsky mluvící valonské obyvatelstvo. Původně se francouzština stala úředním jazykem na celém území, avšak postupně se vlámské elity snažily tuto asymetrii změnit a zajistit vlámsčinu jako úřednický jazyk. Tento proces byl postupný a v roce 1845 byl zaveden bilingvismus v Bruselu a ve Flandrech, o 40 let později byly jazyky zrovnoprávněny a ve 30. letech 20. století byly Flandry unilingvistické (srov. Hooghe 2004). První světová válka obohatila belgickou společnost o německou menšinu (připojením území kolem měst Malmédy a Eupen) (Dewachter 1987: 337, Říchová 2004: 28, Strmiska, 2005: 125).

První období vývoje stranického systému bylo typické protichůdným soupeřením dvou a později tří hlavních sloupů (katolický, liberální a socialistický). Stranický systém takto fungoval přibližně od poloviny 19. století do roku 1958, kdy byla výlučně kompetitivní logika nahrazena konsociačními vzorci chování mezi tradičními stranickými aktéry, což odstartovalo krátké druhé období vývoje stranického systému. Zmíněná přeměna charakteru vzájemných interakcí politických stran výrazně posílila jejich postavení v rámci politického systému jako celku. Toto desetileté tranzitivní období bývá označováno jako počátek partokracie.

Od poloviny šedesátých let 20. století docházelo k pozvolnému průniku nových stranických aktérů, obhajujících zájmy jednotlivých regionů do stranického systému. Zároveň docházelo ke zvyšování napětí na jazykové úrovni i mezi tradičními stranami,

kdy výsledkem bylo rozdělení všech tří stran podle jazykové linie a extrémně vysoká teritorializace stranické politiky vedoucí prakticky ke zrodu dvou stranických systémů (valonského a vlámského). Toto třetí období bylo charakteristické erozí původní sloupcové politiky a rozpínání dalších politických subjektů do obou systémů, kde vlámský byl v této souvislosti výrazně fluidní, zatímco valonský byl relativně stabilnější.

V období těsně po schválení ústavy v roce 1831 se na vládě podílely konzervativní a liberální kruhy společně 25 let. Avšak poté dochází k etablování liberního kruhu do strany v roce 1846 a na liberálním kongresu vznikla první strana Liberální strana (*Parti Libéral, PL*). V tomto bodě v Belgii vzniká soutěživá stranická politika. Liberální strana jako první s organizační strukturou vyhrála volby 1846 a následoval přechod k jednobarevným vládám.

V katolickém táboře byl tento proces o něco pomalejší a Belgická katolická strana vznikla až v roce 1879. Katolická strana později převzala prvenství nad liberály a stala se vládní stranou. Síle lidovců navíc přispěl rozpad liberálů, od kterých se odštěpilo pokrokové křídlo. Belgická dělnická strana vznikla 1885 sloučením několika dělnických skupin. S rokem 1893, kdy bylo rozšířeno volební právo, je spojena zvyšující se popularita Dělnické strany. Organizační proměnu Belgické katolické strany, která ve snaze rozšířit svou volební podporu sestávala nadále ze tří křídel – zástupců církevních a konzervativních skupin (*Federatioll des Cercles*), křesťanských dělníků (*Ligue Démocmtique Bélege*) a agrárního *Boerenbondu*. Každé z těchto křídel tvořilo jeden pilíř robustního katolického sloupu (srov. Dewinter, 1990). Změna volebního práva postihla nejvíce liberály, jejichž sociální zázemí, koncentrované zejména v Bruselu, bylo nejužší.

V roce 1899 přechod k poměrnému volebnímu systému pomohl liberálům se udržet na politické scéně. Do roku 1918 se fungování stranického systému přibližovalo systému s predominantní (katolickou) stranou. Nemohlo jej narušit ani občasná volební spojení liberálů a levice v některých volebních obvodech (tzv. liberálně-socialistický kartel), které umožňoval volební zákon. Po zavedení všeobecného volebního práva pro muže v roce 1919 ztratila Belgická katolická strana své výsadní postavení a byla nucena vládnout v koalici s Liberální stranou, která začala profitovat ze

svého postavení pivotálního ("půltého") subjektu mezi katolíky a socialisty. Dělnická strana byla v meziválečném období převážně v opozici.

Ke změnám ve stranickém systému došlo až ve dvacátých a třicátých letech 20. století, když se v systému objevily prvky typické pro odstředivou politiku v podobě Belgické komunistické strany (*Parti communiste de Belgique -Kommunistische party van België*, PCB-KPB), převážně valonského katolicko-konzervativního a později filofašistického Rexistického hnutí (*Rex*), a transformací Fronty ve Vlámský národní svaz (*Vlaamsch Nationaal Verbond*, VNV), který zpočátku kombinoval nacionalismus vlámský s nacionalismem celobelgickým a antisemitismem (srov. Vos, 2002).

Tak zvané „nesloupové strany“ získávaly na popularitě, avšak tradiční systémové strany striktně dodržovaly dohodu o jejich vyloučení. Během druhé světové války byl pluralismus utlumen. Vzhledem k tomu, že všechny strany krom VNV a Rex bojovaly v odboji proti nacistickému Německu, byly mezi systémové strany přijaty i některé další subjekty. Komunisté představují jednu z těchto stran, která však po událostech ve východní a střední Evropě v roce 1948, byla znovu vyloučena a marginalizována z hlediska voličské podpory. Z pravicového spektra zmizela strana Rex a VNV se přeorganizovala v nového stranického aktéra – Lidový svaz (*Volksunie*, VU), jehož hlavním cílem byla federalizace Belgie.

Parlamentní politiku v období po druhé světové válce opět zcela ovládly tradiční systémové strany. Hlavní sloupy belgické politiky po válce reformulovaly svou organizační identitu. Katolická strana změnila svůj název na Křesťanskou lidovou stranu (*Christelijke Volkspartij – Parti Social Chrétien*, cvp-pSe) a Belgická dělnická strana se transformovala v Belgickou socialistickou stranu (*Belgische Socialistische Partij – Partie Socialiste Belge*, BSP-PSB).

V letech 1945-1949 dominovaly belgické politice dvě témata, a to tzv. královská otázka a potrestání převážně vlámských kolaborantů. Jejich povaha vedla nejen k velké polarizaci mezi socialisty a katolíky, ale i ke zvyšování sociálního napětí mezi vlámským a frankofonním obyvatelstvem. Po volbách v roce 1961 byl sestaven kabinet ze socialistů a lidovců. Liberálové reagovali na oslabení jejich voličské podpory nejen změnou jména na Stranu svobody a pokroku (*Partij voor Vrijheid en Vooruitgang – Parti de La Liberté et du Progres*, PVV-PLP), ale také posunem ze středu stranického

spektra více napravo od CVP-PSC. Další politické otřesy 60. let se týkaly zejména regionálních prvků, například formováním Demokratická fronta Frankofonů (*Front Démocratique des Bruxellois Francophones*, FDF), strana zastupující zájmy frankofonních obyvatel Bruselu a v roce 1968 spojením tří menších subjektů Valonské sdružení (*Rassemblement Wallon*, RW). Z hlediska pravolevé osy byly oba subjekty umírněné – FDF zaujala středovou opci a RW levostředovou se silným vlivem odborů (Strmiska, 2005: 128-130).

Zatímco frankofonní nacionalismus lze chápat jako odpověď vlámskému nacionalismu, valonský nacionalismus měl své specifické konstitutivní zdroje. Ty souvisely s neuspokojivou ekonomickou performancí Valonska v období po druhé světové válce a s pocitem nespokojenosti s málo redistributivními ekonomickými politikami centra, které byly vnímány jako výhodné zejména pro Flandry (De Winter et al. In Müller, Strøm 2000: 300-1; De Winter In Norton 1998: 97–98).

V samostatném stranickém systému Valonska měly dominanci dvě strany – Křesťansko sociální strana (*Parti Social Chretien*, PSC) a Sociální strana (*Parti Socialiste*, PS). Křesťansko sociální strana se stala národní stranou, ale tento postoj jí stál úbytek voličů. V důsledku toho strana v roce 2002 změnila svůj program a přijala název Humanistické demokratické centrum (*Centre Démocrate Humaniste*, CDH). Ve Valonsku měli socialisté vždy lepší pozici a byli lépe organizovaní než ve vlámské části. Na začátku 90. let se posunuli k obhajobě konceptu autonomismu a získali novou generaci voličů. Stejně jako ostatní strany i liberálové podlehli jazykové diferenciaci. V roce 1979 vznikla Liberálně reformní strana (*Parti Reformateur Liberal*, PRL), která začala spolupracovat s regionálními stranami. V roce 2002 se uskutečnil ustavující sněm Reformního hnutí, na kterém se podíleli PRL, FDF a MCC a vznikla jednotná a silná liberální strana Valonska. Součástí valonského stranického systému je také ekologická strana ECOLO (*Ecologistes confédérés pour l'organisation de luttes originales*) a extrémně pravicové hnutí Národní fronta (*Front National*, FN), které spolupracují s Národní frontou ve Francii (Habáň 2005: 27)

Co se týče vlámského stranického systému, tak byl ze začátku velmi podobný valonskému, ale na počátku 80. let se objevil fenomén, který svým následným vzestupem změnil koncepci stranického systému. Stranickému systému Vlámka dominovaly dvě strany – Křesťansko-lidová strana (*Christelijke Volkspartij*, CVP)

a Socialistická strana (*Socialistische Partij*, SP), kdy vlámsští socialisté nebyli dostatečně silní a museli více spolupracovat s křesťanskou stranou. V roce 2001 došlo k reformě strany a přijala nový název Alternativní socialistická strana (*Sociaal Progressief Alternaties*, SP. A) a vytvořila volební koalici se stranou Spirit, která vznikla rozpadem regionální vlámské liberálně nacionalistické strany Lidové unie (*Volksunie*, VU). Křesťanští demokraté po těsné porážce ve volbách v roce 1999 se rozhodli více přiblížit lidem liberálnějším myšlením a přijali nový název Vlámská strana křesťanských demokratů (*Christen Democratisch en Vlaams*, CD&V) i nový centristický program. Po dobu vývoje vlámského stranického systému rostl vliv uskupení Vlámských liberálů a demokratů (*Vlaamse Liberalen en Democraten*, VLD), kteří ve volbách vsázeli na liberální témata. Součástí vlámského stranického systému jsou také Zelení! (*Groen!*) a Vlámský zájem (*Vlaams Belang*, VB), který zásadně ovlivňuje systém politických stran. Stal se nástupcem Vlámského bloku (*Vlaams Blok*, VB), který byl v listopadu 2004 soudně zakázán. Toto pravicové uskupení požaduje oddělení Vlámška od Belgie a vytvoření samostatné Vlámské republiky (Habáň 2005: 28).

4. Federalizace Belgického království

Důležitou součástí textu, jehož hlavním tématem je stranický systém, je i krátké představení státoprávního uspořádání Belgie, zejména pak její federální struktura a vliv federalizace na stranický systém.

Proces federalizace teoreticky započal již v únoru 1962, kdy byl v obou sněmovnách parlamentu přijat zákon o jazykových regionech. Hlavní změna však přišla až s revizí ústavy v letech 1970 až 1971, v jejímž rámci byl zaveden polofederální systém. Později v roce 1980 pak vstoupil v platnost článek o Vlámském, Valonském regionu, Německé jazykové společenství a Bruselu jako regionu. Poslední klíčová revize ústavy byla v roce 1993, dle které je Belgické království konstituční monarchií s federativním uspořádáním, jenž v sobě zaštiťuje tři kulturně a jazykově odlišné oblasti (valonské, vlámské a německé), a zároveň tři autonomní regiony (vlámský, valonský a hlavní město Brusel). Vlámská stranická elita však dodnes není spokojená s rovnocenným uspořádáním a postavením svého etnika.

Každý region má vlastní parlament a vládu, v jejíž čele stojí ministerský předseda, dále ministři a státní úředníci. Klíčové kompetence spadající pod správu jednotlivých regionů jsou hospodářská politika, urbanizace, rozvoj, energetika, ochrana přírody, menšinová politika, veřejné práce, komunikace, vědecký výzkum, sociální zabezpečení, doprava, obchod a další. Region hlavní města Brusel převzal kompetence aglomerace hlavního města a zajišťuje tak řešení problémů i pro 19 komun Bruselu, například záchranná pomoc, požární ochrana apod. Vedle územních regionů jsou zde i jazykové regiony, a to Vlámsko (nizozemština jako převládající úřední jazyk), Valonsko (francouzština jako převládající dialekt) a německá oblast. Tyto jazykové komunity taktéž mají vlastní parlamenty a vlády, krom Flander, kde je jeden parlament a vláda volena pro komunitu i region. Belgické království je dále rozdělena na deset provincií⁵ a 589 komun.

⁵ Valonské provincie: Brabant, Wallon, Liège, Luxemburg, Namur a Hainaut. Vlámské provincie: Antwerpen, Limburg, OOst.Vlaanderen, Vlams-Brabant a West-Vlaanderen.

S procesem federalizace království došlo i na zásadní změny v konstrukci stranického systému země. Veškeré politické strany se začaly štěpit na základě konfliktní linie, i když nadále udržovaly poměrně těsné vazby. V tuto dobu však začínají vznikat strany čistě regionální, jejichž hlavními „issues“ byly národní zájmy a protekce svého etnika.

5. Belgické království a evropská integrace

Před samotnou analýzou postojů politických stran k evropské integraci, by bylo vhodné stručně představit otázku Belgie a jejího členství v Evropských společenstvích (Evropské unii).

Počátky integrace lze pozorovat již v roce 1944, kdy reprezentanti Belgie, Lucemburska a Nizozemska podepsali dohodu o celní unii Beneluxu. Smlouva vešla v platnost v roce 1948 a umožňovala volný pohyb kapitálu, služeb, zboží a pracovní síly, stala se tak vzorem pro vznik Evropského společenství a prvním krokem k evropské integraci. Státy Beneluxu byly jedněmi ze zakládajících zemí Evropského společenství (Deschouwer, 2005: 5). Myšlenka zapojení Belgie do širšího projektu nebyl problém a strany jej přijaly bez větších potíží, ale pouze v rámci ekonomického zapojení. Určité spory se vedly kvůli ztrátě národní suverenity natolik, že politické elity byly z počátku integrace velmi zdrženlivé. Král Badouin I. (vláda 1951-1993) spolu se socialistickým předsedou vlády přivítal myšlenku o Evropském společenství uhlí a oceli (ESUO), avšak o prospěšnosti „evropské politické myšlenky“ přesvědčen nebyl. Tehdejší ministr zahraničí Paul-Henri Spaak se musel přimlouvat u ministerského předsedy, aby podepsal Římskou smlouvu, která nakonec byla ratifikována a společností byla brána jako fakt bez emocí či debat (Habáň 2005: 21).

V sedmdesátých letech se evropský integrační projekt ocitl v krizi, ve které země Beneluxu hrály důležitou roli aktivního aktéra s cílem udržet integraci v chodu. Na počátku devadesátých let byla Belgie činným zastáncem komunitárních metod, bojovníkem za federalizaci a supranacionalizaci EU. Například ministerský předseda Jean-Luc Dehaen neuspěl při nominaci na předsedu Evropské komise, jelikož John Major, tehdejší britský premiér, jeho nominaci vetoval. Major nesouhlasil s integrační politikou, kterou zastával Dehaen. Představuje to určitý paradox, protože belgičtí politici nejsou kritizováni za pozitivní a přehnanou integraci EU, ale naopak za to, že integrační proces je příliš pomalý. Ve druhé polovině roku 2001 Belgie předsedala EU a belgický premiér Verhofstadt se snažil prosazovat další integraci, prohlubovat spolupráci mezi jednotlivými státy EU a byla přijata Laekenská deklaráce a zahájen Konvent o budoucnosti, kde byl prezidentem právě bývalý ministerský předseda

Dehaen. Evropská unie i evropská integrace byly podpořeny veřejností. (Habáň 2005: 22).

5.1 Postoje politických stran při ratifikaci integračních smluv

5.1.1 Maastrichtská smlouva

Byla přijímaná velmi krátce. Do belgického parlamentu byla doručena 26. května 1992 a 9. července byla přijata oběma komorami. Hlavními body bylo založení měnové unie, koordinace zahraniční a bezpečnostní politiky a justice. Většina stran nesouhlasila ohledně slabých pravomocí Evropského parlamentu.

Postoje stran k přijetí Maastrichtské smlouvy lze teoreticky shrnout následovně. Pro jednoznačné přijetí byly tradiční strany, zejména pak křesťansko-demokratické (PSC, CVP), socialistické (SP, PS) a liberální (VLD, PRL). Představitelé stran zelených (Agalev a Écolo) nesouhlasili s některými body smlouvy a postavili se proti přijetí. Hlavním důvodem byl jednak nedostatečné zaštitění ekologických otázek, jaderné otázky apod. Dále potom nedostatečná pružnost integračního procesu jako takového. Stejně jako regionální strana *Volksunie* vlámský Lidový svaz prosazoval urychlení integračního procesu, který by oslabil národní státy a zvýšil tak pravomoci jednotlivým regionům. Hlavním odpůrcem Maastrichtské smlouvy byl Vlámský blok, a to hned z několika důvodů. Předně nesouhlasili vyložení s článkem číslo 98, který podle jejich názoru nebyl kompatibilní s Belgickou ústavou. Jednoduše vysvětleno v Belgické ústavě je ustaveno právo belgických občanů volit a být volen. Avšak článek 9B zaručoval volit a být volen v místních volbách všem občanům Evropské unie, kteří žijí na území Belgie. Vlámský blok tedy usiloval o změnu znění smlouvy a zároveň následné přijetí v referendu. Změny se měly týkat několika kritérií, například zrušení evropského občanství, žádné kompetence EU v oblasti kultury, školství, zahraniční politiky a důrazné odmítnutí otevření hranic, přesunutí hlavního města Evropy mimo Belgické království apod. Rámcově lze tvrdit, že Vlámský blok nebyl vyložení proti Evropě jako takové, ale proti již zmíněným bodům, požadoval tedy radikální reformaci politik EU. Valonská Národní fronta přijala velmi obdobný postoj jako Vlámský blok, zejména v otázce přijetí smlouvy v referendu. Nakonec se hlasování nezúčastnila, čímž své stanovisko také ukázala.

V závěru je evidentní, že ani jedna relevantní strana belgického stranického systému nepřijala pozici tvrdého euroskepticismu, vezmeme-li v potaz Taagartovu a Sczcerbiakovu typologii. Otázkou zůstává, jak si vyložit chování u zelených, kteří hlasovali proti Maastrichtské smlouvě, a přitom jsou ve veškerém dosavadním výzkumu bráni jako euro-optimističtí (Deschouwer, van Assche 2008: 81-83).

5.1.2 Amsterdamská smlouva

Byla oficiálně přijata v roce 1997, získala podporu všech tradičních stran, tedy liberálů, socialistů a lidovců z Valonské i Vlámské části. Výhrady vůči smlouvě byly obdobné jako u minulé diskuze, tedy integrační proces je nedostatečný a politika rozšiřování není dobře připravena. I přes nějaké námitky tradiční strany hlasovaly pro přijetí smlouvy z Nice, avšak ke smlouvě přidaly iniciativu belgické vlády se žádostí o prohloubení integrace před další vlnou.

Obě dvě strany zelených si také zachovaly svoji pozici a smlouva podle jejich názoru nebyla dostatečně zaměřená na federalizaci a prohloubení evropské integrace. Národní fronta hlasovala proti, ale není prakticky možné zjistit proč, jelikož se ke smlouvě nevyjadřovala ani nezaujala jakýkoliv postoj, ať již neoficiální. Mezi odpůrce se posouvá vedle Vlámského bloku i Lidový svaz, který kritizoval špatnou přípravu rozšíření, technokratické integrační metody, demokratický deficit ve třetím pilíři a na fakt, že Výbor regionů se netransformuje v druhou parlamentní komoru Evropské unie. Lidový svaz, Vlámský blok a strany zelených navrhli hlasování o Amsterdamské smlouvě v referendu. Zde je možné pozorovat posun Lidového svazu k *měkkému euroskepticismu*, vezme-li se v úvahu Taagartova a Sczcerbiakova typologie, neboť strana vyloženě neodmítá projekt evropské integrace, ale pouze některé politiky, které navrhuje reformovat. Vlámský blok ve své rétorice také lehce přitvrdil a odmítal teorii o sjednocení národních států. Ve svém programu jasně hovoří o opaku sjednocení, tedy o vzniku samostatné Vlámské republiky, která by byla součástí Evropské unie regionů, ne však Evropské unie v dnešní podobě. Vlámský blok zejména odmítal posílení pravomocí Evropského parlamentu, jelikož upřednostňoval Evropskou radu jakožto zastávce národních hodnot. Dále Blok řešil otázku migrace, a s tím spojený organizovaný zločin a bezpečnost obyvatel v rámci EU a stavěl se proti otevřeným

hranicím, které znamenají velké nebezpečí pro místní obyvatele, ale i zároveň uzmutí národní suverenity. Je možné i zde sledovat posun v postoji k evropské unii a jejím politikám, kdy strana poprvé kritizovala samotné základy evropské integrace. Co se týče politické komunikace Vlámského bloku je kritika omezena pouze na volby do Evropského parlamentu, tedy do druhořadých voleb, a vůči přijímání smluv tohoto typu. V tomto případě se strana posunula k *tvrdému euroskepticismu* z hlediska Taagartovy a Sczcerbiakovy typologii. Avšak strana se aktivně nevyhrazuje vůči Evropské unii a její integraci v rámci celostátních či federálních voleb (Deschouwer, van Assche 2008: 84-6).

5.1.3 Smlouva z Nice ⁶

Představovala další důvod k diskuzi v rámci belgického parlamentu. Tradiční strany měly ke smlouvě docela obdobný přístup, tedy rozšíření není dostatečně připraveno a požadovaly transformaci Evropské unie do federálního uspořádání. Liberálové, socialisti i zelení (v tomto období vládní strany) souhlasili s přijetím smlouvy, přestože si uvědomovali, že dokument není ideální. Vlámští liberálové taktéž souhlasili s přijetím, avšak valonští křesťanští demokraté v parlamentním hlasování dokument odmítli, právě kvůli nedostatečnému opatření ohledně federalizace Evropské unie. Dalšími argumenty proti přijetí byly chabé institucionální reformy, složitost byrokracie, preferování velkých států apod. Valonská strana Humanistický demokratický střed vyjádřila plnou podporu Konventu⁷, jenž měl za úkol vypracovat návrh o reformě institucí a politik Evropské unie. Ostatní tradiční strany tento krok odsoudily a nařkly valonské lidovce z pošlapání minulých lídrů, společné práce a projektu evropské integrace jako takové. V opačné případě strany zelených poprvé hlasovaly pro přijetí dokumentu. Lidový svaz se ne dlouho před hlasováním rozpadl na liberálně levicový Spirit, jenž hlasoval pro přijetí, a konzervativní vlámské nacionalisty Nová vlámská aliance, kteří se zdrželi hlasování.

⁶ Přijímání Smlouvy z Nice, SEANCE PLENIERE, Compte rendu analytique, [online]. Brusel: Chambre des représentants de Belgique. 28. 3. 2003. [cit. 23. 3. 2017]. Dostupné z: <<http://www.lachambre.be/doc/PCRA/pdf/50/ap349.pdf>>

Co se Národní fronty týče, klasicky se neúčastnila diskuze, ale hlasovala proti přijetí. I Vlámský blok si zachoval svoji pozici a vyslovil nesouhlas se smlouvou, a to s obavami z nově přistupujících zemí. Podle Vlámského bloku tyto státy byly přijaty pouze z politických a geografických důvodů, ne však z ekonomických, které by měly být základem rozšiřování. Dále znovu upozornili a zdůraznili svůj postoj pro konfederální mezivládní uspořádání, kde státy mají mít zachovanou národní identitu (Deschouwer, van Assche 2008: 86-7).

5.1.4 Evropská ústavní smlouva ⁸

Debata o přijetí Evropské ústavní smlouvy rezonovala v rámci nejen jednotlivých stran ale i celým parlamentem. Mezi největší zastánce výsledné podoby ústavy patřili liberálové vlámští i valonští, kteří stejně tak podporovali i Konvent. Věřili, že evropská integrace by se měla prohlubovat a evropské státy by měly více spolupracovat na politické i ekonomické úrovni. Liberálové byli v tomto období na vrcholu, z jejich řad byl ministerský předseda i ministr zahraničních věcí.⁹

Opoziční strany křesťansko-demokratické CD&V a CDH zaujaly velice podobnou pozici jako strany liberální. Pozitivně přijali jednání Konventu i Evropskou ústavní smlouvu, avšak preferovali by více federativní uspořádání, federalisticky postavené instituce Evropské unie apod.

Vlámští sociální demokraté SP. A vytvořili jednotnou kandidátku s menší levicově liberální stranou Spirit. Strany společně podporovaly myšlenku jednotného

⁸ Přijímání Evropské ústavní smlouvy, SEANCE PLENIERE, Compte rendu analytique, [online]. Brusel: Chambre des Représentants de Belgique. 19. 5. 2005, [cit. 23. 3. 2017]. Dostupné z [www: <http://www.lachambre.be/doc/PCRA/pdf/51/ap139.pdf>](http://www.lachambre.be/doc/PCRA/pdf/51/ap139.pdf).

⁹ Navzdory časným předpovědím, že heterogenní liberálně-socialisticko-zelená vláda nebude příliš dlouho trvat, federální vláda trvala celé čtyřleté období. Takzvaná "otevřená kultura debaty" vedla k vysokému internímu rozdělení uvnitř vlády, především mezi liberály a Zelené. Ostatní koaliční partneři neváhali mnohokrát poukázat na to, jak obtížné je se řídit zelenými stranami. Strany však zůstaly odhodlány pokračovat v tomto experimentu s duhovou koalicí. Zároveň měli křesťanští demokraté zjevně problémy s novou úlohou opoziční strany a nebyli schopni se prezentovat jako platná alternativa vládních stran.

evropského ústavního dokumentu, avšak měly výhrady vůči některým částem Ústavy – příliš zaměřená na ekonomické otázky a zanedbává otázky sociální a ekologické. Dále text se dostatečně nezaměřoval na pozice regionů v rámci Evropské unie. Cílem dokumentu by měla být efektivnější snaha o zapojení regionů do institucionální struktury EU.

Strany zelených Ecolo a Groen! reagovaly obdobně jako liberálové. Smlouvu z Nice odsouhlasily s vidinou, že Konvent přijde s propracovanějším uspořádáním, tedy více supranacionální a federativní s důrazem na regiony. Při zveřejnění závěrečného textu se však Groen! ohradil vůči zejména třetí části Ústavní smlouvy s argumentem, že je neslučitelná s částí první a celkový text brání posunu sociální politiky Evropské unie například v souvislosti s požadovanou jednomyslností při rozhodování. I přes tyto a další argumenty smlouva získala podporu, ale ne oficiálně.

Vlámský zájem Ústavní smlouvu odmítl, jelikož strana nesouhlasí s myšlenkou federální Evropy. Podle jejich názoru jsou ústava i občanství otázkou pouze národních států a neměly by být aplikovány v rámci supranacionality. Z hlediska tohoto postoje je nemožné, aby Evropská unie měla společnou ústavu, právě naopak. VB navrhuje navrácení některých kompetencí zpět na národní úroveň. Dále se Vlámský zájem silně vymezuje vůči návrhu přijetí Turecka do Evropské unie a celkově do tradice evropské kultury.

Po přijetí smlouvy v parlamentu – Senát přijal Ústavu 28. dubna 2005 (54 ano, 9 ne, 1 absence) a Sněmovna reprezentantů dne 19. května 2005 (118 ano, 18 ne, 1 absence) - bylo nutné, aby byla schválena i pěti dalšími regionálními parlamenty: Vlámský parlament, parlament frankofonního Valonského regionu, parlament francouzské komunity, parlament německy mluvící komunity a parlament bilingvního Bruselu. Premiér Belgického království Guy Verhofstadt se téhož dne vyjádřil k přijetí smlouvy takto „*My naprosto schvalujeme Evropskou ústavní smlouvu. Je to výraz naší víry v potřebu lepší a silnější evropské integrace.*“

Po celkovém schválení, celostátním i všemi regionálními parlamenty, Evropské ústavní smlouvy se dále otevřela otázka, zda by nebylo vhodné nechat občany rozhodnout o přijetí Ústavního textu. Vlámská liberální strana (strana premiéra) prosazovala více prvků přímé demokracie a představila návrh zákona upravující

vyhlášení referenda. Bývalý ministerský předseda Jean-Luc Dehaene (CD&V) byl proti lidovému hlasování s odůvodněním, že 9 z 10 lidí se stejně nebude obtěžovat si Ústavu přečíst. Valonští socialisté taktéž vyjádřili svůj nesouhlas a obavy, že by debata byla znehodnocena referendem. Na konci ledna 2004 premiér Guy Verhofstadt ztratil nutnou podporu, kterou potřeboval na vyvolání referenda. Sociálně liberální partner Spirit a SP. A se rozhodli stáhnout svoji podporu veřejnému hlasování ze strachu, že by referendum bylo využito v kampaních Vlámského zájmu proti tureckému členství. Dne 17. 2. 2005 parlamentní ústavní komise návrh liberálů zamítla.

5.1.5 Lisabonská smlouva ¹⁰

Lisabonská smlouva byla schvalovaná 3. března ve Sněmovně reprezentantů (116 hlasů pro, 18 proti, 7 absencí) a poté 10. dubna 2008 v Senátu (48 hlasů pro, 8 proti, 1 absence). Pro Belgické království, jakožto zakládající stát Evropského společenství, bylo nutné hladké přijetí Lisabonské smlouvy. Celková ratifikace proběhla rychle a všech sedm parlamentů dokument odsouhlasila. Prezident Evropské komise Jose Manuel Barroso poblahopřál a poděkoval premiéru Yves Leterme za hladké přijetí a ukázkovou spolupráci s Evropskou unií (CD&V).

Tradiční strany opět vyjádřily souhlas s Lisabonskou smlouvou. Křesťansko-demokratické strany věřily, že je nutné zachovat proces evropské integrace, která může vytvořit z Evropy ekonomickou a mocenskou velmoc. Nová vlámská aliance byla celkově spokojena s dokumentem, jelikož to bylo první smlouva, která umožňovala přímé spojení Flander s EU a vliv v rozhodovacím procesu, který byl ve smlouvě upraven a zlepšen. Dále oceňovala možnost regionů zasáhnout do Evropské komise, stejně tak regionálních parlamentů odvolat se k Soudnímu dvoru. Je evidentní, že dokument přijala.¹¹ Liberálové také již tradičně souhlasili s přijetím smlouvy, a zároveň odmítali referendum z důvodu nezájmu občanů. Open VLD hlasovala pro přijetí Lisabonské smlouvy s vírou, že tento dokument zajistí, že se Evropská unie stane

¹⁰ Přijímání Lisabonské smlouvy, SEANCE PLENIERE, Compte rendu analytique, [online]. Brusel: Chambre des représentants de Belgique. 10. 4. 2008 [cit. 23. 3. 2017]. Dostupné z [www: <http://www.lachambre.be/doc/PCRA/pdf/52/ap032.pdf>](http://www.lachambre.be/doc/PCRA/pdf/52/ap032.pdf).

celosvětovou velmocí s udržitelným ekonomickým růstem a lepší sociální kohezí s respektem k životnímu prostředí (VLD, 2007: 18).

Pro strany zelených Lisabonská smlouva představovala pokrok, jelikož upravovala a zefektivňovala fungování institucí EU. Dokument shledávaly jako velmi praktický a oproti Evropské ústavní smlouvě podařený. Na druhé straně však odmítají, aby EU byla řízená pouze politiky, proto i tentokrát navrhovali referendum o přijetí smlouvy.¹²

Vlámský zájem hlasoval proti přijetí Lisabonské smlouvy, zejména kvůli prohloubení supranacionality, která je pro Vlámky zájem nepřijatelná. Odsuzovali text jako takový, protože tvrdili, že některé části jsou protiústavní, ale požadovali referendum.¹³ Národní fronta také hlasovala kvůli zamítnutí vyhlášení referenda se slovy „*Ti, kteří odmítají referendum proti, nemohou o sobě tvrdit, že jsou demokraté.*“ (Séance Plénière, Cocriamont, 2008: 51).

Tabulka 4 Přehled přijímání evropských smluv

Smlouva	Pro přijetí	Proti přijetí	Absence
Maastrichtská smlouva	Open VLD, MR, SP. A, PS, CDH, CD&V,	Agalev, Ecolo, Vlámky blok, Lidový svaz	Národní fronta
Amsterdamská smlouva	Open VLD, MR, SP. A, PS, CDH, CD&V,	Agalev, Ecolo, Vlámky blok, Lidový svaz, Národní fronta	-

¹¹ Politics.be N-VA: *Verdrag van Lissabon geeft Vlaanderen stem in Europa*. [online]. Brusel. 10. 7. 2008 [cit. 23. 3. 2017]. Dostupné z www: <<<http://forum.politics.be/showthread.php?t=109123>>

¹² GROEN. *Groen! wil volksraadpleging over Verdrag van Lissabon* [online]. Brusel: 13. 12. 2007 [cit. 23. 3. 2017]. Dostupné z www: <<https://www.groen.be/nieuws/groen-wil-volksraadpleging-over-verdrag-van-lissabon>>

¹³ VLAAMS BELANG, *Vendrag van Lissabon met de kKarwats door de parlementen: onaanvaardbaar voor VB*. [online]. Brusel. 18. 3. 2008 [cit. 23. 3. 2017]. Dostupné z www: <<https://www.vlaamsbelang.org/verdrag-van-lissabon-met-de-karwats-door-de-parlementen-onaanvaardbaar-voor-vlaams-belang/>>

Smlouva z Nice	Open VLD, CD&V, MR, SP. A, PS,	CDH, Vlámský blok, Národní fronta	N-VA
Evropská ústavní smlouva	Open VLD, MR, SP. A, PS, CDH, CD&V,	Vlámský zájem,	Národní fronta
Lisabonská smlouva	Open VLD, MR, N-VA, CD&V, CDH, SP. A, PS, Ecolo, Groen,	Vlámský zájem, Národní fronta	LDD, člen Ecolo, člen Groen!

Zdroj: Autorka na základě výsledků analýzy přijímání smluv.

5.2 Belgické federální volby v roce 2007

Před samotnou analýzou voleb do Sněmovny reprezentantů v roce 2007 je nutné krátce představit volební systém do dolní komory parlamentu a její náležitosti. Poslanecká sněmovna má 150 členů (Sekce I, článek 62 Ústava). Poslanci jsou voleni na 4 roky (sekce I, článek 65). Senát má 71 členů, kdy 25 senátorů jsou voleni podle nizozemského protokolu, 15 podle francouzského, 10 jsou jmenováni z řad svých členů Vlámským parlamentem, 10 senátorů je jmenováno Parlamentem francouzské komunity, 1 senátor je jmenován Parlamentem německy mluvící komunity.

Členové dolní komory jsou voleni přímo občany starší 18 let v tajných a povinných volbách (Sekce I, článek 61, 62). Zvolen může být kandidát, který je belgické národnosti, má zde trvalý pobyt, dovršil 21 let a plně využívá svá občanská a politická práva (Sekce I, článek 64). Ve volbách je nutné překročit 5% klauzuli. Z hlediska volební geografie je království rozděleno na 11 volebních obvodů.

Nyní k belgickým federálním volbám do poslanecké sněmovny (*Chambre des Représentants, Kamer van Volksvertegenwoordigers*) a do Senátu (*le Sénat, Senaat*), které se konaly v neděli 10. června 2007. Společná kandidátní listina N-VA a CD&V dokázala získat 18,51 %, což představuje 1 234 950 hlasů, tedy na přepočítání na mandáty je to 30 míst ze 150 ve Sněmovně reprezentantů. Volební koalice CD&V a N-VA tedy zvítězila ve federálních volbách v roce 2007. Poté 13. června 2007 král Albert II. pověřil lídra MR Didiera Reynderse rolí *informateur*. Až 23. prosince byla jmenována

vláda v čele s Guy Verhofstadt (VLD). Belgická vláda po celé období procházela krizí, která byla vyřešena předčasnými volbami v roce 2010.

Tabulka 5 Výsledky federálních voleb do Sněmovny reprezentantů v roce 2007

Kandidátka	Strana	Počet hlasů %	Počet hlasů	Počet mandátů
1	Vlámský zájem	11,99 %	799 844	17
2	PS	10,86 %	724 787	20
3	MR	12,52 %	835 073	23
4	FN	1,97 %	131 385	1
5	CDH	6,06 %	404 077	10
6	CD&V/ N-VA	18,51 %	1 234 950	30
7	SP. A/ Spirit	10,26 %	684 390	14
8	Ecolo	5,10 %	340 378	8
9	GROEN!	3,98 %	265 828	4

Zdroj: Autorka na základě výsledků dostupných z www:

<http://elections2007.belgium.be/fr/cha/results/results_tab_etop.html>

5.2.1 Vlámské politické strany a jejich postoje k evropské integraci

Společná kandidátní listina Křesťanští demokraté a Vlámové (CD&V) a Nové vlámské aliance (N-VA)

Křesťanská demokratická strana a Vlámové (*Christen- Democratisch en Vlaams*) vytvořila jednotnou kandidátní listinu s nacionální konzervativní Novou vlámskou aliancí (*Nieuw-Vlaamse Alliantie*).

Programově si strany z hlediska postoje k evropské integraci byly podobné. CD&V ve svém programu prosazují silnější Evropu, protože podle jejich mínění silná Evropa může ovlivnit celosvětový pořádek. K zajištění silné Evropy je nutné prohloubení evropské integrace a spolupráce mezi jednotlivými členskými státy. Prosazují posílení Evropy jako aktéra v celosvětové politice.

Evropa je předurčena ke globalizaci je tématem celého projektu týkající se postoje strany k evropskému projektu. Jakákoliv evropská reforma musí vést k většímu

a lepšímu vlivu i na samotné regiony. Evropa je podle jejich názoru nejvíce se zasazující a zároveň nepostradatelný politický projekt dnešní doby. Evropa prosazuje nejvhodnější politické kroky pro veškeré mezinárodní výzvy jako je finanční krize, klimatické změny, energetika, migrace, organizovaný zločin, drogy a obchod s bílým masem. Pro CD&V je důležité, aby tento stupeň politiky fungoval demokraticky a efektivně, a aby v udržitelné Evropě byl ekonomický růst kombinovaný s životním prostředím a kvalitou života ku prosperitě a sociální spravedlnosti, míru a bezpečnosti.

Vzhledem k tomu, že ekonomická krize hýbala celým světem, dotkla se i programu CD&V, proto požadovali evropskou hospodářskou politiku s větším dohledem na mezinárodní tok peněz banky s cítem pro hospodářské oživení a růst, sociální spravedlnost a udržitelnost. Evropský politický rámec chrání a investuje nejvíce lidí a práce, znalostí a inovací do energetiky a politiky životního prostředí.

Z hlediska společné bezpečnostní zahraniční politiky je nutný nový impuls pro evropskou rozvojovou spolupráci, evropské bezpečnostní a obranné politiky a silnější transatlantickou spolupráci. Dále pak prosazovali více demokratické a efektivní instituce Evropské unie, které by měli být reformovány v rámci Lisabonské smlouvy.

Nová vlámská aliance má program více zaměřený na postavení Flander v Evropské unii. Tvrdí ve svém programu, že vliv EU ve Flandrech je těžké přeceňovat, protože 70 % celkové legislativy je přímo i nepřímo propojená s podmínkami evropské legislativy. Požadovali, aby se věnovalo více pozornosti Flandrům a v rámci evropského fóra se více vyjadřovaly jejich politické zájmy. Očekávali, že se Flandry stanou plnohodnotným hráčem v evropské politice, inter alia posílení vlámského podílu v rozhodovacím procesu. Dále prosazovali úplnou bilaterální strategii pro oba regiony Belgie s důrazem na lepší kooperaci Flander se zeměmi Beneluxu. *„Hlas Flander musí být více slyšet v evropském prostředí v oblastech týkajících se regionu, především přímý přístup k právnictví u Soudního dvora. Tedy každý občan by měl mít právo být hájen a odvolat se k nejvyšší možné soudní mezinárodní instanci. Každý národ má právo určit míru své vlastní autonomie. Flandry musí využít mezinárodních spojení a jejich zkušenosti, aby zabezpečily toto fundamentální právo.“* (N-VA, 2007:54).

Podle programu N-VA je potřeba prohloubit respekt k lidským právům a demokracii. S tím souvisela i reforma diplomacie a právo všech národů na sebeurčení,

například N-VA podporuje samostatné nezávislé Kosovo, vyřešení otázky Blízkého východu, zejména pak vzájemné uznání Palestiny a Izraele. Toto jsou témata, kterým by Evropská unie měla věnovat více pozornosti.

Z hlediska obranné politiky si N-VA přeje organizovat obranu v Evropské mezinárodní alianci, původně zaměřena na obranu svých členů. Tato Evropská armáda musí být kompaktní a efektivní. Evropská obranná síla by měla být používána k zajištění míru a bezpečí a více přispívat k lepším a flexibilnějším zahraničním misím a vojenským operacím.

Migrační politika byla taktéž tématem předvolební kampaně. Požadovali rychlejší proces repatriace pro odmítnuté žadatele a pro žadatele o azyl povinné kurzy začleňování, sociálního vzdělání a kurzy nizozemštiny. Dále pak celkové zrychlení procesů přijímání i odmítání uchazečů o azyl, a to především kvůli jejich pohodlí a zachování základních lidských práv. Celkově odsuzují velmi zdlouhavé řízení azylové politiky Evropské unie.

Základní přístup tohoto společného programu CD&V a N-VA k EU lze nepochybně označit za pozitivní a obecně odpovídá základní charakteristice *funkčního europeismu*, který se vyznačuje podporou další evropské integrace, pokud bude sloužit národním zájmům. V případě preferencí N-VA lze vidět zejména zájem regionální. Ačkoliv požadovali drobné reformy některých politik EU, jednalo se spíše o prohlubování evropské integrace nebo zjednodušení některých procesů (žádosti o azyl). Přestože určité části programu vykazují používání oslavného jazyka („Evropa je nepostradatelný projekt současného světa“, „hrdí členové Evropské unie“ apod.), což je klasický prvek charakteristický pro *identitární europeismus*, na základě výše uvedeného textu vycházejícího z programu lze konstatovat, že převažují prvky odpovídající *funkčnímu europeismu*.

Otevření vlámských liberálů a demokratů (Open VLD)

„Evropská unie je nejuspěšnější politický projekt v historii. Tento odvážný projekt, který začínal se šesti státy, se dnes pomalu rozrůstá do Unie 27 zemí.“ (Open VLD, 2007: 106).

Silná Evropa je hlavním tématem programu týkající se přístupu k Evropské unii. Přesto VLD konstatuje krizi, ve které se EU nacházela. Lidé ztráceli víru ve společný projekt a slibovaná silná a houževnatá Evropa byla v nedohlednu. EU se stávala obětí svého vlastního úspěchu, jelikož s každým dalším členem bylo složitější dojít k nějakému rozhodnutí či změně, neboť byla potřeba jednomyslnosti v rozhodování.

Open VLD podporovala kvalifikovanou většinu v hlasování v omezené míře, tedy především ve společné zahraniční a bezpečnostní politice, ohledně policie, soudní spolupráce, fiskální a zemědělské politiky. Hlasování je však jen prostředek k cíli, ale jestliže chce Evropa přinést lepší výsledky, bude potřeba prohloubit spolupráci v několika oblastech. Jedna z těch klíčových, která by měla být prohloubena, je socioekonomická úroveň, jelikož s touto otázkou souvisí další zásadní oblasti evropské politiky (například společná monetární unie). Avšak socioekonomické otázky jako jsou trh práce, flexibilita, důchodový věk, ochrana zaměstnanců, míra vládních výdajů, fiskální tlak na podnikatele apod. by měly respektovat jedinečnost, kulturu a tradice v členských státech.

Evropská unie by měla podporovat rovná práva pro všechny a ve srovnání s Belgickým královstvím, kde jsou homosexuálové sociálně akceptováni, by měly být ostatní členské i kandidátní země monitorovány, aby jejich práva taktéž dodržovaly.

Z hlediska migrace strana taktéž navrhovala několik reforem, přestože v migraci jako takové nevidí žádnou hrozbu. VLD navrhovala systém investorů a odborů, který by se čistě věnoval začleňování přistěhovalců. Evropská společnost by měla být otevřena i těm, kteří nejsou ještě schopni začlenit se do společnosti a do pracovního procesu, a zároveň nabídnout těmto lidem azyl a snažit se znovu spojit rozdělené rodiny.

Co se týče evropské obranné politiky VLD navrhovala prohloubení humanitární pomoci, zastavení válek a genocid po celém světě. Podporovala vytvoření jednotné evropské armády a zvýšení investic do ozbrojených jednotek tak, aby vznikla nejmodernější armáda na světě.

Společná zemědělská politika by měla být podle VLD více reformována s přihlédnutím na sociální roli farmářů, jenž je daleko za pouhou produkcí potravin. Součástí jejich práce je taktéž řízení daného prostoru, dozor nad kvalitou potravin,

správného chovu domácích zvířat a přístupu k životnímu prostředí. Prosazovali nárůst exportu vlámského zboží a podpory místních zemědělců.

Open VLD je možné na základě jejich programu zařadit do typologie Nicolý Contiho jako představitele *funkčního europeismu*. Podporovali evropskou integraci a prohlubování vzájemné spolupráce s částečnými reformami v určitých oblastech, což jsou znaky právě *funkčního europeismu*.

Společný program Socialistické strany jinak (SP. A) a Sociální, Progresivní, Mezinárodní, Regionalistické, Integrálně demokratické, Orientované na budoucnost (SPIRIT)

„Svět se nezastaví na našich hranicích, ani v případě, že by se stal evropským.“ (SP. A 2007: 4). Valonští sociální demokraté ve svém programu z roku 2007 upozorňují na to, že s globalizací se mohou vyskytnout problémy a nebezpečí, ale že řešením určitě není zastavení a zvrácení proces globalizace. Svět se nezastaví na hranicích Belgie, i když se stanou evropskými. Základní stranickou myšlenkou bylo, že musí existovat společenství, které veškeré tyto „*nové svobody a příležitosti naskytnuté globalizací*“ přijmou a zajistí tak spravedlivější rozdělení zdrojů. (SP. A 2007:4).

Na základě rozboru programu sociální demokracie je zřejmé, že nebyli principiálně proti EU a evropské integraci, ale zároveň ani vyloženě pro. V jejich programu je tématice EU věnován pouze zlomek prostoru, což odpovídá znakům *nevyhraněného postoje*.

GROEN!

Vzhledem k tomu, že Evropská ústavní smlouva nebyla přijata, vlámsští zelení požadovali novou ambiciózní a koherentní smlouvu, která by měla za cíl silnější

parlamentní demokracii, transparentnost a posilovala pravomoci EU ve vymahatelnosti svých nařízení. EU by tedy měla obnovit nejen schvalovací proces, ale zároveň změnit svoji politickou reprezentaci a politický směr tak, aby vycházel vstříc evropským občanům, ne politikům. Nově navržená smlouva by musela projít nejen parlamenty jednotlivých členských zemí, ale i v lidovém hlasování společně s volbami do Evropského parlamentu v roce 2009 ve všech státech EU.

Z pohledu migrační politiky se jedná o otevřenou politiku. To znamená, že například ohledně Turecka neshledávali jakýkoliv problém, aby se stalo členem Evropské unie, avšak samozřejmě pouze za předpokladu, že splní veškeré podmínky dané EU. Evropská unie by se měla snažit tento krok naplnit a stát se činným aktérem ohledně reform v Turecku. Celkově by se EU měla zasadit o lepší průběh vyjednávání na Balkáně, kde pokračoval vyjednávací proces s Chorvatskem, Srbskem, Černou Horou, Bosnou a Hercegovinou, Makedonií a Albánií. Celkově shledávají přístup těchto zemí jako přínosnou pro celou EU, vzhledem k tomu, že to otevírá možnost kulturní výměny a kooperace.

Společná zahraniční a bezpečnostní politika by se podle jejich měla více soustředit na posílení pozice EU vůči Rusku a dalším státům. EU by měla více kritizovat kroky Ruska a jeho porušování lidských práv v některých oblastech jako je Čečensko. „*Násilí nemůže přinést udržitelné řešení!*“ (Groen! 2007: 113-114).

U politické strany Groen! je velmi těžké přesně kategorizovat jejich program do typologie Nicolý Contiho. Z jedné strany se ztotožňují s myšlenkami evropské integrace a jejího prohlubování (postoj k přístupu Turecka do EU), z druhé hájí zájmy svého regionu nad EU. Jejich přístup je rozhodně zařaditelný jako pozitivní, avšak je na pomezí mezi *funkčním* a *ztotožňujícím europeismem*.

Vlámský zájem

„*Rozhodovací proces Evropské unie je daleko od demokratického!*“ (VB 2007: 5).

Vlámský zájem podporoval konfederativní Evropu, která ale respektuje jedinečnost a možnost sebeurčení každého národa. Současné uspořádání „evropského superstátu“ není vhodné a potlačuje mezivládní konfедераční partnerství jednotlivých národů, kteří by měli mít možnost volby, zda chtějí participovat v EU či mít možnost ji kdykoliv opustit.

Navrhovali pět změn pro „jinou“ Evropu. Za prvé *Evropská Evropa*, tedy pouze země, které se díky geografické poloze mohou být členy Evropské unie. Přístup by měl probíhat postupně a měl by zabránit přílivu ekonomických uprchlíků, pouze političtí uprchlíci mají právo žádat o azyl v Evropě, a to pouze ze zemí s velmi vážnou politickou a bezpečnostní situací. Druhým bodem byl přístup k *Turecku* jako kandidátní země do EU, jelikož není geograficky, kulturně ani politicky zařaditelná do Evropy, nemá právo stát se součástí EU. *Demokratická Evropa* byla třetím požadavkem a zahrnovala v sobě nutnost zachování Rady ministrů jako nejdůležitější legislativní orgán EU, jelikož je to právě Rada ministrů, kde se prosazují národní zájmy. Na druhé straně role Evropské komise by měla být limitována. Právo veta členských států by mělo být zachováno a právo hlasovat kvalifikovanou většinou by mělo být nahrazeno absolutní většinou. Vlámští zájem jako své čtvrté stanovisko kritizuje *Evropskou ústavu*, jelikož se v ní odráží byrokracie „superstátu“. Poslední pátý bod programu se věnuje *Evropské obranné politice*, kde Vlámští bod podporoval myšlenku rozvoje společné obranné evropské síly a vzdálenou spolupráci mezi různými evropskými zeměmi na poli zbrojení, vojenské technologie, tréninku, organizace a komunikace. Evropská armáda musí být schopná bránit celé evropské teritorium, zajišťovat humanitární pomoc a urychleně zasáhnout v zahraničí. „*Houževnatá Evropa je nejlepší obrana proti mezinárodnímu terorismu*“ (VB, 2007: 5).

Postoj Vlámštího zájmu k EU lze na základě tohoto programu charakterizovat jako spíše negativní s opozičním postojem vůči mnoha konkrétním oblastem, avšak vyloženě nechtěli vystoupit z EU, což odpovídá Contiho kategorii *měkkého euroskepticismu*.

5.2.2 Valonské politické strany a jejich postoje k evropské integraci

Humanistický demokratický střed (cdH)

„V březnu 2007 to bylo 50 let, kdy byla podepsána římská smlouva. Pro cdH je to skvělé dobrodružství, které musí pokračovat. Odvážíme si představit s ambicí a velkorysostí Evropu i za dalších 50 let.“ (cdH, 2007: 231).

V době vzestupu euroskepticismu bylo pro cdH nutné znovu potvrdit svoji podporu evropské politické integraci a svoji představu federalizované Evropy, která by byla více integrovaná, solidární a blíže svým občanům. Silná demokratická a federální Evropa je jedinou odpovědí na dnešní globalizovaný svět, avšak pouze za předpokladu, že bude otevřená institucionálnímu oživení.

Společná hospodářská politika by měla podle cdH v tomto roce být transparentní a snažit se zemím postihnutých celosvětovou ekonomickou krizí. Dále pak prohloubit kooperaci mezi nejen jednotlivými státy, ale i mimo Evropu (cdH 2007: 50).

Navrhovali utvrdit roli Evropského parlamentu zlepšením procesu kodifikace společně s Radou Evropy. Nakonec by zde existovaly dvě legislativní komory: jedna, kde by byly reprezentovány státy a druhá, kde by byli reprezentováni občané.

V rámci ochrany životního prostředí, cdH navrhovala prohloubení spolupráce všech členských států v rozvíjení „zelené Evropy“ a více využívání znovu obnovitelných zdrojů. Za tímto účelem by měl vzniknout i společné výzkumné a inovativní středisko (cdH 2007: 137).

Pro otevřenou Evropu, solidární a zodpovědnou je název kapitoly věnující se rozšiřování EU a migrační politice, kde prosazovali rozšiřování Evropské unie. Podle lidovců se může projekt Evropské unie naplňovat pouze za předpokladu, že všechny národy budou mít možnost spolupráce s EU (za předpokladu splnění náležitých podmínek. Z hlediska migrační politiky jsou taktéž pozitivní a věří v poskytnutí pomoci těm, kteří ji potřebují (cdH 2007: 243).

Pojmu Evropské unie je v programu cdH v roce 2007 nejen věnována samotná velmi obsáhlá kapitola, ale je i protkána všemi dalšími. Prakticky veškerá témata jsou srovnávána a doplňována s Evropskou unií, Evropou či evropským standardem. V tomto programu jsou navrhovány pouze reformy prohlubující evropskou integraci a je velmi často používán oslavný jazyk („*evropská integrace představuje nejkrásnější příklad omezení negativního vlivu globalizace*“, „*Evropa je to, co chceme!*“ a další), což je typické pro *ztotožňující europeismus*.

Reformistické hnutí (MR)

„Evropská unie, která oslavuje padesáté výročí podpisu Římské smlouvy v letošním roce, je ve významném obratu ve své historii. Od 1. ledna 2007 se do evropské rodiny zapojily dva nové státy - Rumunsko a Bulharsko. Tyto adherence jistě představují logické pokračování největší a ambiciózní operace pro rozšíření v historii Unie, která umožnila v roce 2004 sjednotit kolem společného politického projektu, založeného na svobodě, evropské obyvatelstvo. Oběti více než padesát let dvou velkých tyranií XX. století, nacismu a komunistické diktatury.“ (MR 2007: 319).

V posledních letech se opakují výzvy evropského modelu integrace. Neshody mezi členskými státy v otázkách mezinárodní politiky (Irák, Střední východ atd.), diskuse o evropském finančním výhledu a rozpočtu, neochota některých členských států přijmout euro, koordinace hospodářských politik členských států, pochybnosti o úspěchu postupného rozšíření Unie, nespolupracující postoj evropských občanů k výzvám globalizace, radikální ideologické postoje, to vše jsou odhalující prvky existenční krize, kterým Unie čelí.

„Je nejvyšší čas se odvážit uznat krizi, kterou Evropa prochází, a navrhnout projekt, který evropským občanům dá důvěru. Evropa se musí znovu stát zdrojem naděje pro evropské občany a zejména pro naši zemi. Projekt politické integrace musí být obnoven.“ (MR 2007: 320)

Otázky týkající se výkonnosti a účinnosti Evropské unie, především. Evropanům musí být poskytnuty prostředky k zajištění trvalé prosperity našeho kontinentu. Evropa nebude schopna udržet svou současnou úroveň sociální ochrany ani představovat

vedoucí úlohu na mezinárodní politické a hospodářské scéně (a zdůraznit její specifickou, zejména v tak důležitých oblastech, jako je demokracie nebo rozvoj nejvíce znevýhodněných regionů) (MR 2007: 321-322). Ohledně migrační politiky MR ve svém programu navrhovala lepší podmínky pro žadatele o azyl, otevřenější hranice a zjednodušení celkového procesu schvalování žádostí o azyl.

Program Reformistického hnutí se vyznačuje podporou EU i evropské integrace s drobnými návrhy změn v několika oblastech politik EU. Zároveň se snaží vyjádřit důležitost evropské spolupráce, a tím odpovídají *funkčnímu euroskepticismu*.

Socialistická strana (PS)

Konstrukce EU je neustále v progresu, přesto lidé neustále ztrácejí víru ve společný evropský projekt. Hlavní kritikou je, že neustále rozšiřuje bez dostatečného místa a ošetřenou politikou přijímání. EU se stává příliš heterogenní. Avšak Strana sociální si zachovávala ve svém programu pozitivní postoj a přesvědčení o správnosti celého projektu. EU si jen musí znovu nalézt ten správný hlas k ujištění povýšení našeho sociálního modelu a vytvoření sociální Evropy.

Koordinace ekonomiky a rozpočtu v eurozóně souží k odchodu s motivem ekonomického a sociálního sblížení. Členská země se musí zasadit o změnu společnosti na sociálně zaměřenou a vzdělávací. PS navrhuje více konkrétních akcí vedoucích k vyváženosti mezi ekonomikou, sociálním modelem kvality a ochrany prostředí (PS 2007:58).

Z hlediska hospodářské politiky PS požadovali zesílit politický dialog s Centrální evropskou bankou, aby se monetární politika stala skutečným nástrojem veřejnosti a socio-ekonomického vývoje, vyhnout se všem fiskální konkurencím mezi členskými státy vyhotovením společného veřejného polohy a konsolidace kalkulace daní, přijmout přímý rámec pro minimální mzdu na evropské úrovni v každém státu závazným, povolit volný pohyb cestovatelů po celém území EU, rozvinout sociální integrační systém a více podporovat rovnost žen ve společnosti a rovnost platů a pracovních podmínek (PS 2007: 59-61).

Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU a armáda EU disponuje širokou škálou civilních i armádních prostředků (PS 2007: 61). Avšak kolektivní reakce EU se často projevuje jako nejnižší společný jmenovatel, zatímco některé státy (Čína, Indie, Brazílie a Jižní Afrika), díky své asertivnější reakci, lépe zaujímají politický a mediální terén, EU nedokáže hovořit jedním hlasem a jednat.

Socialistická strana obhajovala silnou, koherentní zahraniční politiku a viditelnost EU na mezinárodní scéně, proto by práce na nové evropské smlouvě měla zachovat ustanovení týkající se vytvoření postu evropského ministra zahraničních věcí za asistence Evropské služby pro vnější činnost. Aby EU získala humánnější představu o globalizaci, musí nabídnout globální partnerství a dohody o přidružení, ve kterých je politická debata postavena na stejnou úroveň jako otázka hospodářských výměn, musí se odvážit uskutečnit ambiciózní přeorientování SZP A uvedení problematiky důstojné práce na mezinárodní agendu (PS 2007: 61-62).

PS je obecně pro zlepšení spolupráce mezi evropskými zeměmi za účelem účinného boje proti všem formám přeshraniční kriminality a terorismu. Navrhujeme, aby rozhodnutí o policejní a soudní spolupráci byla přijímána kvalifikovanou většinou a aby byla posílena synergie mezi Europolem a Eurojustem.

Podle PS je povinností politiků neustále hledat správnou rovnováhu mezi oprávněnými obavami o bezpečnost a důsledným respektováním veřejných svobod, mezi zájmy státu zaručujícím demokratický řád a ochranou práv a soukromého života pro každého (PS 2007: 62).

Rámcově lze tvrdit, že PS ve svém programu obhajuje politiky i fungování EU, přestože navrhuje některé změny, avšak pouze povrchní. Z tohoto důvodu je možné zařadit tento program do kategorie *funkčního europeismu*.

Ecolo

„Začlenění sociálních klauzulí do veřejných zakázek: školení a zaměstnávání místních pracovníků (tato ustanovení jsou v souladu s předpisy Evropské unie)

Aktivně využijte možnosti nabízené jinými úrovněmi moci (Rosetta, mladší plán, ...) a opakující se evropské programy. Je-li to nutné, spusťte poločas pro správu žádostí o granty a dotace“ (ECOLO 2007: 8). Toto jsou jediné dvě věty související s Evropskou unií v celém programu.

V programu strany Ecolo je tématice EU věnováno pouze několik málo připomínek, a to vždy v rámci určité kapitoly, to znamená, že v programu nevěnují samostatnou kapitolu problematice EU, což odpovídá znakům *nevyhraněného postoje*.

5.3 Belgické federální volby v roce 2010

Vedle finanční a hospodářské krize, panovala i krize ve vládě kvůli konfliktu ohledně volebních obvodů, především Brusel-Halle-Vilvoorde. Ministerský předseda Yves Leterme (CD&V) podal svoji rezignaci králi Albertovi II., jenž ji přijal dne 26. dubna 2010. Předčasné federální volby do Sněmovny reprezentantů a Senátu se konaly 13. června 2010. Do dolní sněmovny se dostalo 11 stran a volby vyhrála Nová vlámská aliance se ziskem 27 mandátů. Situace byla celkově velmi znepokojivá, poněvadž Belgie byla na řadě v předsednictví EU s nástupem od července 2010. Stranická nestabilita se projevila i ve formování vlády, kdy vyjednávání trvalo rekordních 541 dní; nová vláda byla jmenována až 6. prosince 2011 sestávající z liberálních stran MR a Open VLD, ze socialistických PS a SP. A a křesťanskodemokratických cdH a CD&V v čele se socialistickým lídrem Eliem Di Rupem¹⁴ (PS). Avšak vládní koalice postrádala většinu v nizozemsky mluvících skupinách.¹⁵

¹⁴ Elio Di Rupo byl první homosexuální belgický premiér a druhý evropský (dříve islandská premiérka Jóhanna Sigurðardóttir). Di Rupo byl i první frankofonní ministerský předseda od roku 1979 a první valonský předseda vlády od roku 1974.

JACKSON, Patrick, *Profile: Belgium's Elio Di Rupo*. [online] BBC: 5. 12. 2011. [Cit. 23. 7. 2017]. Dostupné na <<http://www.bbc.com/news/world-europe-15983739>>.

¹⁵ Le Monde *Le Nouveau Gouvernement Belge Prête Serment Après une Crise Record* [online] 6. 12. 2011 [Cit. 3. 5. 2017]. Dostupné na <http://www.lemonde.fr/europe/article/2011/12/06/le-nouveau-gouvernement-belge-prete-serment-apres-une-crise-record_1614003_3214.html>.

Došlo k mezinárodní finanční krizi a Belgie se stala jednou z prvních zasažených zemí na evropském kontinentu, když „americká ekonomická bublina praskla“. Vláda musela zasáhnout velmi rychle bez jasného plánu a v obrovském časovém presu. Finanční krize brzy také kontaminovala reálnou ekonomiku. Federální vláda opět reagovala na plán obnovy ze dne 11. prosince 2008. Podnikatelé dostali určitou finanční injekci, zaměstnanci byli chráněni a kupní síla podporována. Nadnárodní organizace jako jsou Mezinárodní měnový fond, OECD a Evropská komise slíbily pomoc a podpořit politiku obnovy. Rok 2009 byl ukončen s rozpočtovým schodkem téměř 6 % HDP. Tento deficit byl však v Evropské unii mnohem nižší než průměr. Federální vláda rozhodla o čistých 3,4 miliardách dotacích.

Tabulka 6 Výsledky federálních voleb do Sněmovny reprezentantů v roce 2010

	Strana	Počet hlasů %	Počet hlasů	Počet mandátů
1	Vlámský zájem	7,76 %	506 697	12
2	Open Vld	8,64 %	563 873	13
3	PS	13,70 %	894 543	26
4	MR	9,28 %	605 617	18
5	FN	0,51 %	33 591	0
6	CDH	5,52 %	360 441	9
7	CD&V	10,85 %	707 986	17
8	SP. A	9,24 %	602 867	13
9	N-VA	17,40 %	1 135 617	27
10	Ecolo	4,80 %	313 047	8
11	GROEN!	4,38 %	285 989	5

Zdroj: <http://elections2010.belgium.be/fr/cha/results/results_tab_CKR00000.html>

5.3.1 Vlámské politické strany a jejich postoje k evropské integraci

Křesťanští demokraté a Vlámové (CD&V)

„Evropská unie zůstává jedním z nejučinnějších a současně nepostradatelných politických projektů dnešní doby i budoucnosti – Evropa je nezbytná pro naši prosperitu

a bezpečnost. Závazek naší strany vůči EU byl vždy plnohodnotný a upřímný, takový i zůstane.“ (CD&V 2010: 64). Takto začíná část programu vlámských křesťanských demokratů týkající se EU a evropské integrace. CD&V tvrdí, že Lisabonská smlouva umožňuje lepší fungování EU, která se stala více demokratickou a pochopitelnou pro její občany, a zároveň zajišťují bližší spolupráci zemí Beneluxu. Princip subsidiarity je vítán a nezpůsobuje žádné bariéry k uchování národní, regionální nebo lokální tradice.

Vlámská křesťanská demokracie požadovala ve svém programu z roku 2010 zabezpečení a posilování Eurozóny a institucí, které jsou nedílnou součástí celého projektu EU. Více udržitelnosti a bezpečnosti v energetickém průmyslu Evropy, zejména z hlediska klimatických změn. Efektivnější kroky vůči skutečným hrozbám a jejich odraz v mezinárodních mírových snahách., více solidarity a spolupráce, když se členský stát stane obětí vážného teroristického útoku nebo přírodní katastrofy. Pokračování vyjednávání o rozšiřování a celkové prohloubení evropské integrace (CD&V 2010: 64).

Mezinárodní politika by měla respektovat mezinárodní pracovní standardy, životní prostředí apod. Dále by EU měla více spolupracovat se skutečnými, ale i potenciálními partnery a spojenci a pracovat na mírových jednání, podpoře chudých a boje proti klimatickým změnám (CD&V 2010: 64-66).

Co se týče hospodářské politiky, tak zahraniční obchod a zahraniční investiční politika jsou celkově důležité pro ekonomiku a prosperitu. Snažili se být více zaměřeni na to, aby Belgie znovu získala sílu na světových trzích. Vzhledem k politickému významu trhů s potenciálním růstem ve světě je nutné investovat více a lépe do vztahů se zeměmi, jako je Rusko, Čína, Brazílie, Japonsko, Jižní Korea atd., proto je třeba hospodářské diplomacii věnovat větší pozornost a podporovat dvoustranné obchodní a investiční politiky, za kterou mají odpovědnost příslušné regiony (CD&V 2010: 66).

Ve společné zahraniční a bezpečnostní politice je podle lidovců potřeba stanovit globální smlouvu, která by regulovala konvenční obchod se zbraněmi a smlouvu zakazující zbraně s ochuzeným uranem. V otázce míru a bezpečnosti navrhovali zdůraznit postavení žen a dětí, a to s novým podnětem v rámci EU i OSN. (CD&V 2010: 66). Boj proti mezinárodnímu terorismu má zřejmý důvod, stejně jako dodržování

lidských práv, které by neměla být geograficky omezena nebo dominována ekonomickými reflexemi (CD&V 2010: 64-66).

„CD&V podporuje silnou Evropu s výkonnými a funkčními institucemi, s politickými stranami, které jsou reprezentanty evropské demokracie a s plynulým fungováním pod záštitou Lisabonské smlouvy.“ (CD&V 2010: 64-67).

CD&V je ve svém programu velmi specifická o tom, že podporují silnou Evropu se silnými institucemi. Program v roce 2010 je velmi podobný tomu z roku 2007 a strana si prakticky zachovává obdobný postoj, kdy celkově především popisují práci EU a navrhují pouze prohlubování spolupráce v rámci společných politik. Takže lze tvrdit, že CD&V zůstává i nadále představitelem *funkčního europeismu*.

Nová vlámská aliance (N-VA)

„N-VA se označuje jako proevropská strana v projektu evropské integrace. N-VA chce silnější Evropu, která se stává stále silnější, nejen ekonomicky, ale i politicky. Mnohé výzvy budoucnosti nelze řešit jednotlivě na úrovni členských států. Potřebujeme, proto silnou Evropu. Flandry jako členský stát Evropské unie nabízí nejlepší perspektivu pro organizaci efektivní a demokratické samosprávy v rychle se měnícím světě.“ (N-VA 2010:10).

Co se týče hospodářské politiky, finanční a ekonomická krize ukázala, že Evropa se musí především postarat o sebe. Evropští tvůrci politik musí nejprve dát do pořádku problémy na domácí půdě, a až poté je možné se zabývat dalšími. Stále více vlád si uvědomuje, že růst, práce a inovace jsou základními složkami prosperující společnosti. Jako příklad uvádějí, že se ekonomika musí obnovit a zaměřit se na budoucí odvětví, jako jsou technologické výrobky, inovační zboží a služby a vědecký výzkum. (N-VA 2010:9).

V rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky N-VA považuje rozvoj malé a flexibilní armády za krok správným směrem, ale má smysl pouze při zakládání evropských bezpečnostních sil se zaměřením zejména na udržování míru. N-VA je ve

prospěch světa bez jaderných zbraní. Inteligenční a bezpečnostní služby v rámci Evropy a NATO musí lépe fungovat, aby včas odhadly a předcházely mezinárodním teroristickým hrozbám. (N-VA 2010:13). Kromě toho musí existující belgická diplomacie aktivně přispívat k vlámské integrační politice. Ti, kteří chtějí emigrovat, musí být jasně informováni o základních kurzech naší země a o právech a povinnostech, které s ní přicházejí (N-VA 2010:11).

Z hlediska ochrany životního prostředí Evropská unie postrádá sílu prolomit patovou situaci. Je potřeba, aby iniciativa byla přenesena ještě výše, tedy na příští klimatické zasedání OSN, které by mělo dosáhnout ambiciózních výsledků (N-VA 2010:44).

Zřetelně negativnější postoj vůči některým oblastem (hlavně vůči postoji regionů v EU) lze pak přičíst k „přirozené“ reakci na ekonomické problémy, se kterými se Belgie i celá Evropa vyrovnávala. Nová vlámská aliance se svým přístupem i dále pohybuje v kategorii *funkčního europeismu*. Podporuje další integrační snahy, vyžadují reformy v určitých oblastech a stále si uvědomují nutnost setrvat jako součást Evropské Unie.

Otevření vlámské liberálové a demokraté (Open VLD)

„Pád berlínské zdi odstartoval sérii liberalizačních procesů v Evropě: sjednocení Německa, osvobození zemí východní Evropy, konec studené války a rozšiřování Evropské unie až k hranicím Ruska. Všechno jsou to kroky správným směrem, ale zároveň to znamená, že se musí Evropská unie i naše země přizpůsobit novým vlivům.“ (Open VLD 2010: 3).

Hlavním cílem hospodářské politiky v daném programu je podpora iniciace EU, která by měla posílit ekonomickou soutěž a růst, a tím vytvořit nové pracovní pozice a příležitosti pro belgické podniky i belgický lid. Belgie musí spolupracovat v rámci společného evropského ekonomického trhu, ale zároveň by se měla odvážit navazovat zahraniční ekonomickou spolupráci i sama za sebe a snažit se přilákat zahraniční investory. Open VLD ve svém programu konstatovala, že je nutné být více otevření

bližší ekonomické spolupráci a chránit „ekonomický základ eura“, ale EU také musí přijmout změnu, být lépe koordinovaná a brát v úvahu celosvětový trh (Open VLD 2010: 60).

Společná zahraniční a bezpečnostní politika potřebuje další posílení. V rámci NATO se pracuje na dalším rozvoji ekvivalentního evropského pilíře. Spolu se spojenci NATO musí Belgie hrát vedoucí úlohu v dalším jaderném odzbrojení taktických jaderných zbraní na evropské půdě. Zahraniční úkoly v rámci OSN, NATO a EU zůstávají "hlavní činností" belgických ozbrojených sil pro Open VLD. Parlamentní kontrola zahraničních operací si zaslouží větší dopad a demokratickou legitimitu prostřednictvím předběžné diskuse a parlamentního schválení. (Open VLD 2010: 60).

Je naprosto nezbytné, aby Belgie bránila společnou migrační politiku jednak z hlediska zřízení *Azylové agentury* a sjednocení regulací ve všech členských zemích EU, jednak z hlediska boje proti obchodu s lidmi (Open VLD 2010: 59).

Ve společné zemědělské politice ztratili belgičtí farmáři s liberalizací a rozšířením Evropy jistotu výdělku. Open VLD tedy navrhuje určitou rovnováhu mezi volným trhem Evropy a zabezpečení svých vlastních zemědělců a chovatelů pomocí kontrolovaného hospodářství (Open VLD 2010:27).

Ochrana životního prostředí je rovněž důležitým programovým bodem, kdy Open VLD požadovala ve volbách v roce 2010 zejména omezení energetické produkce založené na fosilních palivech a podporovala využívání energie ze znovu obnovitelných zdrojů (Open VLD 2010:52).

Téma EU prostupuje celý program Open VLD, prakticky veškeré kapitoly jsou doplněny o názor na EU. Open VLD navrhuje znatelně méně reform, spíše pouze konstatují, jak to funguje v rámci Unie. Mnohem častěji používá oslavný jazyk, avšak své národní zájmy stále staví nad zájmy evropské integrace. Tyto znaky odpovídají pomezí kategoriím *funkčního europeismu* a *identitárního europeismu*. Jedno lze tvrdit s naprostou určitostí, Open VLD zastává velmi pozitivní přístup k Evropské unii a evropské integraci.

Socialistická strana jinak (SP. A)

„Nové budoucí strategie pro EU jsou zaměřeny na další rozvoj našeho evropského sociálního modelu, který cílí na blahobyt lidí. Zaměstnanost, zmírňování chudoby a přechod k udržitelnému hospodářství založenému na spravedlivém finančním a hospodářském systému je pro nás prioritou.“ (SP. A 2010: 36).

V hospodářské politice je to korupce a daňové podvody, jenž zvyšují daně, které musí platit občané. Boj proti daňovým podvodům vede ke snížení daní pro všechny. Belgie hraje průkopnickou roli v budoucím Evropském parlamentu, který je odpovědný za vyšetřování a stíhání finančních trestných činů, které porušují zájmy EU (SP. A 2010: 33). V prosinci 2009 bylo v EU 5,5 milionu nezaměstnaných lidí ve věku 25 let. Reforma evropského rozpočtu musí poskytnout více zdrojů na rozšíření našeho evropského sociálního modelu, inovace a udržitelnosti (SP. A 2010: 38).

V rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky zdůrazňovali boj proti vykořisťování a obchodování s lidmi. Přestože nelegální přistěhovalci a žadatelé o azyl často používají stejný způsob vstupu do EU, žadatelé o azyl potřebují zvláštní podobu ochrany, avšak odmítnutí žadatelé o azyl a nelegální migranti se musí vrátit do své původní země.

Socialistická strana požaduje přísnější opatření Evropské unie vůči členským státům, které diskriminují menšiny na domácím trhu a zacházejí s nimi ponižujícím způsobem (například romské komunity v několika zemích východní Evropy) a ukládat těmto státům účinné sankce (SP. A 2010: 35).

V rámci ochrany životního prostředí prosazují silnou mezinárodní dohodu o klimatu, kdy se průmyslový svět zaváže do roku 2050 bojovat proti emisím skleníkových plynů. Belgie nezůstává pasivní a v druhé polovině roku 2010 využila svého předsednictví EU k aktivnímu přispění. *„Vyzýváme na evropské úrovni, aby se usilovalo o dosažení cíle snížení emisí CO₂ o minimálně třicet procent do roku 2020. Plníme naše trvalé evropské závazky vůči klimatu.“ (SP. A 2010: 20).*

Socialistická strana pro volby v roce 2010 rozšířila svůj program o témata spojená s Evropskou unií oproti předchozím volbám. Jednoznačně nejsou v primární

opozici vůči EU, spíše naopak. Podporují EU za podmínek, kdy tak mohou prosazovat zájmy vlámského regionu. Navrhované změny jsou v souladu s celkovým programem SP. A a ideologií, kterou reprezentují. *Funkční europeismus* je kategorie příhodná pro Socialistickou stranu v těchto volbách.

GROEN!

„Groen! chce po belgické vládě, aby povýšila transparentnost politiky EU jejich přijetím nejdříve v belgickém parlamentu, a poté až v Evropské radě ministrů.“ (Groen! 2010:66).

Evropská unie by se měla lépe a efektivněji věnovat životnímu prostředí. Vlámští zelení požadovali, aby EU přijala ambicióznější cíle v otázkách klimatických změn a snažila se zredukovat skleníkové plyny. Belgické předsednictví představovalo vynikající možnost pro Belgie, aby byl vyslyšen a aplikován její hlas (Groen! 2010:66).

Dále se Zelení ve svém programu věnují otázce chudoby, která je podle nich velmi zanedbávaným tématem a je nutné přijmout kroky v boji proti chudobě. Groen! požadovali, aby se členské státy více věnovaly otázce chudoby. Následuje poslední zmínka o EU, a to o vizi EU 2020, smlouva po Lisabonské smlouvě, jež by měla mít za cíl zejména otázky klimatických změn a jejich řešení. Klíčové je, aby Belgie využila své předsednictví a snažila se vyřešit krizi týkající se otázek životního prostředí (Groen! 2010:67).

Groen! ve svém programu v roce 2010 nevěnuje tématu Evropské unie ani zdaleka tolik prostoru, jako v předchozích volbách. Mnoho místa věnovalo hospodářské a finanční krizi a soustředilo se na postoj Flander v Belgickém království. Co se EU týče zachovalo si pouze svoji issue, a to klimatické změny a životní prostředí. Troufám si zde tvrdit, že si strana zachovává *neutrální postoj*.

Vlámský zájem

„Nezávislé Flandry jsou odpověď na neustále se střídající krize v belgickém systému. Je nutné, aby Flandry byly brány jako samostatný člen Evropské unie. Ne federální Evropa, ale EU jako mezivládní federální federace, kdy Flandry jsou svrchovaným státem a řádným členem“ (VB 2010: 7).

Vlámský zájem požadoval, aby Flandry byly brány jako samostatný člen Evropské unie a velvyslanectví a konzuláty Belgie v zahraničí sloužily vlámským a valonským zájmům odděleně (VB 2010: 44-45).

V hospodářské politice Vlámští zájem oznamoval, že Flandry jsou součástí Evropy. Pokud záleží na vlámském významu, bude se Vlámsko profilovat jako kritický, ale zároveň i jako věrný partner v rámci mezinárodních institucí (VB 2010: 48).

Ve společné zahraniční a bezpečnostní politice Vlámští zájem okamžitě požadoval odstranění opatření vojenské reformy, která je v rozporu s požadavky elementární strategické přítomnosti ve Flandrech. Vlámští zájem chtěl rychlé nasazení armády pro všechny operační úkoly a se specializovanými úkoly svěřenými NATO (VB 2010: 46). Z hlediska rozšiřování byl Vlámští zájem proti přistoupení Turecka (VB 2010: 44).

Vlámští zájem na rozdíl od předchozích voleb „zjemnil“ rétoriku vůči Evropské unii. Nejsou principiálně proti EU či evropské integraci, ale nadále kritizují některé politiky EU (rozšiřování, společná zahraniční a bezpečnostní politika apod.). Pokud EU bude bránit národní zájmy Flander, pak budou podporovat Unii. Vlámští blok si udržel postoj *měkkého euroskepticismu*.

5.3.2 Valonské politické strany a jejich postoje k evropské integraci

Humanistický demokratický střed (cdH)

„Politická, ekonomická a sociální integrace v Evropě a její vývoj skrze federalismus nabízí pocit omezení a negativních vlivů modernizace. V současné době jeden stát sám o sobě nemá dostatečně silný hlas na mezinárodním poli.“ (cdH 2010: 296).

Finanční a hospodářská krize, společenské nepokoje a peněžní trhy ukazují, že pouze Evropská unie ve spolupráci se všemi členskými státy může mít prostředky k řešení těchto nových výzev. Podobně nebezpečné jsou i klimatické změny, nová bezpečnostní rizika, terorismus, šíření jaderných zbraní apod., což jsou celosvětové problémy, které nevyřeší jeden stát samostatně. *„Evropané potřebují Evropu! Evropská unie představuje model, který se snaží lépe sladit tržní a sociální ochranu, růst a solidaritu, bezpečnost, svobody a lidská práva.“ (cdH 2010: 301).*

Belgické předsednictví Rady Evropské unie v druhé polovině roku 2010 by mělo být pro Belgii příležitostí k podpoře lepší správy na evropské i mezinárodní úrovni. Pro cdH je nezbytné, aby vnitřní problémy v Belgii neměly negativní vliv na výkon a prezentaci tohoto předsednictví (cdH 2010: 296).

Vytváření silně federalizované a solidární Evropy je samostatnou kapitolou v programu cdH, která je rozdělena do několika podkapitol. Jednak *Zlepšení vládnutí EU* (instituce, rozpočet), kde cdH navrhovala zlepšit a posílit roli Bruselu jako evropského hlavního města, změnit den konání voleb do EP na první neděli po 9. květnu, což je den evropského dne. Jednak *EU bude místem se silnými sousedskými vztahy* (rozšiřování, politika sousedství), kde konstatují, že Evropská unie je místem stability na celém evropském kontinentu, a tedy nemůže zůstat uzavřená pro jiné evropské státy. Evropská unie musí především uspět v rozšiřování, která jsou již v procesu a budovat efektivní a reprezentativní mezistátní spolupráci na těchto strukturách při renovování mezinárodních organizací (cdH 2010: 297-300).

„Dva pozitivní trendy charakterizovaly svět za deset let, postupný pokles ozbrojených konfliktů a nárůst počtu demokratických režimů, zejména v Africe.“ Navzdory tomuto pozoruhodnému vývoji zůstává svět nebezpečný kvůli nejistotě identity a ideologickému napětí, šíření jaderných zbraní, organizovanému zločinu, chudobě, politické nestabilitě v několika regionech, například v Africe, Střední Asii, na Blízkém východě a na okraji Evropy. Bezpečnost světa závisí především na řešení

motivů napětí a násilí. V souladu s tradiční politikou Belgie a Evropské unie je cdH přesvědčeno, že mnohostrannost je nejlepší zárukou spravedlivého a efektivního řešení mezinárodních problémů a EU by se měla kolektivně snažit definovat obrannou politiku, která odráží její specifické zájmy. Prostřednictvím společné bezpečnostní a obranné politiky musí na mezinárodní úrovni hrát rozhodující úlohu při podpoře míru, stability, bezpečnosti a dobrého celosvětového řízení. Podle cdH je nutné bojovat i proti klimatickým změnám a chránit rezervy zdrojů naší planety (cdH 2010:310-313).

Křesťanští demokraté vyjadřují principiální podporu EU, další prohlubování evropské integrace a přesun dalších kompetencí na nadnárodní úroveň, nejlépe federalizaci Evropy. Tento místy až oslavný jazyk a principiální podpora evropské integrace do jisté míry směřují stranu do kategorie *identitárního europeismu*.

Reformistické hnutí (MR)

„Evropa v současné době čelí velkým výzvám. Globalizace, vznik hospodářské a finanční krize, změna klimatu, stárnutí obyvatelstva, energetická bezpečnost, otázky migrace a boj proti chudobě jsou výzvy, jimž Evropa bude muset čelit, aby zajistila evropským národům zachování jejich společného zájmu. MR hájí spíše zodpovědný než nebezpečný přístup.“ (MR 2010: 160).

Pouze silnější integrovaná Evropa může zajistit zachování společných zájmů národů a evropských států ve světě, který se neustále vyvíjí. *„Pokud čelíme novým výzvám, jak si dokážeme představit, že státy mohou stále působit rozptýleným nebo individuálním způsobem?“* Reformistické hnutí je přesvědčeno, že integrovanější Evropa je řešením současných i budoucích problémů. (MR 2010: 162-5).

Ratifikace Lisabonské smlouvy všemi členskými státy a její vstup v platnost v prosinci 2009 je základním východiskem pro posílení Unie. Pokrok ve Smlouvě však lze dosáhnout pouze skutečnou ambicí a politickou vůlí pro Evropu. V této souvislosti se MR domnívá, že chybějící ambice pro Evropu znamená ohrožení samotného evropského projektu. (MR 2010: 160).

Zatímco krize ukázala, že jednotná měna je v současné době výhodou, podtrhla také vzájemnou závislost členských států. Krize, kterou dnes Řecko čelí a její dopad na eurozónu, je jasným příkladem. Z tohoto důvodu MR prosazuje reformu Paktu o stabilitě a růstu s cílem poskytnout Evropské unii skutečnou evropskou hospodářskou vládu, jejímž úkolem je průběžné sledování rozpočtů členských států, a zároveň zaručit Evropě lepší rozpočtové prostředky, aby byla více nezávislá a efektivní (MR 2010: 211).

Z hlediska společné bezpečnostní politiky MR zastává názor, že členské státy by měly povýšit společnou obranu, hranice, ale i demokracii a hodnoty, jaké EU zastává (MR 2010: 170).

V otázce rozšiřování a evropské integrace MR zastává názor, že rozšíření Evropské unie je politický projekt zaměřený nejen na sjednocení uměle a svévolně oddělených států, ale také na demokratizaci, stabilizaci a zabezpečení celého evropského kontinentu. Přijetí kandidátských zemí, jako je Island, Chorvatsko, Albánie, Bosna a Hercegovina, Srbsko nebo Černá Hora, do Unie má vyplnit chybějící spojení a přivést tyto země do souladu s pravidly EU.¹⁶ „*Evropa se nemůže uzavřít sama do sebe.*“ (MR 2010: 72).

Evropa by měla být podle MR klíčový hráč v otázkách životního prostředí, klimatu a energie, kdy Unie by měla na různých mezinárodních fórech mluvit jednotným hlasem za všechny členské státy (MR 2010: 88).

MR reprezentuje principiální podporu evropské integrace. Integrační proces a jeho prohlubování je klíčovým tématem MR sám o sobě, nikoliv z hlediska přínosů a užitků pro Belgie, Valonsko či stranu samotnou. Evropská integrace je sama o sobě dobrá a je potřeba ji podporovat, i když vyžaduje určitou cenu. MR v programu z roku 2010 používá oslavný jazyk („*je třeba povýšit Evropu*“, „*nejskvělejší politický projekt*“

¹⁶ Pravidla EU jsou podle MR definována jako: zásady demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod, fungování právního státu, tržní ekonomiky, pravidel a norem platných v celé Evropské unii. Zajímavé je, že o přistoupení Turecka pouze konstatují, že to může být problematický proces kvůli geografické poloze demografické váhy, náboženství, kultury a zvyklostí, ale fakticky se nevyjadřují pro nebo proti (MR 2010: 72).

apod.) a samotný pojem „evropský“ prostupuje každou kapitolou o jakémkoliv tématu (věda a výzkum, zdravotnictví, znovu obnovitelné zdroje apod.). Reformistické hnutí oproti minulé předvolební kampani přijalo za svůj *ztotožňující europeismus*.

Socialistická strana (PS)

„Navzdory úspěchům evropské integrace – mír, demokracii, sociální a ekonomické prosperitě – evropský projekt ukázal nedostatky v souvislosti s hospodářskou a sociální krizí způsobenou finanční krizí. Pro PS vytváření sociální a sjednocené Evropy zůstane primárním účelem.“ (PS 2010: 156)

Z hlediska hospodářské politiky PS prosazuje zavedení evropského mechanismu solidarity navrženého Evropskou socialistickou stranou, aby byla zajištěna skutečná ochrana fiskální konsolidaci, růstu zaměstnanosti a sociální soudržnosti. Evropa podle socialistů potřebuje silný stimulační program, který přesahuje rok 2010, a který dává silné signály pro posun směrem k trvale udržitelné a spravedlivé ekonomice.

Aby se tento přechod na hospodářství „eko-solidarity“ podařil, je také nezbytné posílit společnou evropskou strategii a koordinaci úsilí členských států. Evropská koordinace „všech veřejných politik“ zejména v oblasti výzkumu, vzdělávání, odborné přípravy a infrastruktury (PS 2010:156-7).

Využití evropské politiky jako nástroje pro sociální soudržnost v Evropě. Evropská politika soudržnosti je prostřednictvím strukturálních fondů zachována, a dokonce posílena s ohledem na vývoj budoucí strategie. Pro PS, je nezbytné, aby se strukturální fondy více koncentrovaly v budoucnosti regionů a v procesu transformace. Politika soudržnosti je základním vektorem solidarity, sociální spravedlnosti a pokroku (PS 2010: 157).

Společná zahraniční a bezpečnostní politika musí fungovat v souladu s progresivní Lisabonskou smlouvou, jenž přinesla nové nástroje, jako je například Evropská služba pro vnější činnost a vysokého představitele pro zahraniční a bezpečnostní politiku. Navíc EU musí definovat a rozvíjet konstruktivní partnerství mezi Afrikou a Evropu a se zeměmi Středomoří. Tato partnerství by měla být založená na vzájemném respektu a zahrnovat všechny předměty a především ty, které umožňují

zachování nebo obnovení míru, který je předpokladem pro jakýkoliv rozvoj a výkon individuálních i kolektivních svobod. Zvláštní pozornost by měla být věnována střední Africe, počínaje Kongem (PS 2010: 158).

V otázce ochrany životního prostředí PS prosazuje boj proti globálnímu oteplování a ochranu biologické rozmanitosti. Dopady klimatických změn jsou vidět na každém kroku, a to zejména na nejchudším obyvatelstvu. Biologická pestrost se rychle zhoršuje, což negativně ovlivňuje kvalitu života ve společnosti (PS 2010: 158).

PS i v těchto volbách obhajuje politiky i fungování EU, podporují EU v prohlubování a taktéž navrhuje několik změn (zejména, aby EU zůstala obezřetná). Ve svém programu vyloženě neobhajují regionální zájmy, ale spíše zájmy celé Belgie. Je viditelné, že EU budou podporovat, dokud se její politiky nedostanou do rozporu s národními zájmy Belgie. Na základě těchto argumentů je možné přiřadit tento program do kategorie *funkčního europeismu*.

Ecolo

Strana zelených Ecolo měla pro volby v roce 2010 naprosto shodný program (viz Ecolo 2007), proto můžeme Ecolo, stejně jako v roce 2007, zařadit do *nevyhraněného europeanismu*.

5.4 Belgické federální volby v roce 2014

Federální volby do Sněmovny reprezentantů v roce 2014 se konaly 25. května.

¹⁷Současně probíhalo několik dalších voleb, a to regionální, komunitní a evropské.

¹⁷ Den před volbami došlo k útoku v židovském muzeu a byli zabiti tři lidé. Podle jednoho z kandidátů se jednalo o snahu jej zdiskreditovat

CLAPSON, Colin, *Three die in shooting at Jewish Museum in Brussels*[online]. Brusel, Flanders News 24. 5. 2010, [Cit. 27. 7. 2017]. Dostupné z www: <<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws.english/News/1.1977839>>.

V roce 2011 byla přijata nová státní reforma za vlády Elia di Rupa a členové senátu již nebyli voleni přímo, ale na základě regionálních parlamentů. Zároveň bylo touto reformou zavedeno delší volební období ze čtyř na pět let, aby se volby do dolní komory konaly ve stejnou dobu jako do Evropského parlamentu¹⁸

S velkou převahou zvítězila Nová vlámská aliance s 20, 26 % hlasů. Dne 27. května král Filip nominoval předsedu N-VA Barta De Wevera jako *informateur*. Po pěti měsících vyjednávání, přesněji řečeno 136 dnech, byl jmenován předsedou středopravicového kabinetu Charles Michel (MR), jehož členy byly křesťanští demokraté CD&V, liberální Open VLD a frankofonní MR. Hlavním poraženým byla strana Vlámský zájem, kteří získali pouze 3 mandáty oproti 12 z minulého volebního období. CD&V, Open VLD a Groen si lehce přilepšili oproti posledním volbám v roce 2010. Frankofonní strany PS, cdH a Ecolo utrpěli ztrátu, zatímco MR posílilo a získalo o dva mandáty více.¹⁹

¹⁸ Tato šestá státní reforma je také nazývána jako *L'accord papillon*, tedy Motýlí dohoda. Dále zaštiťovala ústavní nezávislost regionu Brusel a německy hovořící komunity a výraznou finanční reformu (žádná fiskální autonomie komunitám).

Accord Institutionnel pour la Sixième Réforme de l'Etat, [online]. Brusel, 11. 10. 2011, [Cit. 27. 7. 2017]. Dostupné z www: < http://www.lachambre.be/kvvcr/pdf_sections/home/FRtexte%20dirrupo.pdf >.

¹⁹ Bylo to poprvé po 26 letech, kdy byla vyřazení socialisté z vlády.

BAES, Lynn, *What to expect from Michel I?* [online]. Brusel: Flanders News. 8. 10. 2014 [Cit. 27. 7. 2017]. Dostupné z www: < <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws.english/News/1.2113181> >.

	Strana	Počty hlasů %	Počty hlasů	Počet mandátů
1	Vlámský blok	3,67 %	247 738	3
2	Open Vld	9,78 %	659 571	14
3	PS	11,67 %	787 058	23
4	MR	9,64 %	650 260	20
5	FN	-	-	-
6	CDH	4,98 %	336 184	9
7	CD&V	11,61 %	783 040	18
8	SP. A	8,83 %	595 466	13
9	N-VA	20,26 %	1 366 397	33
10	Ecolo	3,30 %	222 524	6
11	GROEN!	5,32 %	358 947	6

Tabulka 7 Výsledky federálních voleb do Sněmovny reprezentantů v roce 2014

Zdroj: Autorka na základě výsledků dostupných z www:

<http://elections2014.belgium.be/fr/cha/results/results_tab_CKR00000.html>

5.4.1 Vlámské politické strany a jejich postoje k evropské integraci

Křesťanští demokraté a Vlámové (CD&V)

„CD&V věří v přidanou hodnotu větší evropské integrace, která se nakonec vlévá do federální Evropy. Evropská unie je „poznání“, na které jsme hrdí. Vznikla z přesvědčení, že sdílené ekonomické zájmy a společné úsilí jsou nejlepší zárukou prosperity a trvalého míru na našem kontinentu. Základní myšlenka evropské integrace zůstává stejná: čím více a blíže budeme spolupracovat v klíčových oblastech politiky, tím účinnější řešení najdeme na výzvy globalizace v naší společnosti.“ (CD&V 2014: 4).

Nižší úroveň vlády by měla mít pravomoci, které mohou být účinně použity na vyšší úroveň vládnutí. Tento princip je aplikován na rozdělení pravomocí mezi

všechny úrovně: evropskou, federální, regionální a místní. V praxi to znamená, že v mnoha oblastech je zapotřebí přesunout více pravomocí na EU (CD&V 2014: 13-15).

Vlámská křesťanská demokracie tvrdí, že *více Evropy*²⁰, je potřeba proto, že Belgie není schopná se vyrovnat s rostoucími problémy, kterým čelí doma i ve světě. *Více Evropy*, protože si uvědomují, že jejich hodnoty a identita může přežít pouze v globalizovaném světě, provázaného úzkou spoluprací v rámci Evropské unie. *Více Evropy*, z důvodů konkurenceschopnosti, inovací, udržitelného růstu a kvalitních pracovních míst. *Více Evropy*, protože sociální model, který si vybudovali pro sociálně tržní hospodářství, chtějí přenést na budoucí generace. *Více Evropy*, protože mnoho z belgických podniků, velkých i malých, jsou závislé na mezinárodním obchodu a zahraničních investicích (CD&V 2014: 15-17).

Vzhledem k tomu, že Evropská unie je otevřený prostor, azylová a přistěhovalecká politika má v jednom členském státě okamžité a dalekosáhlé následky pro stát druhý. Všechny členské státy musí přijmout opatření přijatá na evropské úrovni v oblasti azylu. Boj proti nelegálnímu přistěhovalectví musí být intenzivnější, včetně pevného přístupu proti zločineckým organizacím, které se zabývají pašováním a obchodováním s lidmi, prostřednictvím posílené kontroly na vnějších hranicích a posílením spolupráce se zeměmi původu a tranzitními zeměmi (CD&V 2014: 18).

Vlámští lidovci jsou přesvědčeni, že rozšíření není žádoucí, aniž by došlo k reformám institucí. Ty by se měly týkat především složení Evropské komise a maximální konverze na většinové hlasování v Radě ministrů. Nové státy mohou být přijaty pouze v případě, že plně splňují všechny podmínky, zejména klasická politická a hospodářská kritéria a povinnosti v oblasti legislativy spojené s členstvím v EU (CD&V 2014: 27).

CD&V věří, že Vlámsko musí mít silnější rozhodovací pravomoc na evropské úrovni. Tudiž požadují korekci spolupráce mezi jednotlivými příslušnými orgány Belgie, aby bylo možné lépe sloužit zájmům Flander v Evropě (CD&V 2014: 26).

Změna klimatu a energie jsou velmi důležité výzvy, jimž musí Evropa i svět čelit. Udržitelnost, bezpečnost a respekt k planetární limitům jsou klíčové.

²⁰ Více Evropy je heslem programu CD&V v roce 2014.

CD&V v zásadě souhlasí s návrhy Evropské komise. Podporují také nový přístup, který klade závazné individuální cíle na národní úrovni pro obnovitelné zdroje energie a racionální využití energie. Snížení emisí CO₂ převládá (CD&V 2014: 14-15).

CD&V ve svém programu v roce 2014 se mnohem více zasazuje o prohlubování evropské integrace v porovnání s předchozími programy. Častěji používají oslavný jazyk („*hrdí členové EU*“ apod.). Tématu EU a evropské integraci věnují celou velmi obsáhlou kapitolu. Křesťanští demokraté principiálně podporují Evropu a prohlubování. Je tedy na místě tvrdit, že CD&V reprezentují nejpozitivnější postoj, kterým je *ztotožňující europeismus*.

Nová vlámská aliance (N-VA)

„N-VA je pro-evropská strana, a ne euroskeptická strana. N-VA chce silnější Flandry v silnější Evropě. Ve skutečnosti se v tomto globalizovaném světě objevují stále větší výzvy, které musíme řešit na nadnárodní úrovni. Makroekonomická úroveň je pro nás Evropská unie. Kompetence, které vyžadují nadnárodní přístup, musí být, proto převedeny na evropskou úroveň (tj. Měna, obrana, migrace, vnitřní trh, energetika atd.). Kompetence, které je třeba vykonávat blíže k lidem, musí být převedeny na Flandry, což je vhodná mikroúroveň pro N-VA. Nová vlámská aliance je přesvědčena, že Flandry musí v Evropské unii dosáhnout svého vlastního hlasu na stejné úrovni jako ostatní země a státy, z nichž některé jsou dokonce menší než Flandry. Ale i jako autonomní stát budeme v první řadě spojeni a budeme solidární s ostatními státy, v rámci Evropské unie. N-VA je především eurorealistická strana. Nebojíme se zpochybňovat, jak funguje EU. Ne proto, že máme pochybnosti o jeho užitečnosti a významu, ale že EU by neměla být považována za samozřejmost. Evropská unie může mít dostatečnou podporu pouze tehdy, pokud se dokáže správně rozhodnout a odváží se tak učinit. To je jeden z důvodů, proč N-VA je členem skupiny ECR v Evropském parlamentu. N-VA je také členem Evropské svobodné aliance (EFA).“²¹

²¹ Citováno z korespondence s představiteli strany Nové vlámské aliance (viz. Příloha 1)

N-VA se snaží ve svém programu prosadit, aby Flandry měly svůj vlastní nezávislý hlas v EU, který je momentálně podle jejich názoru nedostatečný (N-VA 2014-82).

V Evropské unii několik let dominovala finanční a hospodářská krize, která odhalila nedokonalosti společné evropské měny. Nadměrná struktura dluhů, hospodářské nesrovnalosti mezi členskými státy a ztráta konkurenceschopnosti představují podle N-VA nebezpečí pro řádné fungování Hospodářské a měnové unie (HMU). EMU se ukázala jako neschopná absorbovat vnější šoky, jako je finanční krize, a efektivně, ekonomicky i společensky reagovat. Stále více lidí se domnívá, že nemají vliv na rozhodování a už nevidí Evropskou unii jako posílení prosperity, ale jako hrozbu pro svobodu. Tento klesající vývoj byl dále podpořen dlouhodobou krizí eura. (N-VA 2014-82).

„Budoucnost 6,5 milionu Vlámů leží v Evropě. Evropská unie nám přinesla mír šedesát let a přispívá k naší prosperitě a blahu.“ (N-VA 2014-83).

N-VA chce silné Flandry v silné Evropě. Není pochyb o užitečnosti a významu evropské spolupráce, protože EU není samozřejmostí a může se spoléhat pouze na dostatečnou podporu, pokud bude moci a odváží se rozhodnout správně.

Jako eurorealistická strana se N-VA rozhodne pro životaschopnou a opotřebovanou evropskou spolupráci, zakořeněnou v občanech. Náš eurorealismus nás činí konkrétní tím, že vybere Evropu, která bude v případě potřeby silná a která se zaměří na solidaritu a odpovědnost.

N-VA uvádí, že pouze 31 % evropských občanů má pozitivní obraz vůči EU. *„Proto bychom se měli zeptat, zda je nutná celá EU, a zda jsou určité cesty vyloučeny z cesty do členských států. V důsledku toho jsme proti evropskému superstátu,“* (N-VA 2014:83).

EU má dnes 28 členských států. Více než vnější expanze, EU si musí být vědoma vnitřní expanze. Rozvoj států bez státní příslušnosti, jako je Skotsko, Katalánsko, Baskicko a Flandry, je přirozeným procesem. Existuje evoluce, žádná revoluce. EU již nemůže tento rozvoj mírového státu popírat nebo jej bojkotovat. Prostřednictvím vnitřní expanze by nové státy měly být automaticky členy Evropské unie (N-VA 2014:83).

N-VA není euroskeptická strana, která chce zaútočit na všechno, co je evropské, ale zároveň nevyjadřuje principiální podporu. Kritizují a negativně reagují na některé výstupy projektu evropské integrace. Navrhují mnoho změn, ale evropský projekt v zásadě podporují. Na tomto základě je N-VA představitelem *měkkého euroskepticismu*.

Otevření vlámské demokracie a liberálové (Open VLD)

„Lidé na této planetě jsou vzájemně propojeni. Vize projektu přesahující hranice jednoho státu je proto světově významná. Hájíme materiální zájmy stejně jako lidské hodnoty, jako jsou mír a bezpečnost, lidská práva a občanské svobody.“ (Open VLD 2014: 50).

Lidská práva jsou naprosto prominentní v EU. Evropská unie by se měla mnohem více zasadit proti všem formám diskriminace na základě původu, pohlaví, náboženství, vyznání nebo politického přesvědčení. Budeme i nadále tvrdě bojovat proti diskriminaci gayů a transsexuálů. Omezení svobody projevu a politického zastrašování je nepřijatelné. *„Chceme hrát vedoucí úlohu, pokud jde o stejný plat za stejnou práci. Je nepřijatelné, že ženy jsou placeny méně za stejnou práci než jejich mužští kolegové v celé EU.“* (Open VLD 2014: 52).

Open VLD ve svém programu především zdůrazňuje silnou a sebevědomou Evropskou unii, která by se měla více soustředit na společné hodnoty, zájmy a spolupráci se Spojenými státy a Kanadou. (Open VLD 2014: 53).

Z hlediska společné bezpečnostní politiky Open VLD navrhuje posílenou spolupráci v rámci Evropské unie., která by postupně měla dát za vznik skutečně evropské armády (Open VLD 2014: 54).

„Globalizace a migrace jdou ruku v ruce.“ Vlámští demokracie jsou pro to, aby Evropa byla otevřená pro ty, kteří hledají ochranu a považují migraci jako pozitivní, jelikož ten, kdo potřebuje azyl a ochranu je v Belgii vítán. Avšak naivní politika otevřených hranic, a to zejména v kombinaci s otevřeným sociálním zabezpečením,

vede k sociálním katastrofám a zneužívání, proto je nutné i bojovat proti nelegálnímu přistěhovalectví, zejména proti obchodování s lidmi a pašování (Open VLD 2014: 55-56).²²

V otázce životního prostředí věří ve vzájemnou spolupráci ve větším měřítku, aby bylo možné efektivněji a za nejnižší možnou cenu vyvinout čistou znovu obnovitelnou energii, což je něco, čím by se měly zabývat všechny členské země EU (Open VLD 2014: 46).

Jak již bylo řečeno v roce 2014 probíhaly volby do Evropské parlamentu paralelně s federálními volbami, což se odráží i na programu Open VLD, jenž je velmi rozsáhlý a podrobný. Open VLD zde však víceméně konstatuje a popisuje, jak fungují politiky EU a proces integrace. Změna však nastává, a to v momentu, kdy je mnohem častěji zdůrazňován vlámský region, vlámský lid a vlámské zájmy. Podpora evropské integrace neodporující národním (vlámským) zájmům, částečné reformy v některých oblastech jsou znaky odpovídající *funkčnímu europeismu*, kam lze tedy zařadit také liberální demokracie v tomto období.

Socialistická strana jinak (SP. A)

„Nedávná historie Evropské unie dokazuje, že vzájemná pomoc a spolupráce může znamenat značný rozdíl. Projekt evropské spolupráce nejen uzavřel století války, ale učinil z Evropy jeden z nejvíce prosperujících regionů s nejsilnější sociální ochranou a nejvyšší životní úrovní na světě. EU je jedinečná unie založená na hodnotách, jako je svoboda, rovnost a odhodlání, které sem přitahují lidi z území mimo Unii.“ (SP. A 2014: 42).

Z hlediska hospodářské politiky SP. A konstatuje, že Unie je v současné době převážně ekonomická a měnová a kvůli tomu se krize projevila právě v oblasti hospodářské. Evropská politika úspor zabraňuje investicím do inovací, a to jak u lidí,

²² Open VLD navrhuje i systém „modrých karet“ v analogii s americkým systémem „zelených karet“, který umožňuje kvóty ekonomické migrace podle kritérií, jako je například vzdělání.

tak do oblastí infrastruktury. Vzhledem k dogmatickému zaměření na úsporu ztrácíme i naši konkurenční výhodu v oblasti vysoce kvalitních výrobků s vysokou hodnotou. Negativní dopady globalizace jsou posíleny současnými politikami a současně oslabují postavení Evropy ve světě. Evropský přístup ke krizi je založen na špatných makroekonomických cílech a zásadní úsporné politice. To podkopává boj proti chudobě namísto jeho posílení. Evropa má dnes negativní dopad na politiku chudoby, zatímco posílení sociální ochrany by bylo přínosem pro celou Unii (SP. A 2014: 45-46). Evropský socioekonomický model je jedinečný a přinesl maximální prosperitu a kvalitu života na světě. Avšak hospodářské svobody upřednostňují sociální spravedlnost. Nekonečný kapitalismus ve finančním sektoru zasáhl Belgie v nejhorší krizi od třicátých let. Daňový nacionalismus přitahuje členské státy do závodů, které jsou z dlouhodobého hlediska ničující. „*Hospodářství musí sloužit společnosti, nikoliv naopak.*“ (SP. A 2014: 43).

V rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky SP. A věří, že evropské země by se měly spojit v boji proti terorismu, obchodu s lidmi a nelegálními přistěhovalci. Migrace a kulturní rozmanitost jsou obrovským rysem Evropy zejména ve Flandrech a v Bruselu (SP. A 2014: 235). Žádné další rozšíření EU není dnes nezbytné. Jak bylo uvedeno výše, Unie musí mít pevný sociální pilíř s minimálními standardy a opatřeními proti vykořisťování a její instituce se musí nadále přizpůsobovat změnám a odrážet realitu. Není tedy možné přijímat další státy, pokud na to EU není připravena (SP. A 2014: 265).

Díky spolupráci na evropské úrovni jsou země EU lídry v oblasti ochrany životního prostředí, politiky v oblasti klimatu a bezpečnosti potravin. Z pohledu SP. A je ale stále nutné přijímat opatření v boji proti klimatickým změnám (SP. A 2014: 201).

Socialistická strana klade ve svém programu velký důraz na rozevírání ekonomických nůžek. V Evropě nejde o „chudý jih“ a „bohatý sever“, ale jedná se o rostoucí propast mezi bohatými a chudými Evropany bez ohledu na to, kde žijí. Sociální Evropa musí být podle socialistů založena na solidaritě, kdy „*nejsilnější ramena by měla nést nejtěžší zátěž*“. Opakovaně prosazují osvědčený sociálnědemokratický pohled na přerozdělování. SP. A bojuje za sociální a udržitelnou Evropu (SP. A 2014: 50).

Podle Contiho typologie je *funkční europeismus* postoj, který zohledňuje podporu evropské integrace, avšak za předpokladu, že slouží národním zájmům. U vlámských socialistů bych si dovolila tvrdit, že představují *funkční europeismus*, nicméně pouze za podmínek, že slouží sociálním zájmům více jak zájmům národním (regionálním). Strana si obecně zachovává pozitivní přístup k EU jako takové, ale kritizují nedostatečnou sociální politiku a upřednostněnou hospodářskou politiku.

GROEN!

Groen! se zasazuje pro spravedlivé přerozdělení prostředků v rámci celé EU. Podpora hospodářské globalizace vyžaduje sociální a environmentální rozměr, což vyžaduje poctivá pravidla pro mezinárodní obchod (Groen! 2014: 3)

V otázce společné zahraniční a bezpečnostní politiky chtějí, aby se belgická armáda specializovala a blíže spolupracovala s dalšími armádami členských států a předávaly si odborné znalosti o udržování míru a odminování. Dále prosazují vytvoření společných evropských mírových sil a zakázání nebezpečných a nesmyslných jaderných zbraní v Belgii i v celé Evropě. V oblasti migrační a azylové politiky prosazují zavedení nezávislé instituce, jež by vyhodnocovala nebezpečné státy (Groen! 2014:12-15).

Zelení tvrdí, že sociální práva a boj proti klimatickým změnám se dají především upevnit prostřednictvím evropské spolupráce v EU, která je více než sdružením trhu a měny. Minimální standardy pro mzdy a platy nabízejí sociální ochranu. Snižování chudoby je prioritou. Evropská komunita obnovitelných energií je pro lidi a životní prostředí dobrá a vytváří pracovní místa (Groen! 2014: 18-20)

Vlámští zelení dozajista věnují tématu Evropské unie ve svém programu 2014 daleko větší prostor než v předchozích volbách. Většinu programu tvoří otázky týkající se klimatických změn. Jedná se o *funkční europeismus*, jelikož jsou sice proevropští a to velmi, ale pouze za předpokladu, že se bude více prohlubovat společná politika životního prostředí a sociálních jistot.

Vlámský zájem (VB)

„Flandry, stejně jako Česká republika a Slovensko v roce 1993 a Srbsko a Černá Hora v roce 2006, jsou plně připraveny učinit krok k nezávislosti.“
(VB 2014: 3).

Vlámský blok ve svém programu z roku 2014 deklaruje, že Flandry jsou připraveny se osamostatnit. VB se rozhodlo udržet Brusel jako hlavní město Vlámka, s vizí, že Flandry musí v Bruselu trvale a maximálně investovat, jelikož nezávislé město Brusel prostě není životaschopné. Z toho důvodu chtějí, aby se Brusel stal hlavním městem Vlámka a sídlem vlámských institucí (VB 2014: 13).

VB i nadále věří, evropská spolupráce je významná, poněvadž přispěla k míru, svobodě, demokracii a prosperitě. Evropská unie je však nadnárodní institucí, která jedná agilním a expanzivním způsobem a přitahuje stále větší moc, která ji nenáleží. EU se ukazuje stále více jako totalitní a schovává se za evropskými hodnotami a úspěchy, jako je svrchovanost, subsidiarita, svoboda, prosperita, demokracie a právní stát. Vlámští zájem nepožaduje vystoupení Belgie. VB chce zastavit vývoj EU na „superstát“. Vedle řádného rozdělení Belgie požaduje VB vyřazení z eurozóny. Euro stojí jen peníze a je třeba ho nahradit menší, zdravou měnou (VB 2014: 18-21).

Schengenský prostor je ideálním místem pro nelegální cizince, obchodníky s lidmi, migrační zločinecké skupiny atd. Odhaduje se, že 900 000 nelegálních přistěhovalců každoročně vstoupí do schengenského prostoru. Schengenská úmluva proto musí být ukončena, aby členské státy mohly obnovit vlastní azylovou a přistěhovaleckou politiku (VB 2014: 9-11).

V současném uspořádání EU nejsou Flandry nic více než provincií s téměř žádnou autoritou nebo kontrolou svých vlastních politik. Vlámští dovoz je samozřejmě otevřen mezinárodní spolupráci a celosvětovému vývoji, ale chce, aby státy a národy měly konečně možnost rozhodnout o svých politikách a závazcích. Proto je potřeba zastavit vývoj na totalitní stát EU, vrátit pravomoci členským státům, zrušit ústavu, měnovou unii a bankovní unii, zrušení zbytečných institucí EU, a zavést kontroly nad vlastními hranicemi (ukončení Schengenského prostoru) (VB 2014: 13–17).

V otázce rozšiřování VB prosazuje žádné další rozšíření EU, pozastavení jednání o platné dohodě o volném obchodu mezi Spojenými státy (TTIP), ukončení jednání EU s Tureckem a zastavení přistupování dalších členů (VB 2014: 24).

Mezinárodní spolupráce v oblasti obrany je nezbytná, ale neměla by vést ke ztrátě svobody volby při nákupu zbrojních systémů nebo účasti na operacích. Proto žádná armáda EU, ale spolupráce s našimi partnerskými zeměmi (VB 2014: 22).

Vlámský zájem se od předchozích voleb posunul zpět ke kritičtější rétorice vůči Evropské unii. Stále nejsou principiálně proti projektu evropské spolupráce, ale velmi razantně vystupují vůči další evropské integraci, prohlubování společné hospodářské i bezpečnostní politiky. Nepožadují vyloženě vystoupit z EU, ale chtějí zrušit Schengenský prostor a EMU, což se dá považovat za radikální změnu, a to je klasickým znakem již *tvrdého euroskepticismu*. Avšak strana není principiálně proti, což odpovídá pomezí mezi *tvrdým a měkkým euroskepticismem*.

5.4.2 Valonské politické strany a jejich postoje k evropské integraci

Humanistický demokratický střed (cdH)

„Jean Monnet také napsal: "Když je nějaká myšlenka nutná, nesmíme se ptát, jestli je to možné, musíme to umožnit!". Na CDH jsme přesvědčeni, že Evropa je nezbytná. A uděláme všechno, abychom to změnili a umožnili ... Nyní! Tento evropský sen nadále žije a vibruje po celém světě. Jak můžeme zůstat necitlivější, když na Ukrajině jsou vlajky Evropy jádrem projevů změny a demokracie? Jak můžeme zůstat lhostejní, když se Nobelův výbor pro mír rozhodne respektovat Evropskou unii tím, že prohlásí: "Máte v Evropě něco cenného, něco, na co musíte být hrdí. Neoslabujte to, naopak obohatíte tento velký projekt míru Což je Evropa! "Když se podíváme na Evropu z Pekingu, Kinshasy nebo Washingtonu, chápeme, že to, co nás spojuje jako Evropany, je nekonečně větší než to, co nás odděluje.!" (cdH 2014: 348).

Strana cdH chce Evropu pro lidi! Aby se tak stalo, je podle jejich názoru potřeba nejdříve obnovit evropský projekt. Lidovci se domnívají, že Evropa musí být demokratizována a chtějí z eurozóny vytvořit novou politickou a demokratickou Unii,

aby se mohla dále vyvíjet a byla udržitelná. Tato nová politická a demokratická Unie bude znamenat novou smlouvu s politickou a institucionální balancí, která přivede občana k samému jádru evropského projektu. Evropa musí realizovat své sociální ambice a pokrok v solidaritě. Toto oživení evropského projektu povede také k vytvoření podmínek pro zdravou hospodářskou soutěž pro podniky: Evropa musí účinněji bojovat proti daňové a sociální konkurenci, která je v Evropské unii obrovská. Konečně, toto oživení evropského projektu, bude vyžadovat ambiciózní evropský rozpočet. To prakticky znamená, že cdH prosazuje hlubší spolupráci (cdH 2014: 348-369)

Valonská křesťanská demokracie věří, že skutečný vývoj se může uskutečnit pouze v ekonomice ve službách člověka. Dalším krokem je vymezení nového evropského paktu pro udržitelný růst, který se od této doby bude zaměřovat výhradně na člověka, který bude respektovat a budovat schopnosti všech lidských bytostí zaměřené na zlepšení kvality života všech obyvatel a kvality životního prostředí. Konečně, Evropa lidského rozvoje znamená, že respektuje životní prostředí a jeho spotřebitele. Podle cdH je potřeba vybudovat Evropu, která by prosazovala kvalitní životní styl, spotřebu a výrobu (cdH 2014: 370-390).

Věří, že pouze Evropa může být tím správným motorem a hlasem lidského rozvoje ve světě. Strana cdH se domnívá, že Evropa má povinnost předvést celému světu, jak má vypadat ideální typ vývoje. Evropská unie musí proto dále potvrdit své vedoucí postavení mezinárodního partnera a aktéra (cdH 2014: 391-404).

Integrační proces není stranou vnímán z hlediska přínosů a užiteků pro národní scénu nebo stranu samotnou, ale klíčovým cílem je integrace jako taková a její prohlubování. Z hlediska Contiho typologie lze hovořit o *identitárním europeismu*.

Socialistická strana (PS)

„Chceme na mezinárodní scéně solidnější, demokratičtější, integrovanější a silnější Evropu.“ (PS 2014: 315).

Co se hospodářské politiky týká, socialisté tvrdí, že krize zdůraznila negativní proměny ekonomického a sociálního modelu, což přineslo Evropě sociální problémy. Střední třídy se bojí vyřazení z provozu, nerovnosti se rozšiřují a občané jsou nespokojeni. Tyto faktory silně ovlivňují vzestup populismu, a celkově nacionalismu a xenofobii v Evropě. Je zřejmé, že populistická hrozba zdaleka není vzdálená, je silná a důvěryhodná zejména v některých evropských zemích nejvíce postižených krizí (PS 2014: 298).

Evropská unie není příčinou všech těchto problémů, ale učinila mnoho politických rozhodnutí, kterými situaci paradoxně zhoršila. Problém není v EU jako takové, ani ve společné měně, ale ve způsobu, jakým reagovali ti, kteří vedli Evropu v letech 2009 až 2014. *„Problémem není Evropa, ale to, co bylo učiněno. Socialisté odmítají tuto pravicovou Evropu, která zavedla nevidomou a brutální úspornou politiku, která povzbuzuje prudké škrty ve veřejných výdajích a investicích, což způsobuje, že krize ničí ty, kteří za ni nenesou odpovědnost.“* (PS 2014: 349).

Z pohledu společné zahraniční a bezpečnostní politiky PS se věnuje zejména společnému evropskému azylovému systému a diskusi o přepracování stávajících směrnic. PS navrhuje přijmout evropské nařízení o osobách bez státní příslušnosti, včetně pravidel pro vydávání povolení k pobytu v jejich prospěch. Dále přijetí zvláštních kritérií a mechanismů pro rychlé zavedení dočasné ochrany v případě humanitární krize, která vede k významnému přesunu osob, zejména na území Evropské unie. Poté přijmout formu mezinárodní ochrany pro ty, kteří se v zemi původu bojí nelidského a ponižujícího zacházení z důvodu extrémních povětrnostních podmínek nebo přírodních katastrof. Je nutné přizpůsobit kontrolu vnějších hranic EU (včetně operací ve Středomoří) s přísným respektem k principu nenavrácení cizince do země, kde je vystaven riziku nelidského nebo ponižujícího zacházení. To předpokládá zaručení individuálního posouzení žádosti o azyl, kterou podá migrant zachycený při kontrole na vnějších hranicích. A nakonec poskytnout účinný přístup k účinným a odkladným opravným prostředkům proti prvnímu rozhodnutí o azylu (PS 2014: 347).

Socialistická strana se ve svém programu velmi jasně profiluje do podporovatele evropského projektu, ale zdůrazňuje, že hlavním cílem podpory by měly být prioritní

oblasti v souladu s jejich sociálnědemokratickým programem. Evropská unie jako taková je výjimečná a užitečná, ale pouze za předpokladu, že ji vedou socialisté, ne pravicově smýšlející vlády. Na základě tohoto předpokladu je PS zařaditelné do *funkčního europeismu*.

Reformistické hnutí (MR)

„Naším cílem je vysvětlit a přesvědčit, že evropská federace je sama o sobě schopná a nutná. Evropa je více než kdy jindy úspěšným řešením problémů zítřka. Evropský projekt musí být obnoven, reformován, vyvíjen, povzbuzen a řízen jiným způsobem. EU se musí zaměřit na vytvoření skutečné evropské demokracie.“ (MR 2014: 1).

V rámci hospodářské politiky MR tvrdí, že v posledních letech se EU podařilo vytvořit evropský hospodářský rámec, vyvodit důsledky krize státního dluhu a zlomit bludný kruh, který spojuje banky a státní dluh, pokračovat v integraci jednotného trhu, který může pomoci obnovit průmyslovou politiku, jež vytváří růst a pracovní místa a stimuluje výzkum a inovace. Krize, kterou Evropa prošla, musí podle liberálů přinést odvahu vytvořit novou dynamiku a obnovit Evropu.

Jejich cílem je vysvětlit a přesvědčit, že evropská federace je sama o sobě schopná vyrovnat se všem na globální úrovni. *„Před 60 lety vznikla evropská výstavba a stále zůstává ambiciózním politickým projektem, v němž se Belgie musí i nadále zapojovat, aby mohla zajistit prosperitu a mír na našem kontinentu.“* MR požaduje, aby Unie byla efektivnější a řešila problémy, které nelze vyřešit na národní úrovni, jako jsou obchod, změna klimatu, migrace, řízení jednotné měny (MR 2014: 20).

Politika rozšiřování je jedním z hlavních nástrojů zahraniční politiky Unie, která umožňuje EU přispívat ke stabilitě a hospodářskému rozvoji mnoha svých sousedů, zejména ve střední Evropě. Liberálové nicméně poznamenávají, že Evropská unie dosáhla fáze, v níž nemůže pokračovat v rozšiřování, aniž by byla reformována, neboť se nedostane do stagnace a nebude považovat své instituce za operativní. Liberálové jsou však toho názoru, že větší integrace evropských politik a soustředění se na

sociálně-ekonomické politiky jsou prioritami pro budoucí rozšíření. Proto navrhuje pauzu pro zákonodárce (MR 2014: 24).

Valonští liberálové ve svém programu z roku 2014 vyjadřují principiální podporu Evropské unii. Vykazují používání oslavného jazyka („*uznané Nobelovou komisí v roce 2012*“, „*Evropa je více než kdy jindy úspěšným řešením problémů zítřka*“ apod.), což tvoří jeden z prvků charakteristického pro *identitární europeismus*.

Ecolo

„*Projekt Evropské unie byl postaven na obrovských nadějích solidarity, politického a ekonomického sjednocení. Unie přispěla k míru a stabilitě celého kontinentu a postupně se otevřela novým státům.*“ (Ecolo 2014: 2).

Evropský projekt však podle strany zelených v posledních letech prochází velkými turbulencemi. Jeho demokratické aspekty a zásada subsidiarity byly do značné míry zanedbány, neboť po dvou desetiletích bylo vidět, že tváří v tvář globalizaci, deregulace byla hlavní volbou, přičemž finanční ekonomika a krátkodobé zisky mají přednost před reálnou ekonomikou. Konfrontace a soutěže mezi suverénními státy znovu získávají sílu ve všech oblastech, počínaje ekonomikou (Ecolo 2014: 3).

Hospodářská a finanční krize ukončila vyčerpání evropské parlamentní demokracie a umožnila přijetí opravných prostředků, které jsou naprosto dle Ecolo neúčinné, což ještě více zhoršuje situaci a přispívá k vzniku nových zlomů a mezer mezi centrem a periferií Evropské unie (Ecolo 2014: 5-8).

Bez ohledu na to, zda jsou přímo postiženi, tato situace vyvolává nesouhlas a nespokojenost mezi evropskými občany. Zvyšující se euroskepticismus je až příliš jasně viditelný v průzkumech veřejného mínění (Eurobarometrech) a ve výsledcích hlasovacích lístků. Evropané tak cítí vyčerpání této společnosti a jejího modelu, stejně jako bezproblémovou situaci, k níž vede (Ecolo 2014: 12).

Stručně řečeno Ecolo viditelně rozšířilo svůj program o téma evropské integrace, nicméně o čtyři oblasti: ekonomickou, sociální, mezinárodní a o téma životního prostředí. Celkově hodnotí tehdejší funkčnost EU a navrhuje prohlubování integrace (přistoupení Balkánu a Turecka). Ecolo se profiluje jako obránce evropského projektu. Přestože program zelených nedosahuje rozsahu jiných politických stran v tomto období, jejich program je více pozitivní a proevropský. Proces evropské integrace je podle nich pomalý a nedostatečně supranacionální. Ecolo je možné na základě těchto argumentů zařadit do kategorie *ztotožňujícího europeismu*.

6. Závěrečná analýza a výsledná komparace

Následující část práce se pokusí sumarizovat zjištěné poznatky z výše provedené obsahové analýzy a pomocí komparativní metody poukázat na očividné odlišnosti či pohyby v přístupu stranických formací ve vybraném období. Existuje však nebezpečí, že politická strana, jenž je běžně vnímána jako proevropská by mohla být pro jednu kritickou poznámku vůči EU hodnocena jako euroskeptická. Z tohoto důvodu byly programy stran analyzovány velmi opatrně se značným nadhledem a v rámci celistvosti. Taggart a Szczerbiak svůj výzkum doplnili o několik doporučení, jak správně zkoumat euroskepticismus, tedy na základě „kvality“ odmítaných politik EU ne kvantity odmítaných politik (Taggart, Szczerbiak 2003). Zároveň tito autoři upozorňovali na jeden fakt, že politické strany mohou být v určitých obdobích na pomezí více než jedné kategorie. Taggart a Szczerbiak takto kritizovali typologii Christophera Flooda (Taggart, Szczerbiak 2003). Během analýzy jednotlivých programů se tento nedostatek taktéž objevil i u typologie Contiho, kdy některé politické subjekty bylo velmi složité zasadit do jedné kategorie a výsledky byly tedy zkombinované.

Před samotnou závěrečnou komparací a zodpovězením výzkumných otázek je potřeba poukázat na fakt, že evropská integrace zažila poměrně bouřlivý vývoj v průběhu daného období, a proto se její politika i samotná integrace stávala výraznějším tématem národních voleb. V případě Belgie však nedošlo k natolik razantní změně přístupu zkoumaných politických stran k evropskému projektu, aby se některá strana posunula napříč typologiemi Nicolý Contiho. Přesto je důležité zmínit, že z hlediska zkoumaného období lze zaznamenat u vybraných politických stran určitý posun uvnitř těchto kategorií.

Programy jednotlivých politických stran nelze analyzovat bez přihlédnutí k společensko-politickému kontextu, jelikož strany zcela přirozeně reagují na změny a celkovou situaci ve společnosti. Proto se události (a procesy s nimi spojené), jako například propuknutí ekonomické krize či přijetí Lisabonské smlouvy, samozřejmě odráží do samotného formulování politických programů.

Tabulka 8 Přehled postojů belgických politických stran k evropské integraci

Politická strana	2007	2010	2014
CD&V	Funkční europeismus	Funkční europeismus	Ztotožňující europeismus
N-VA	Funkční europeismus	Funkční europeismus	Měkký euroskepticismus
Open VLD	Funkční europeismus	Funkční/ ztotožňující europeismus	Funkční europeismus
SP. A	Nevyhraněný postoj	Funkční europeismus	Funkční europeismus
GROEN!	Funkční/ ztotožňující europeismus	Nevyhraněný postoj	Funkční europeismus
VB	Měkký euroskepticismus	Měkký euroskepticismus	Měkký/ tvrdý euroskepticismus
cdH	Ztotožňující europeismus	Ztotožňující europeismus	Ztotožňující europeismus
MR	Funkční europeismus	Ztotožňující europeismus	Ztotožňující europeismus
PS	Funkční europeismus	Funkční europeismus	Funkční europeismus
ECOLO	Nevyhraněný postoj	Nevyhraněný postoj	Ztotožňující europeismus

Zdroj: autorka na základě zjištěných výsledků

Tabulka číslo 8 se snaží přehledně kategorizovat postoje politických stran k Evropské unii a evropské integraci ve vybraném období. Je z ní patrná odpověď na první výzkumnou otázku: *Do jaké kategorie v rámci typologie přístupu politických stran k evropské integraci lze zařadit vybrané belgické politické strany?*

Strana CD&V je silně proevropská, což je viditelné i na přijímání evropských smluv (viz tabulka 4), a po většinu zkoumaného období zapadala do *funkčního europeismu*. V posledních volbách 2014 se strana mnohem více zasazuje o prohlubování evropské integrace, ale i o pravomoci Vlámka a jeho postavení na evropské úrovni.

Nová vlámská aliance na druhé straně byla po celou dobu o něco více pragmatičtější a mnohem více cílila na vlámské regionální zájmy. Určitý nesouhlas byl zjevný již během přijímání smlouvy z Nice, kde N-VA nehlasovalo, protože se značnou částí nesouhlasilo. Z počátku N-VA hájilo Evropskou unii jako ideální projekt pro prosazení regionálních zájmů, ale v posledních volbách v roce 2014 aliance lehce přitvrdila svoji rétoriku vůči EU se stále stejným cílem: vytvoření samostatných Flander.

Open VLD je taktéž velmi proevropská, avšak pouze za předpokladu, že EU bude podporovat Flandry. V celé společné historii strany a Unie VLD podporovala přijetí smluv, a zároveň programy liberálů v roce 2010 hraničí se *ztotožňujícím europeismem*. V posledních volbách 2014 strana spíše konstatuje fungování EU a vrací se zpět k vlámskému nacionalismu.

Vlámští socialisté SP. A jsou také stále pro evropskou integraci, ale zase pouze pokud se jedná o prosazení socialistické ideologie strany. Věří, že Evropa by měla být socialistická a pokud ji v některém směru kritizují tak pouze za to, že v čele v té době byly pravicové strany. SP. A lze zařadit po většinu zkoumaného období do *funkčního europeismu*, kdy socialisté preferují prosazení socialistické ideologie i nad tou regionální.

Strana vlámských zelených Groen! procházela určitým vývojem, kdy nejdříve odmítala evropské smlouvy (Maastrichtská, Amsterodamská), jelikož nezajišťovaly dostatečnou integraci. Zelení si představovali Evropu jako federaci regionů. Postupně však buď souhlasili s postupy a politikami EU nebo si udržovali *nevyhraněný postoj* založený na jejich ideologii. V posledních volbách je však znát *funkční europeismus*, ale stejně jako u SP. A se jedná zejména o prosazení ideologických zájmů zelených (obzvláště otázky klimatických změn a ochrany životního prostředí).

Vlámský zájem (Vlámský blok do roku 2004) se drží na belgické politické scéně jako odpůrce a kritik Evropské unie. VB není principiálním odpůrcem EU, ale nesouhlasí s některými politiky a supranacionálním zřízením. Věří, že každý národ (Flandry) má jednat a rozhodovat samostatně bez jakýchkoliv nařízení z vyšších instancí, z tohoto důvodu hlasovali proti přijetí všech přijímaných smluv. Rétorika vůči Evropské unii graduálně zesiluje a v rámci programu k volbách 2014 je možné stranu

zařadit již mezi *tvrdě euroskeptickou*, přestože vyloženě nepožadují vystoupení z EU, avšak požadují celkem radikální změnu dosavadního fungování Unie. Vlámští zájem nevidí výhodnost EU ani z hlediska regionálního prosazování vlámských zájmů.

Valonští lidovci cdH je ukázkovým příkladem strany podporující evropský projekt a integraci se vším, co obnáší. Strana podporovala jednak veškeré evropské smlouvy, ale ve svých programech je perfektní představitel *ztotožňujícího europeismu*. EU je podporovaná ze všech hledisek a v rámci všech politik.

Velmi podobný přístup jako cdH má Reformní hnutí MR, které taktéž podporovalo přijetí všech smluv. Programy strany jsou velmi proevropské, z počátku vyhledávající především ideologickou podporu ze strany EU, ale hnutí bylo stále na pomezí se *ztotožňujícím europeismem*.

Frankofonní Socialistická strana je o něco více pragmatictější a stabilnější. Uznala přijetí všech smluv a dlouhodobě si drží stálou pozici v přístupu k Evropské unii a evropské integraci, tedy pozici *funkčního europeismu*. PS stejně jako SP. A klade velký důraz na sociální Evropu.

Ecolo je velice podobné ve svém přístupu vlámské straně Groen! Valonská strana zelených odmítla přijetí Maastrichtské a Amsterodamské smlouvy, jelikož nebyly dostatečně zaměřené na regiony a neumožňovaly více federalizovanou Evropu, ve zkratce řečeno evropská integrace byla příliš pomalá. Poté se Ecolo smířilo s pomalejšími procesy Evropské unie a ostatní smlouvy již přijalo bez problémů (až na Lisabonskou smlouvu, kdy jeden člen hlasoval proti, stejně jako u Groen!) a začalo brát EU jako samozřejmost, kdy ve svých programech ji nevěnovalo přílišnou pozornost, ale stále bylo jejím velkým příznivcem.

Původně si polické strany zachovávaly určitý odstup k tématice Evropské unie, která byla probírána velmi okrajově a větší prostor byl věnován dalším dílčím spíše regionálním a národním problémům (nacionalismus, regionalismus, zdravotnictví, zemědělství, ekonomika, sociální zabezpečení apod.). Pouze výjimečně bylo některé téma dokresleno o statistiku EU, tím méně o kritiku nějaké politiky. Z tabulky 8 lze vidět, že ve volbách v roce 2008 si většina stran zachovala pozici *funkčního*

européismu, což bylo dáno i snahou stran o prosazení zejména regionálních zájmů i na evropské úrovni. Pouze Vlámský zájem si zachoval svoji pozici kritika a Evropskou unii a její politiky kritizuje i v jedné celé kapitole věnované pouze tomuto tématu, která je navíc v programu jako první.

Rok 2010 byl relativně zlomový, jelikož jednak Belgie předsedala Evropské unii, jednak sílila celosvětová krize, pro kterou bylo nutné najít viníka či řešitele. Politické subjekty se mnohem častěji a více vyjadřovaly nejen k Evropské unii jako takové, ale i k jednotlivým politikám. Programy samy o sobě byly obsáhlejší a pojem evropské integrace postupoval většinu programů skrz na skrz. Zajímavé je, že většina stran (s pozitivním přístupem k EU) nevinila Evropskou unii za ekonomickou a finanční krizi, ale pouze konstatovaly situaci a navrhovaly kroky proti krizi.

V posledních zkoumaných volbách 2014 již bylo téma používáno prakticky celých programech všech stran. Ani jediná strana, která si zachovávala *nevyhraněný postoj* (Ecolo) přešla na provázanost tématu Evropské unie do celého programu. Tento fenomén je možné vysvětlit, jelikož rok 2014 byl v belgickém prostředí rok voleb a současně probíhaly federální, regionální, lokální volby a volby do Evropského parlamentu. Politické strany věnovaly evropskému projektu na několik desítek stran programu, a i samotné téma Unie i integrace postupovalo všemi programy bez ohledu na danou kapitolu.

Závěrem je tedy možné tvrdit, že téma Evropské unie se stávalo stále běžnější a více probírané. Do momentu přijímání Evropské ústavní smlouvy v roce 2005 byla Evropská unie „samozřejmostí“ a v politickém prostoru se jí nevěnovalo tolik pozornosti, kolik by teoreticky zasluhovala. Postupně s každými volbami se strany více a více zabývaly tematikou evropského projektu, ať již kvůli podpoře regionalistickým požadavkům (N-VA, Open VLD apod.), ideologickým záměrům (PS, SP, A apod.) nebo prostě z bezmezného přesvědčení o správnosti onoho projektu (cdH, MR apod.). Tato část by měla osvětlit druhou výzkumnou otázku tedy: *Do jaké míry je téma Evropské Unie používáno jako téma v programatice stran?*

Poslední výzkumná otázka je: *Existují značné rozdíly mezi stranickými rodinami vlámské a valonské části a jejich přístupu k evropské integraci?* V rámci komparace

valonských a vlámských stran je evidentní, že valonské jsou mnohem více nakloněny evropské integraci a prohloubení spolupráce Belgie a EU. Vlámské strany na druhé straně také souhlasí s evropskou integrací, ale značně umírněněji s větším důrazem na vlámský nacionalismus, který je pro ně klíčový a prostupuje celé programy většiny stran. Vlámské politické subjekty si udržují více pragmatičtější přístup, což je evidentní i na kategorizaci podle Contiho, kdy většina stran prezentuje *funkční europeismus*. Celková nálada společnosti se i odráží ve výsledcích voleb, kdy vlámský region disponuje silnou euroskeptickou stranou Vlámský zájem. Na druhé straně valonská krajně pravicová strana Národní fronta zažila úspěch naposledy v roce 2007, kdy získala 1,97 % hlasů, tedy jeden mandát, v roce 2010 už pouze 0,51 %.

Závěr

Lze zcela souhlasit s Krisem Deschouwerem (2002 a 2004), který za charakteristický znak belgické stranické politiky považuje její nízkou předvídatelnost. Přesto lze identifikovat několik rysů, které byly pro belgický stranický systém v posledních zhruba čtyřech dekáдах typické. Rozhodujícím z nich byla poptávka voličů po reformistických inovacích, patrná v obou jazykových komunitách. Na tuto poptávku byly nejhůře schopny reagovat strany z katolického tábora, jejichž podpora trvale klesá. Další pozoruhodným rysem je větší schopnost valonského politického spektra integrovat do projektu Evropské unie a celkově větší podpora evropské integrace. Na základě historické zkušenosti lze ovšem závěrem tvrdit, že Evropská unie bude i nadále sehrávat v belgické stranické politice velmi významnou roli.

Cílem práce byla snaha zodpovědět výzkumné otázky: „1. Do jaké kategorie v rámci typologie přístupu politických stran k evropské integraci lze zařadit vybrané belgické politické strany? 2. Do jaké míry je téma Evropské Unie používáno jako téma v programatice stran? 3. Existují značné rozdíly mezi stranickými rodinami vlámské a valonské části a jejich přístupu k evropské integraci?“, a taktéž přiblížit politickou situaci v zemi, jejíž hlavní město je centrem Evropské unie.

Středem zájmu této diplomové práce se tedy stal belgický stranický systém, jenž je velmi různorodý, což je primárně dáno jednak regionálními predispozicemi, jednak jazykovými komunitami. Dále pak teorií euroskepticismu, kterým je dnes protkána takřka celá Evropa. Pojmem euroskepticismu se věnuje řada autorů a akademiků, z nichž byl vybrán Nicola Conti, jehož typologie definuje pět přístupů k EU. Jeho typologie částečně vychází z teorie Taggarta a Szczerbiaka (2003), ze které přebírá *tvrdou* a *měkkou* variantu euroskepticismu. Jejich typologii dále rozšiřuje o *neutrální* postoj, *funkční* a *ztotožňující europeismus*. Contiho typologie má jistou výhodu jednoduchosti, přehlednosti a možnosti zařadit stranu i do pozitivní dimenze přístupu k EU, což je v prostředí proevropské země podstatné. Teorie s sebou nese i jisté úskalí, a to, že strany jsou velmi často na pomezí mezi kategoriemi a poté je velmi těžké je přesně zařadit.

Pro zkoumání politických subjektů byl zvolen časový úsek od přijímání Evropské integrační smlouvy, které bylo jistým zlomovým okamžikem, jenž navracel

téma evropské integrace do povědomí nejen stran, ale i veřejnosti. Analyzovány tedy byly programy vybraných šesti vlámských a čtyř valonských stran v následujících volbách v roce 2007, poté 2010 a 2014. Pro dokreslení celkové nálady v Belgii byly zkoumány i integrační smlouvy, a to od Maastrichtské (1992) po Lisabonskou smlouvu (2009) z plenárního zasedání belgického federálního parlamentu.

Na základě zjištěných poznatků lze definovat několik rysů belgického stranického systému, čímž i zkráceně zodpovím na výzkumné otázky (podrobnější zpracování viz. předchozí kapitola). Za prvé nejvíce nakloněny evropské integraci jsou křesťansko-demokratické (CD&V i cdH) a liberální strany (Open VLD a MR), které zastávají podporovatele i ochránce evropského projektu napříč celého zkoumaného období. Za druhé určitý kritický přístup zastupují sociálně-demokratické strany (SP. A a PS) a strany zelených (Groen! a Ecolo), které ne jednou odmítly integrační smlouvy (strany zelených Maastricht i Nice) a jejich hlavním cílem je prosazení vlastní ideologie (socialistické a enviromentální). Kritický přístup je zde myšlen i o nedostatečné integraci. Za třetí jistý rezervovaný postoj zastávají regionální strany (N-VA), které staví na první místo etnické zájmy. Za čtvrté zcela odmítají proces integrace krajně-pravicové strany (VB), které upozorňují na ztrátu národní identity a pravomocí. Pátý postřeh je rozdíl mezi valonskými a vlámskými stranami, kdy ty vlámské více prosazují regionální zájmy a větší uznání ze strany EU, což valonské neprosazují.

Uvědomuji si, že jsem v práci nevyužila veškeré typologie zabývající se hlubší analýzou či podrobnější klasifikací v rámci eurointegračních teorií, či jsem do analýzy nezahrnula všechny relevantní strany belgického stranického systému. Jak navíc většina výše uvedených autorů zabývajících se stranicko-založeným euroskepticismem uvádí, samotný termín euroskepticismus je velice široký, každý k němu může přistupovat jiným způsobem, a tudíž se mohou lišit i výsledné teorie a analýzy. Problémem jsou také chybějící jasné vymezené hranice mezi jednotlivými kategoriemi v rámci typologií a neexistence přesných znaků, dle kterých lze zařazovat strany. Vzhledem k šíři zkoumaného časového oddílu a limitovanému rozsahu diplomové práce není možné tematicky vystihnout celá tato období do nejmenších detailů, proto se v každém zkoumaném úseku práce zaměřuje pouze na belgické parlamentní volby přijímání integračních evropských smluv.

Summary

It is possible to fully agree with Kris Deschouwer (2002 and 2004), who defined a characteristic feature of Belgian party politics as a low predictable. Still, there are several features that have been typical for the Belgian party system in the last four decades. The most important of these was the voters' demand for reformist innovations, typical in both language communities. This demand was the worst for the Catholic parties whose were not able to react and their support is currently steadily declining. Another notable feature is the greater ability of the Walloon political spectrum to integrate into the European Union project and, more generally, greater support for European integration. However, based on historical experience, we may conclude that the European Union will continue to play a very significant role in Belgian party politics.

The aim of the thesis was to answer the research questions and also to better introduce the political situation in a country which capital is the center of the European Union. Research questions are: "*1. What category within the typology of political parties' access to European integration can the selected Belgian political parties be included to? 2. To what extent is the theme of the European Union used as a theme in party programming? 3. Are there significant differences between the Flemish and Wallonian party families and are there modifications in their approach to European integration?*".

The diploma focuses on a Belgian party system, which is very diverse, primarily because of regional predispositions and linguistic communities. Next point of the interest is the theory of Euro-skepticism. The concept of Euroscepticism is studied by several authors and academics. Nicola Conti's typology was chosen for a purpose of this thesis. His typology defines five approaches to the EU. Conti's typology is partly based on the theory of Taggart and Szczerbiak (2003), which he takes on a hard and soft variant of Euroscepticism from. Conti further expand their typology with a neutral attitude, a functional and identifying Europeanism. Conti's typology has a certain advantage of simplicity, clarity and the ability to include the party in the positive dimension of EU access, which is essential in a pro-European environment. The theory

also carries a certain difficulty: the parties are very often on the edge of the categories and then it is very difficult to place them precisely.

For examining political subjects, an interval has been chosen since the adoption of the European Integration Treaty, which was a turning point that brought the subject of European integration to the attention of both parties and the public. Thus, the programs of six Flemish and four Walloon countries were analyzed in the following elections in 2007, then in 2010 and 2014., The integration treaties were also examined to illustrate the overall situation in Belgium

Based on the findings, several features of the Belgian party system can be defined. At the same time, I will briefly answer the research questions. First, the European integration is most inclined to the Christian Democrats (CD&V and cdH) and liberal parties (Open VLD and MR), who are supporters of the European project throughout the whole period. Secondly, a certain critical approach is represented by the Social Democratic Parties (SP. A and PS) and the Green Parties (Groen! and Ecolo) who have rejected the integration treaties (Maastricht and Nice). Their main aim is to promote their own ideology (socialist and environmental). Thirdly, a reserved position is held by the regional parties (N-VA), which put ethnic interests on the first place. Fourthly, far-right parties (VB) completely reject the process because of the loss of national identity and authority in EU. The fifth point is the difference between the Walloon and the Flemish parties, where the Flemish one are more promoting regional interests and greater recognition by the EU. On the other hand, Wallonian parties prefer to be part of EU as they are now.

Primární zdroje

CD&V (2007) „*ONS Programma 2007-2012*“, Brusel.

CD&V (2007) „*Programma 2009 Vlaamse, Brusselse en Eupese Verkiezingen*“ Brusel.

CD&V (2010) „*De dialoog onze welvaart, Solidariteit, Beschafde politiek. Nooit opgeven. Virkiezingsprogramma CD&V 2010*“, Brusel.

CD&V (2014) „*Sterker Vlaanderen*“, Brusel.

CDH (2007) „*C'est l'heure H, Programme électoral*“ Brusel.

CDH (2010) „*Une pacte pour sortir les Belges de crise.*“ Brusel.

CDH (2014) „*Vivre mieux, c'est possible!*“ Brusel.

ECOLO (2007), „*Ecolo Jemeppe-sur-Sambre. Programme électoral 2007-2012*“, Brusel.

ECOLO (2014), „*Votez avec votre temps.*“, Brusel.

GROEN! (2007), „*De toekomst begint nuww*“, Brusel.

GROEN! (2010), „*Positieve energie! Programma 2010*“, Brusel.

GROEN! (2014), „*Sam en better doen*“, Brusel.

MR (2007) „*Le Programme du Mouvement Réformateur Elections législatives*“ Brusel.

MR (2010) „*Le Programme du MR. La garantie du respect*“ Brusel.

MR (2014) „*Programme fédérales 2014.*“ Brusel.

N-VA (2007) „*Voor een sterker Vlaanderen, Programma federale verkiezingen 2007*“, Brusel.

N-VA (2010) „*Nu durve veranderen.*“, Brusel.

N-VA (2014) „*Verandering voor vooruitgang.*“, Brusel.

Open VLD (2007) „*Geloven in Mensen, De open Samenleving in de Praktijk*“, Brusel.

Open VLD (2010) „*Een nieuwe start, Ambitie 2020.*“, Brusel.

Open VLD (2014) „*Programmacongres: Vlaanderen vleugels geven.*“, Brusel.

PS (2007), „*Projet du programme.*“, Brusel.

PS (2010), „*Un pays stable, des emplois durables.*“, Brusel.

PS (2014), „*Plus forts ensemble. Pour en avenir plus juste. Programme 2014*“, Brusel.

SP. A, (2007), „*Gemenschappelijke Programma 2007.*“, Brusel.

SP. A, (2010), „*We moeten weer vooruit. Goedgekeurd verkiezingsprogramma.*“, Brusel.

SP. A, (2014), „*Sociale Welvaart*“, Brusel.

VLAAMS BELANG (2007) „*Toekomstplan voor Vlaanderen*“, Brusel.

VLAAMS BELANG (2010) „*Een grote staatshervorming als oplossing voor.*“, Brusel.

VLAAMS BELANG (2014) „*Uw stok achter de deur*“, Brusel.

Sekundární zdroje

ALMEIDA, Dimitri, 2012, *The Impact of European Integration on Political Parties: Beyond the Permissive Consensus*, New York: Taylor and Francis, ISBN: 978-0-415-6374-5.

CONTI, Nicolo, 2003, *Party Attitudes to European Integration: A Longitudinal Analysis of the Italian Case*, University of Sussex, Arts A Building, SEI Working Paper No 70.

CRESPY, Amandine, 2011, *Europe and Euroscepticism: “Non-issues” in Belgian Politics*, In HARMSSEN, SCHILD, *Debating Europe. The 2009 European Parliament Elections and Beyond*. Baden-Baden: Nomos, 17-32 str.

CHURCH, Clive; 2003, *The Contexts of Swiss Opposition to Europe*, Dept of Politics and International Relations, University of Kent at Canterbury, SEI Working Paper No 64. Dostupné z [www:](http://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=epern-working-paper-11.pdf&site=266)

<<https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=epern-working-paper-11.pdf&site=266>>

DESCHOUWER, Kris; 2009, *The Politics of Belgium: Governing a Divided Society*, New York: Palgrave MacMillan, 262 stran., ISBN- 13: 978-0-230-21815-4.

DESCHOUWER, Kris; Van ASSCHE, Martine (2008) ‘*Hard but Hardly Relevant: Party Based Euroscepticism in Belgian Politics*’, in Paul Taggart and Aleks Szczerbiak (eds) *Opposing Europe? The Comparative Party Politics of Euroscepticism*, Vol. 1: Case Studies and Country Surveys, Oxford: Oxford University Press, pp. 75-92.

DELWIT, Pascal, Haute, Emilie van, 2008, *Greens in a rainbow: The Impact of Participation in Government of the Green Parties in Belgium*. In DESCHOUWER, Kris, 2008 *New Parties in Government: In Power for the First Time*, New York: Routledge, 104–120 str., ISBN 10-0-415-404999-1.

FLOOD, Christopher, 2002a, *The Challenge of Euroscepticism*, In GOWER, Jackie (ed.), *The European Handbook*, 2nd edition London/Chicago: Titzroy Dearborn), 73- 84 str. Dostupné

z [www:](http://www.academia.edu/976416/The_challenge_of_Euroscepticism?auto=download)<http://www.academia.edu/976416/The_challenge_of_Euroscepticism?auto=download>.

FLOOD, Christopher, 2002b, *Euroscepticism: A Problematic Concept*. Prezentováno na UACES 32nd Annual Conference, Belfast, September 2002. Dostupné z [www:](http://uaces.org/documents/papers/0201/flood.pdf) <<http://uaces.org/documents/papers/0201/flood.pdf>>.

GAFFNEY, John; 1996, *Political Parties and the European Union*. London: Routledge.

HABÁŇ, Martin. 2006 *Belgické politické strany a jejich postoje k evropskému integračnímu procesu*, [online] Brno, [cit. 2017-05-02], Dostupné z [www:](http://is.muni.cz/th/65323/fss_m/) <http://is.muni.cz/th/65323/fss_m/>. Diplomová práce, Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Lubomír Kopeček.

HSIEH, Hsiu-Fang; SHANNON, Sarah E. *Three Approaches to Qualitative Content Analysis, Forum: Qualitative Health Research*, Vol. 15, No. 9, November 2005, pp. 1277-1288.

KANIOK, Petr. *Evropeanisté, eurogovernmentalisté a euroskeptici: reflexe euroskepticismu a jeho stranických projevů* [online] Brno, 2006, [cit. 2017-05-02], Dostupné z www: <http://is.muni.cz/th/12188/fss_d/>. Disertační práce, Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce doc. Markéta Pitrová, Ph.D.

KOPECKÝ, Peter, MUDDE, Casse. 2002 *The Two Sides of Euroscepticism*, Party Positions on European Integration in East Central Europe. *European Union Politics*.

LADRECH, Robert, 2002, *Special Issue: The Europeanization of Party Politics*. *Party Politics*. Vol 8 No 4. July 2002.

LADRECH, Robert, 2010, *Europeanization and National Politics*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 238 str., ISBN 978-1-4039-1875-8.

LECONTE, Cecile, 2010, *Understanding euroscepticism*, 1st ed. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: PalgraveMacmillan, 2010, xi, 307 s. ISBN 9780230228061.

QUAGLIA, Lucia, 2003, *Euroscepticism in Italy and centre Right and Right wing political parties*. 'Opposing Europe Research Network' Working Paper No. 10.

RIISHØJ, Søren, 2004, *Europeanisation and Euroscepticism. Experiences from Poland and the Czech Republic*. Part 4, Volume VI, autumn 2004. *Central European Political Studies Review*. Dostupné na <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=211>>.

RAY, Leonard, 1999, *Measuring party orientations towards European integration: Results from an expert survey*, *European Journal of Political Research*. Vol 36. 1999. pp283-306.

ROVNÝ Jan, *Conceptualising Party-based Euroscepticism: Magnitude and Motivation In Does Euroscepticism have a passport?*, *Collegium* No. 29 (2004): 31–48.

ŘÍCHOVÁ, Blanka, a kol., 2004, *Komparace Politických Systémů II.*, Praha: VŠE Oeconomica, 230p, ISBN 80-245-0757-9.

STRMISKA, M., HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L., CHYTILEK, R. 2005, *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 727 stran, tab. ISBN 8073670380.

TAGGART, Paul a SZCZERBIAK, Aleks; 2003, *Theorising Party-Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality*. SEI Working Paper No 69, [online] [Cit. 3. 5. 2017] Dostupné z: <<https://web-beta.archive.org/web/20091210232211/http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/wp69.pdf>>.

TAGGART, Paul, SZCZERBIAK, Aleks, 2008, *Opposing Europe?: The Comparative party politics of Euroscepticism. Volume 1 Case studies and country surveys*. Oxford: Oxford University Press, 403p, ISBN: 978-0-19-925830-7.

TOPALOFF, Liubomir, 2012, *Political Parties and Euroscepticism*, Palgrave Macmillan UK, 258p, ISBN:978-0-230-36176-8.

VASILOPOULOU, Sofia, 2009, *Varieties of Euroscepticism: The Case of the European Extreme Right*, J CER Volume 5, Issue 1. Dostupné z www: <<http://www.jcer.net/index.php/jcer/article/view/106/131>>

WEGER, Klara. *The Belgian Party System: A Break on Europeanisation?*. In *Europeanisation of National Political Parties*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2004. s. 49-68. ISBN: 80-86473-78-3.

WEGER, K. *Belgie*. In MĚŠŤÁNKOVÁ, P., ŠŮSTKOVÁ, M. a kol. *Prosazování národních zájmů členských zemí EU: Francie, Německo, Nizozemsko, Belgie, Lucembursko, Itálie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011. s. 240- 291. ISBN - 978-80-87382-19-6.

Internetové zdroje

Accord Institutionnel pour la Sixième Réforme de l'Etat, [online]. Brusel, 11. 10. 2011, [Cit. 27. 7. 2017]. Dostupné z www: <http://www.lachambre.be/kvvcr/pdf_sections/home/FRtexte%20dirrupo.pdf>.

BAES, Lynn, *What to expect from Michel I?* [online]. Brusel: Flanders News. 8. 10. 2014 [Cit. 27. 7. 2017]. Dostupné z www: <<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws.english/News/1.2113181>>.

CLAPSON, Colin, *Three die in shooting at Jewish Museum in Brussels.* [online]. Brusel, Flanders News 24. 5. 2010, [Cit. 27. 7. 2017]. Dostupné z www: <<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws.english/News/1.1977839>>.

GROEN. *Groen! wil volksraadpleging over Verdrag van Lissabon* [online]. Brusel: 13. 12. 2007 [cit. 23. 3. 2017]. Dostupné z www: <<https://www.groen.be/nieuws/groen-wil-volksraadpleging-over-verdrag-van-lissabon>>.

IBZ Resultats Officiels. Elections Fédérales 2007, [online]. Brusel. 29. 6. 2007 [cit. 7. 4. 2017]. Dostupné z www: <http://elections2007.belgium.be/fr/cha/results/results_tab_etop.html>.

IBZ Resultats Officiels, Elections Fédérales 2010. [online]. Brusel. 7. 7. 2014 [cit. 10. 4. 2017]. Dostupné z www: <http://elections2010.belgium.be/fr/cha/results/results_tab_CKR00000.html>.

IBZ Resultats Officiels, Elections Fédérales 2014. [online]. Brusel. 6. 6. 2014 [cit. 17. 4. 2017]. Dostupné z www: <http://elections2014.belgium.be/fr/cha/results/results_tab_CKR00000.html>.

JACKSON, Patrick, *Profile: Belgium's Elio Di Rupo.* [online] BBC: 5. 12. 2011. [Cit. 23. 7. 2017]. Dostupné z www: <<http://www.bbc.com/news/world-europe-15983739>>.

Le Nouveau Gouvernement Belge Prête Serment Après une Crise Record. [online] Le Monde 6. 12. 2011 [Cit. dne 3. 5. 2017]. Dostupné z www: <http://www.lemonde.fr/europe/article/2011/12/06/le-nouveau-gouvernement-belge-prete-serment-apres-une-crise-record_1614003_3214.html>.

Politics.be *N-VA: Verdrag van Lissabon geeft Vlaanderen stem in Europa.* [online]. Brusel. 10. 7. 2008 [cit. 23. 3. 2017]. Dostupné z www: <<<http://forum.politics.be/showthread.php?t=109123>>>.

Přijímání Evropské ústavní smlouvy, SEANCE PLENIERE, Compte rendu analytique, [online]. Brusel: Chambre des Représentants de Belgique. 19. 5. 2005, [cit. 23. 3. 2017]. Dostupné z www: <<http://www.lachambre.be/doc/PCRA/pdf/51/ap139.pdf>>.

Přijímání Smlouvy z Nice, SEANCE PLENIERE, Compte rendu analytique, [online]. Brusel: Chambre des représentants de Belgique. 28. 3. 2003. [cit. 23. 3. 2017]. Dostupné z www: <<http://www.lachambre.be/doc/PCRA/pdf/50/ap349.pdf>>.

Přijímání Lisabonské smlouvy, SEANCE PLENIERE, Compte rendu analytique, [online]. Brusel: Chambre des représentants de Belgique. 10. 4. 2008 [cit. 23. 3. 2017]. Dostupné z www: <<http://www.lachambre.be/doc/PCRA/pdf/52/ap032.pdf>>.

THATCHER, Margaret, *Speech of the College of Europe.*, [online]. Bruges: 20. 9. 1988, 2014 [cit. 9. 3. 2017]. <<http://www.margaretthatcher.org/document/107332>>.

VLAAMS BELANG, *Vendrag van Lissabon met de kKarwats door de parlementen: onaanvaardbaar voor VB.* [online]. Brusel. 18. 3. 2008 [cit. 23. 3. 2017]. Dostupné z www: <<https://www.vlaamsbelang.org/verdrag-van-lissabon-met-de-karwats-door-de-parlementen-onaanvaardbaar-voor-vlaams-belang/>>.

Seznam vybraných zkratk

AGALEV	Žít jiným způsobem (<i>Anders Gaan Leven</i>)
CDH	Humanistický demokratický střed (<i>Centre Democrat Humaniste</i>)
CD&V	Křesťanští demokraté a Vlámové (<i>Christen Democratisch en Vlaams</i>)
ECOLO	Ekologové sdružení pro organizaci originálních bojů (<i>Ecologistes confédérés pour l'organisation de luttes originales</i>)
FN	Národní fronta (<i>Front National</i>)
MR	Reformistické hnutí (<i>Mouvement Réformateur</i>)
N-VA	Nová vlámská aliance (<i>Nieuwe Vlaamse Alliantie</i>)
Open VLD	Otevření vlámských liberálů a demokratů (<i>Open Vlaamse Liberalen en Democraten</i>)
PS	Socialistická strana (<i>Parti Socialiste</i>)
SP. A	Socialistická strana jinak (<i>Sociaal Progressief Alternatief</i>)
SPIRIT	Sociální, Progresivní, Mezinárodní, Regionalistické, Integrovaně demokratické, Orientované na budoucnost (<i>Sociaal, Progressief, Internationaal, Regionalistisch, Integraal-democratisch en Toekomgericht</i>)
VB	Vlámský zájem (<i>Vlaams Belang</i>)

Seznam tabulek

Tabulka 1 Typologie Petera Kopeckého a Cass Mudeho

Tabulka 2 Kategorizace stranického přístupu k evropské integraci

Tabulka 2 Kategorizace stranického přístupu k evropské integraci

Tabulka 3 Hlavní komponenty stranického přístupu k evropské integraci

Tabulka 4 Přehled přijímání evropských smluv

Tabulka 5 Výsledky federálních voleb do Sněmovny reprezentantů v roce 2007

Tabulka 6 Výsledky federálních voleb do Sněmovny reprezentantů v roce 2010

Tabulka 7 Výsledky federálních voleb do Sněmovny reprezentantů v roce 2014

Tabulka 8 Přehled postojů belgických politických stran k evropské integraci

Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozložení Sněmovny reprezentantů 2007 (graf)

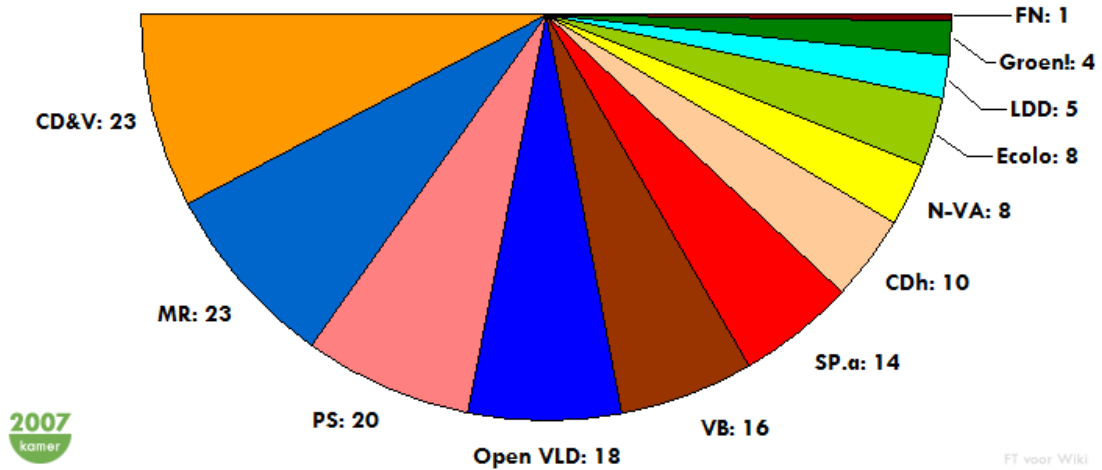
Příloha č. 2: Rozložení Sněmovny reprezentantů 2010 (graf)

Příloha č. 3: Rozložení Sněmovny reprezentantů 2014 (graf)

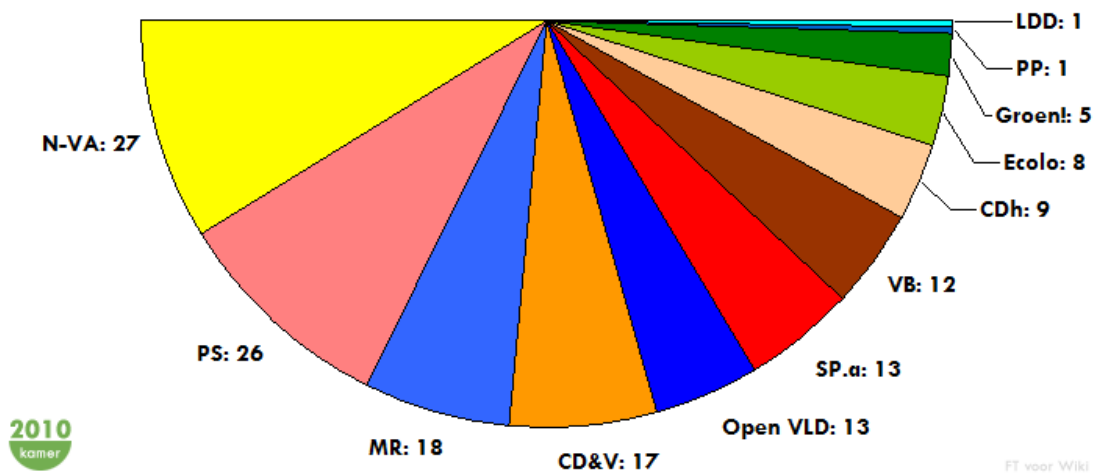
Příloha č. 4: Emailová komunikace s N-VA (email)

Přílohy

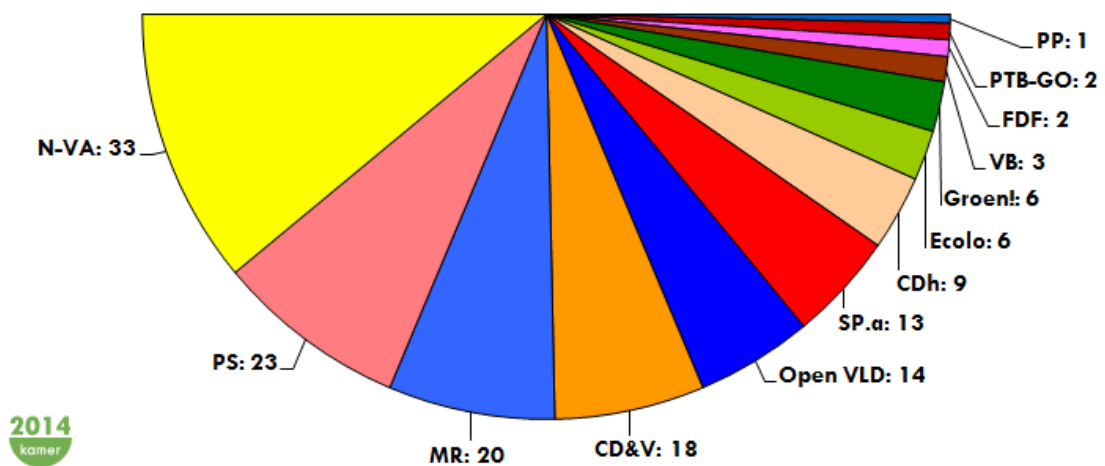
Příloha č. 1: Rozložení Sněmovny reprezentantů 2007 (graf)

Příloha č. 2: Rozložení Sněmovny reprezentantů 2010 (graf)

Příloha č. 3: Rozložení Sněmovny reprezentantů 2014 (graf)

Příloha č. 4: Emailová komunikace s N-VA (email)

Hello Tereza,

In attachment you can find our program for the (European) elections in 2009 - unfortunately it's only available in Dutch. In 2007 and 2010 there were no elections for the European Parliament.

I would like to underline that the N-VA is a pro-Europe party, and not a Eurosceptic party.

The N-VA wants a stronger Flanders in a stronger Europe. After all, more and more challenges are arising in this globalised world that we must deal with at a supranational level. The macro level for us is the European Union. Competences that require a supranational approach must therefore be transferred to the European level (i.e. currency, defence, migration, internal market, energy, etc.). Competences that must be exercised closer to the people must be transferred to Flanders, which is the appropriate micro level for the N-VA.

The N-VA is convinced that Flanders must acquire its own voice in the European Union, at the same level as other countries and states, some of which are even smaller than Flanders. But, even as an autonomous state, we will still be linked to and stand in solidarity with other states, within the European Union first of all.

The N-VA is above all a Eurorealistic party. We are not afraid to question how the EU works. Not because we have any doubts about its utility and importance but because the EU should not be taken for granted. The European Union can only have enough support if it manages to make the right choices – and dares to do so. That is one of the reasons why the N-VA is a member of the ECR Group in the European Parliament. The N-VA is also a member of the European Free Alliance (EFA).

May I first of all refer you to our website – in English: <https://english.n-va.be/>. There is a heading with FAQ and the basic party manifesto is also available under these headings.

Nevertheless I summed up the essential pillars of the N-VA policies and politics.

ABOUT N-VA:

The N-VA, New-Flemish Alliance, is a relatively young political party that promotes a modern, forward-looking, inclusive and democratic form of Flemish nationalism. The N-VA defends the political, social, economic and cultural interests of the 6.5 million people in Flanders by developing sound policies, taking parliamentary initiatives, carrying out in-depth research, taking actions tailored to the media, and carrying out political campaigns.

The party has a broad electoral appeal. In the last election, one in three Flemish voters voted for N-VA. 2014 was to say an election victory. The N-VA currently is the biggest party in both the Federal Chamber of Representatives, with 33 members on a total of 150 representatives, and the Flemish Parliament, with 43 representatives on a total of

124. The N-VA is represented by four ministers and two state of secretaries at the federal level and by three ministers in the Flemish Government, led by minister-president Geert Bourgeois.

BELGIUM, FLANDERS: WHAT DOES THE N-VA SUGGESTS Belgium is the sum of two democracies. A country where two nations, the Flemings and the French speakers, have different key opinions towards societal problems and challenges. Where different and shifting policy opinions and actions are being taken.

The N-VA strives for more autonomy for Flanders. We want to turn the Belgian federation into a confederation of autonomous regions. In a confederal model the regions are responsible and owner of their competences. The regions can decide to exercise and implement their powers, or decide together to cooperate on the confederal level for specific competences.

The shift towards full confederalism is an evolution, not a revolution. It is a gradual development where increasingly more competences are transferred to Flanders, as the political center of gravity.

The fundamental principle in that perspective is that democratic governance should be as close as possible to its citizens. In short, the N-VA strongly advocates a renewed respect for the fundamental principle of subsidiarity. There are either two essential policy levels (center of gravity). Flanders: the appropriate micro level within a confederal state; European level: for competences that require a supranational approach.

WHAT ARE THE CORE VALUES:

Socio – economic responsibility & stimulating entrepreneurship Working, or entrepreneurship should not be voted down but instead have to be supported and rewarding for both employee and employer. The government should develop a stable, legal certain and predictable framework that stimulates and is committed to individuals and companies but does not lock down the dynamics of the free market.

The free market principles as a fundament for an innovation based growth It is to say that the N-VA strongly believes in the merits of the free – market economy, based on the principles of a level playing field for all actors in the market and an equilibrium between individual and collective rationality. Intervention and mediation over the government in a direct or indirect way with regard to price formation should be avoided at all times.

A social security that is social and secure. Solidarity must be organized in a transparent, efficient and effective manner. It should not become a hammock to speak, but should rather function as a safety net and as a trampoline: offering a springboard to an active participation in the socio economic society.

Good luck with your master thesis.

Kind regards,
Kristof Switsers

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Tereza Zizkova [mailto:zizkova_tereza@yahoo.co.uk]

Verzonden: dinsdag 4 april 2017 23:04

Aan: Info@n-va.be

Onderwerp: question and demand

Name: Tereza Zizkova

Email: zizkova_tereza@yahoo.co.uk

Subject: question and demand

Question:

Dear Madame, sir,

My name is Tereza Zizkova and I am a student at Charles University in Prague, departement of Political Science. Nowadays I have been writing a final master thesis about euroscepticism in Europe, especially in Belgium. I need to research manifests and programs of Belgian parties from the elections in 2007. The problem is that I am not able to find manifests of your party for elections 2007 and 2010.

Thank you very much.

Best regards,
Tereza Zizkova